

Universitetet
i Stavanger

Masteroppgave i risikostyring og sikkerhetsledelse

Vår 2016

Lars Kongstun Korperud

Foto: TV2.no

Nødnett, politi og media

En oppgave om politiets mediehåndtering etter innføringen av Nødnett

UNIVERSITETET I STAVANGER

**MASTERGRADSSTUDIUM I
RISIKOSTYRING OG SIKKERHETSLEDELSE**

MASTEROPPGAVE

SEMESTER:

Vår 2016

FORFATTER:

Lars Kongstun Korperud

VEILEDER:

Bjørn Ivar Kruke

TITTEL PÅ MASTEROPPGAVE:

Nødnett, politi og media
En oppgave om politiets mediehåndtering etter innføringen av Nødnett

EMNEORD/STIKKORD:

Nødnett, krisekommunikasjon, mediedekning i kriser, media, politiet, operasjonssentral, mediehåndtering, samband, Twitter

SIDETALL: 99

STAVANGER 23.5.2016

Forord

Denne studien utgjør for meg siste ledd i mastergradsstudiet for risikostyring og sikkerhetsledelse ved universitetet i Stavanger. Det som startet med å ta noen enkeltstående kurs i søken etter økt kunnskap har nå kulminert med et fullført masterstudium. Det har vært tre utfordrende og spennende år som har resultert i økt faglig kompetanse og nye bekjentskaper. Jeg ønsker også å takke alle de dyktige foreleserne og studieadministrasjonen både ved NUSB og Universitetet i Stavanger.

Jeg vil også takke alle som deltok i intervju. Uten dere ville ikke oppgaven ha blitt på langt nær like interessant. Takk for deres personlige engasjement og ønske om å bidra.

Min egen arbeidsplass, Direktoratet for nødkommunikasjon, fortjener også en stor takk for å tilrettelegge slik at dette kunne gjennomføres ved siden av fulltidsjobb.

Jeg vil rette en spesiell takk til min veileder, Bjørn Ivar Kruke, for deling av faglig kompetanse og aktive oppfølging, spesielt i tider når undertegnede var tynget av jobb og egen oppgavefokus. Takk for at du stilte de spørsmålene som fikk meg til å reflektere over de valgene jeg hadde tatt.

En stor takk går også til min uformelle veileder og korrekturleser, Johan Stenshorne, for den bistand han har gitt i forbindelse med denne oppgaven.

Sist, men ikke minst må jeg takke min fantastiske samboer og resten av familien for støtte og praktisk tilpasning av hverdagslivet og barnepass slik at jeg fikk anledning til å gjennomføre studiene.

Tusen takk!

Sammendrag

Det nye digitale nødnettet med navnet Nødnett ble i 2015 ferdig utbygget og tatt i bruk i hele landet. Dette har blant annet gitt nødnettet bedre dekning, bedre samvirke muligheter og bedre operasjonssikkerhet ettersom Nødnett er avlyttingssikkert. Dette har medført en drastisk endring for media som tidligere hadde anledning til å lytte på det gamle analoge nettet. Dette ble brukt som et varslingsverktøy både i det daglige og ved større hendelser som ulykker og kriser. Pressen mistet også det de hadde av innsikt i politiets arbeid. Politiet var på forhånd usikre på hvordan konsekvensene av dette ville slå ut og gjorde enkelte undersøkelser i forkant, blant annet ved å se til Sverige som hadde vært igjennom det samme. Politiet endret ingenting umiddelbart etter Nødnett ble innført, og det var fortsatt opp til hver enkelt operasjonsleder når eller om informasjonen kunne gis ut. Pressen forlangte endring og det ble varslet tiltak fra medias side uten at dette hadde de store konsekvensene.

Den eneste endringen kom i form av at politiet opprettet twitter-kontoer for operasjonssentralene. Dette er en helt ordinær twitter-konto som alle kan abonnere på og er ikke spesielt tilpasset for pressen. Dette medfører at media ikke fornøyd og det forekommer stadig mange telefoner inn for å spørre om informasjon til operasjonssentralen. Media hevder de er prisgitt den operasjonslederen som er på jobb i det aktuelle tidsrommet og hvorvidt denne ønsker eller har kapasitet til å tvitre om hendelser eller besvare telefoner. Det samme gjelder til en viss grad vedkommendes individuelle vurdering av hva som kan publiseres og ikke. Politiet mener på den andre siden de har bedre operasjonssikkerhet og kan arbeide mer effektivt uten å tenke over hva som kommuniseres over sambandet.

Både politi og media mener selv de er avhengige av hverandre, blant annet for å kunne varsle befolkningen rett og for å nå ut til flest mulig, raskest mulig. Etter Nødnett det mange saker som ikke når ut til befolkningen slik som tidligere, fordi det ikke publiseres på Twitter eller at pressen ikke får dette med seg via andre kanaler. Dette kan skape et falsk trygghetsbilde av visse typer voldshendelser i samfunnet ettersom folk ikke får informasjon om hendelsene. Viktigheten av å aktivt gå ut med informasjon og spre denne på et tidlig tidspunkt, kan bidra til at hendelser unngås eller reduseres i omfang. Dette kan også bidra til å lette medietrykket på politiets operasjonssentraler slik at det kan fokuseres på ledelse av operative enheter. Kapasiteten på de ulike operasjonssentralene er varierende, og det fremgår at de største sentralene burde vurdere eget informasjonspersonell.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	1
1.1 Bakgrunn.....	1
1.2 Problemstilling.....	2
1.3 Tidligere forskning	3
1.4 Struktur og avgrensning av oppgaven	4
2. Nødnett.....	5
2.1 Gammelt og nytt nett	5
3. Teori	8
3.1 Kommunikasjon og krisekommunikasjon	8
3.2 Hva er en krise?	11
3.3 Informasjonsprosessering	14
3.4 Samspillet mellom krisehåndterere og media	16
3.5 Medias tradisjonelle dekningsfaser.....	18
3.6 Tips	18
3.7 Søk og kav	19
3.8 Ryktefasen	19
3.9 Meningsdanning	20
3.10 Journalistens tidsklemme	20
3.11 Massemedia som aktør	21
3.12 Oppsummering	22
4. Metode og design	23
4.1 Forskningsdesign og – metode	23
4.2 Casestudie: Innføringen av Nødnett i politiet	24
4.3 Forskningsstrategi.....	26
4.4 Datainnsamling og datakilder	27
4.5 Gjennomføring av intervju	30
4.6 Datareduksjon og analyse	33
4.7 Studiets validitet	34
4.8 Studiens reliabilitet	35
4.9 Etikk og egen rolle	36
4.10 Styrker og svakheter	37
5. Resultater (empiri).....	38

5.1	Mediekommunikasjon når politiet tar i bruk avlyttingssikkert samband	38
5.2	Erfaringer fra Sverige	39
5.3	Norske forhold og konsekvens av medias avlytting	40
5.4	Mediehåndtering ved innføring av avlyttingsfritt samband i Norge	41
5.5	Politiets beredskapssystem om mediehåndtering	43
5.6	Medias rolle og det journalistiske manifest	44
5.7	Innføringen av Nødnett og konsekvenser for oppsøkende journalistikk	45
5.8	Politiets på Twitter	46
5.9	Hva publiseres på Twitter?	48
5.10	Intervjuer.....	50
5.11	Før Nødnett	51
5.12	Innføringen av Nødnett	56
5.13	Etter Nødnett.....	63
6.	Drøfting	78
6.1	Hvordan har Nødnett påvirket politiets mediehåndtering?.....	78
6.2	Hvordan har Nødnett påvirket journalistenes tilgang på hendelsesinformasjon?	83
6.3	Hvordan virker Nødnett inn på politiets krisekommunikasjon i kriser og ulykker? ..	89
6.4	De tradisjonelle dekningsfasene	92
7.	Konklusjon	97
7.1	Oppsummering av oppgaven og funn	97
7.2	Overførbarhet til andre tilfeller	99
8.	Litteraturliste	100
9.	Vedlegg	103
9.1	Vedlegg 1, grafisk sammenlikning av nytt og gammelt nett	103
9.2	Vedlegg 2, konsekvenser for mediekontakt.....	104
9.3	Vedlegg 3, svarbrev konsekvenser for mediekontakt	106
9.4	Vedlegg 4, mediehåndteringsnotat POD	107
9.5	Vedlegg 5, utdrag PBS I: stabsfunksjoner	110
9.6	Vedlegg 6, Søndre Buskerud PD Twitterinfo.....	111
9.7	Vedlegg 7 – Intervjuguide politiet	112
9.8	Vedlegg 8 – Intervjuguide media	115
9.9	Vedlegg 9, Forespørselsbrev	118

Forkortelser og begrepsforklaringer

Nødnett – Navnet på det nye landsdekkende nødnettet i Norge

TETRA - (TErrestrial TRunked RAdio) er en radiostandard spesifisert av European Telecommunications Standards Institute (ETSI) laget spesielt for lukket, gruppeorientert radiokommunikasjon, særskilt utviklet for offentlige nød- og beredskapstjenester

DNK – Direktoratet for nødkommunikasjon

JD – Det Kongelige Justis- og beredskapsdepartement

Terminal – Radioterminal tilknyttet Nødnett

ICCS – "Integrated Communication and Control System" er et integrert radio- og telefonbetjeningssystem. Løsningen er både et sentralbord for å håndtere anrop fra publikum og et system for å styre ressursene som bruker Nødnett.

Nødnett trinn 1 – Første utbygningstrinn med fase 0

Nødnett trinn 2 – Andre utbygningstrinn med fasene 1-5

Faser (i Nødnett) – Geografisk inndeling av områder for utbygging av Nødnett

OPL – Operasjonsleder: Leder på politiets operasjonssentral

OPS – Operasjonssentral: Telefonmottak og ledelse av politiets operative enheter

Twitter - Twitter er en sosial nettverks- og mikroblogg tjeneste hvor brukere kan sende og lese tekst meldinger på opp til 140 tegn

Tweets – (også: tvitring) Meldinger som sendes/publiseres på Twitter

Retweete – Gjenpublisering av noen andres innlegg på Twitter

PO – Politiets operasjonslogg

“It is always a risk to speak to the press: they are likely to report what you say.”
– Hubert H. Humphrey

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Torsdag 30. september 2010 kl. 09:22 gikk alarmen ved operasjonssentralen i Follo politidistrikt. Det kom inn melding på nødtelefon 112 om en kollisjon mellom et tog og en tankbil ved Heia stasjon nord for Rakkestad. Det ble meldt om store materielle skader og at flere personer var kommet til skade. Det ble raskt iverksatt varsling av nødetatene etter de nye rutineene som er innført i forbindelse med Nødnett. Innsatspersonell fra alle de tre nødetatene rykket da ut mot stedet. På vei til ulykken snakket brann, helse og politi over Nødnett i felles talegrupper for redningsinnsats. I de felles talegruppene ble tidskritisk informasjon kommunisert slik at mannskapene så tidlig som mulig ble forberedt på situasjonen på skadestedet. Dette skal bidra til at nødetatene raskere kan prioritere ressurser og koordinere seg med tanke på livreddende innsats og reduksjon av skadeomfang.

Dette er et utdrag fra rapporten "Øvelse nødkommunikasjon" (2010, DNK) som ble gjennomført som en samvirkeøvelse med ulykkessted ved Heia stasjon. I øvelsen deltok mannskaper fra politi, brann og helse. Hensikten med øvelsen var å øve samband og kommunikasjon i og mellom nød- og beredskapsorganisasjoner som hadde tatt Nødnett i bruk. Følgende skulle øves:

- Bruk av Nødnett og andre kommunikasjonssystemer
- Kommunikasjon i egen organisasjon og med samarbeidende organisasjoner
- Samvirke mellom deltagende organisasjoner.

I denne øvelsen var ikke media eller varsling til befolkningen tatt med som et øvingsmoment. Hadde det vært en reell hendelse, forutsetter jeg at dette ville hatt journalistisk og allmenn interesse. Nødnett, i motsetning til det gamle analoge nettet, er kryptert og det er ikke lenger mulig for personell uten definert tjenstlig behov å lytte til samtaler i nettet, slik man kunne tidligere. Dette antas å ha påvirket medias respons i hele spekteret av en hendelse, og det forutsettes at man i mye større grad er avhengig av tips fra publikum eller direkte varsling fra nødetatene

Nødnett er det nye landsdekkende digitale radiosambandet som nødetatene benytter i sin daglige oppdragsløsning og ved større hendelser. Nødnett brukes både internt i hver brukerorganisasjon, og som et samvirkenett hvor innsatsressursene deler tidskritisk

informasjon seg imellom. Nettet skal sørge for muligheter til en mer effektiv radiokommunikasjon i forbindelse med ulykker, kriser og andre hendelser. Det er et avlyttingssikkert sambandssystem som skal gi bedre funksjonalitet, talekvalitet, dekning og kapasitet enn de gamle sambandssystemene til politi, brann og helse (DNK 2016).

At Nødnett er avlyttingssikkert, medfører blant annet at personell uten definert tjenstemessig behov ikke lenger kan lytte på nødetatenes samtaler. Dette antas å påvirke media i stor grad, siden journalister tidligere benyttet radioscannere for å kunne motta varslinger og førstehåndsinformasjon om hendelser og nødetatenes arbeid.

Jeg er selv ansatt i Direktoratet for nødkommunikasjon (DNK) som sikkerhetsleder og som prosjektsikkerhetsleder i Nødnett Trinn 2. Jeg har derfor kjennskap til store deler av Nødnett, men langt i fra alt. Noe av hensikten med denne studien er å forske på hvordan dette oppfattes av brukerne og av de som kan beskrives som de ivrigste lytterne på det analoge nettet, nemlig media. Jeg ønsker å se nærmere på hvordan prosessene på begge sider har blitt påvirket etter innføringen av Nødnett i politiet. Politiet valgte jeg på bakgrunn av at jeg antar det er denne etaten media vurderer som mest interessant å "overvåke", blant annet på bakgrunn av oppdragstyper og at politiet alltid er skadestedsleder ved hendelser. Media har altså gått fra "full til null" tilgang etter innføringen av Nødnett og jeg ønsker å undersøke hvordan dette har påvirket begge sider, hvordan dette fungerer i dag og om det i noen grad kan ha påvirket den generelle samfunnssikkerheten ved at media potensielt sett publiserer mindre om hendelser hvor politiet er involvert. Hvordan kan media nå gi befolkningen informasjon og kunnskap om farene i samfunnet? Eller har dette nå blitt politiets oppgave? Dette er noe av det jeg ønsker å finne svar på.

1.2 Problemstilling

For å undersøke hvordan Nødnett eventuelt har påvirket hva som er presentert ovenfor, har jeg valgt følgende problemstilling for oppgaven:

Hvordan har Nødnett påvirket samspillet mellom politi og media?

For å strukturere arbeidsprosessen og for å skissere tidslinjen om Nødnett frem til i dag, har jeg valgt forskningsspørsmål som hjelper meg med dette underveis i forskningsprosessen. Forskningsspørsmålene tar for seg forholdet mellom politi og media med hensyn til utveksling av informasjon fra offentlig etat og pressens rett til innsyn. Jeg har valgt meg ut tre forskningsspørsmål for å danne grunnlag til å svare på min overordnede problemstilling:

- *Hvordan har Nødnett påvirket politiets mediehandling?*

Med dette forskningsspørsmålet vil jeg søke å finne frem til hvordan politiets mediehandling var før, under og etter innføringen av Nødnett. Jeg valgte dette fordi jeg ønsket å finne ut om det ble gjort endringer eller tilpasninger innad i politiet for å møte medias etterspørsel etter informasjon og politiets vurderinger for å gi ut informasjon.

- *Hvordan har Nødnett påvirket journalistenes tilgang på hendelsesinformasjon?*

Med dette forskningsspørsmålet ønsker jeg å finne ut i hvilken grad journalistenes arbeidsmetoder er endret og hvordan de nå skaffer informasjon. Jeg valgte dette for å finne ut om de har samme tilgang på informasjon nå som tidligere eller om denne har gått ned eller innhentes på andre måter.

- *Hvordan har Nødnett virket inn på politiets krisekommunikasjon i kriser og ulykker?*

Med dette forskningsspørsmålet ønsker jeg å se nærmere på faktiske endringer i krisekommunikasjonen ved ulykker og kriser etter Nødnett fra politiets side. Ved å sammenlikne før og etter situasjonen vil jeg søke å finne hvordan politiet utøver eller bør utøve krisekommunikasjon etter Nødnett.

Gjennom prosessen med å svare på disse spørsmålene vil jeg søke å finne ut om medias og politiets arbeidshverdag og eventuell påvirkning Nødnett har hatt på denne. Dette vil jeg gjøre ved å kartlegge hvordan dette fungerte før, under og etter innføringen av Nødnett med begge gruppene.

1.3 Tidligere forskning

Etter flere søk på nett og gjennomgang av Universitetet i Stavangers database har jeg ikke funnet andre oppgaver som omhandler samme emne. Jeg har undersøkt med dokumententeret hos DNK som eier og forvalter Nødnett, som henviste meg til oppgaver på bachelornivå og noen få masteroppgaver. Oppgavene og rapportene jeg fant var følgende:

- *Mobile terminaler i den kommunale hjemmetjenesten* (E. B. Karlsen, NTNU 2005)
- *Samordning uten sikkerhetsnett - Samordning rundt Nødnett i Norge* (J. E. Hansen, UiO 2015)

- *Innføring av nytt felles digitalt Nødnett i politi, helse og brann - En iverksettingsstudie av innføringsprosjektene i brann og politi* (R. Lunde, UiO 2010)
- Rapport: *Nødnett i norske kommuner* (Tilset m.fl, NTNU Samfunnsforskning AS - Institutt for energiteknikk 2014)
- Rapport: *Raskere og riktigere nødhjelp* (Antonsen, Y., Ellingsen, M., Norut Tromsø 2014)

Da jeg ikke kunne finne noe på området som omfattet hva jeg ønsket å ta for meg, var dette motiverende i seg selv.

1.4 Struktur og avgrensning av oppgaven

Jeg har valgt å avgrense denne oppgaven til innføringen av Nødnett i politiet og kun bruke de andre nødetatene eller andre organisasjoner som er tilknyttet Nødnett ved eventuelle sammenlikninger der dette fremstår som hensiktsmessig. Jeg har også valgt å avgrense det til den delen av media som bedriver hurtig nyhetspublisering og rapportering av kritiske hendelser som i hovedsak baserer seg på saker hvor blålysetatene (politiet) har en tydelig rolle. Dette vil være nyhetsjournalister, krimjournalister og frilansere som typisk innhenter første- og andrehåndsinformasjon som publiseres videre til befolkningen ved en hendelse. Jeg antar at jeg også vil finne de største motpolene rundt tematikken om å ha tilgang til å lytte på sambandet til politiet på bakgrunn av den generelle medieinteressen for politiets arbeid. Politiet er også per i dag de eneste som har fullverdig ende-til-ende kryptering på sine terminaler og man kan på bakgrunn av dette si at de har utvist størst interesse for å skjerme innholdet i sine samtaler over det nye nettet.

2. Nødnett

Jeg har valgt å ta med et kapittel om Nødnett hvor jeg forteller litt om bakgrunnen og historien rundt dette. Det er viktig for leseren å kjenne til hva Nødnett er og hvordan situasjonen var med de gamle nettene for å forstå utfordringene og ulikhetene mellom disse.

2.1 Gammelt og nytt nett

Nødnett er en av regjeringens største satsninger på samfunnssikkerhet noen sinne i Norge (pressemelding JD nr.19-2011). Dette har ført til mye fokus på blant annet kostnader, utbyggingstid, valg av teknologi og avlyttingsikkerhet. Mediedekningen har generelt sett vært stor og en av Norges største aviser Aftenposten, opprettet også egen anonymisert og kryptert varslingsportal på sine hjemmesider opp mot Nødnettutbyggingen. Det er naturlig at en statlig investering på estimert størrelsesorden mellom 5,7 og 6,5 milliarder kroner vil skape debatt i samfunnet hvilket det også bør gjøre(DNK 2016). Jeg vil ikke gå nærmere inn på kostnadsspørsmålet i denne studien.

Det gamle nettet fases gradvis ut i de deler av landet hvor Nødnett er ferdig utbygget. Det gamle nettet bestod av flere ulike analoge sambandssystemer som ikke var konfigurert for å fungere i samhandling med hverandre (St.prop. 100S 2010-2011). Nødetatene har hatt flere nett innad i egen etat (f.eks. et sambandsnett per politidistrikt) som har gjort det utfordrende å kommunisere på tvers av disse distriktene og med andre etater. Brukere må da manuelt bytte mellom ulike nett og kanaler ved passering av ulike dekningsområder. Disse nettene er basert på gammel, analog teknologi uten noen form for avlytningssikring, og er derfor svært enkle å avlytte for den som måtte ønske det, f.eks. ved å benytte en radioscanner. Dette har i stor grad påvirket hva som er mulig å kommunisere over nettet. I 2004 ble det besluttet å bygge ut Nødnett over to trinn. Dette for å vurdere teknologi, kostnader og de tekniske og organisatoriske løsninger etter utbyggingen av trinn 1. Dette ble fremmet i Stortingsproposisjon nr. 30 (2006-2007) "Om igangsettelse av første utbyggingstrinn for nytt digitalt nødnett". Samfunnsmålet var satt til å være

... et felles, landsdekkende Nødnett som skal gi et tryggere og mindre sårbart samfunn gjennom sikrere og bedre kommunikasjon for nød- og beredskapssetater. Etableringen av et nytt, felles radiosamband skal sikre at etatenes radiosamband tilfredsstiller operative og sikkerhetsmessige krav. (Stortingsproposisjon nr. 30, 2006-2007:7)

Den 1. april 2007 etableres Direktoratet for nødkommunikasjon som skulle være statens kontraktspart for å ivareta eierskap (infrastruktur) og forvaltning av Nødnett og som er

underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. I Stortingsproposisjon 100 S "Fullføring av utbygging og drift av Nødnett i hele Fastlands-Norge" (2010-2011) beskrives behovet for et felles landsdekkende nødnett for nødetatene. Proposisjonen ble utarbeidet på grunnlag av de vurderingene som ble gjort etter Nødnett trinn 1 og ble fremlagt som underlag for vurdering om Nødnett trinn 2 skulle iverksettes. Dette ble fremlagt som en anbefaling til regjeringen fra Justis- og politidepartementet av 15. april 2011 og ble godkjent i statsråd samme dag. I denne beskrives behovet for et robust og moderne sambandssystem med nødvendig funksjonalitet for å møte daglige utfordringer og ved særskilte hendelser. Nødnett beskrives som et teknologiskifte som representerer en vesentlig modernisering av kritisk sambandsstruktur i Norge. Dette innebærer en overgang fra den gamle analoge radioteknologien til en ny digital løsning med utvidet funksjonalitet, bedre talelyd og avlyttingssikret kommunikasjon. Dette er beskrevet å kunne bidra til å tilfredsstille nødetatenes operative og sikkerhetsmessige krav. De gamle analoge systemene var i hovedsak ikke sammenkoplet og ga begrensninger for å kommunisere på tvers av etatene. Nødnett er bygget på en felles plattform hvor brukerne deler på infrastrukturen og kan kommunisere på tvers av etater gjennom egne samtalegrupper. Proposisjonen fremhever fordelene ved dette gjennom økt mulighet for samarbeid på vei til, under og etter hendelser som involverer alle nødetatene. Bedre kommunikasjon beskrives også å kunne gi raskere og riktigere bistand til den eller de i nød og bedre ressursutnyttelse vil kunne spare liv. Den senere tids samfunnsutvikling nevnes også med henvisning til behovet for et robust og avlyttingssikkert radiosamband. For å kunne møte nye utfordringer i samfunnet, beskrives det som nødvendig å erstatte den gamle teknologien med den nye for å kunne styrke samfunnets evne til å møte organisert kriminalitet og håndtere ulykker, naturkatastrofer og mulige terrortrusler, samt at behovet for å sikre sensitiv informasjon er beskrevet som stort. Det henvises bl.a. til at Datatilsynet gjentatte ganger har påpekt behovet for et avlyttingssikkert samband. I 2004 ble det iverksatt en prosess overfor nødetatene for å sikre at personopplysninger som ble formidlet over datidens kommunikasjonsutstyr ikke skulle komme på avveie. Dette ble gjort gjennom en kravstilling om at sambandene skulle sikres gjennom kryptering og som en mellomløsning, i påvente av innføringen av Nødnett, instruerte nødetatene sine ansatte om at mobiltelefon skulle benyttes når personopplysninger skulle formidles. De største nytteverdiene for samfunnet synliggjøres i proposisjonen gjennom en modell av samfunnsøkonomisk analyse. Denne konkluderte med at de viktigste gevinstene ville være at nødetatene ville få et sikrere og mer robust radiosamband i sitt daglige virke og i ekstraordinære situasjoner enn hva man hadde med de analoge nettene. Av andre positive effekter fremheves følgende spesielt (St.prop 100S 2010-2011:19):

- Bruk av Nødnett vil bidra til styrket beredskap og mer effektiv krisehåndtering
- Personvernet vil styrkes gjennom avlyttingssikret nett
- Nødnett kan gi bedre personellsikkerhet og mer effektiv ressursbruk i etatene
- Nødnett legger til rette for samvirke mellom etater og utnyttelse av stordriftsfordeler
- Nødnett åpner for internasjonalt samarbeid og samhandling på tvers av landegrenser

Av Nødnetts sentrale egenskaper fremheves avlyttingssikring spesielt:

Samtaler i Nødnett er sikret mot avlytting ved kryptering og ved streng tilgangskontroll for radioene i nettet. En Nødnettradio må godkjennes for bruk i nettet og vil bare kunne kommunisere i grupper den er gitt tilgang til. Radioer på avveie vil bli ekskludert fra nettet. Avlytningssikring er avgjørende for politiets arbeid og tjenestemennenes sikkerhet. Det gir også økt informasjonssikkerhet og sikrer personvernet. (St.prop. 100S 2010-2011:39)

Kjernebrukerne av Nødnett er definert til å være de tre nødetatene brann, politi og helse. Av andre ressurser som ble beskrevet som potensielle brukere i forarbeidet var Røde kors, Norsk folkehjelp, Forsvaret, Hovedredningssentralen og redningshelikoptrene. Nødnett vil få over 2100 basestasjoner på landsbasis og har et planlagt dekningsområde på anslagsvis 79 % av fastlandet i Norge, hvilket er betydelig bedre enn det gamle nettet (DNK 2016) Nødnett var fortsatt under utbygging da denne oppgaven ble påbegynt og ble ferdigstilt innen måldato i 2015.

3. Teori

I dette kapittelet tar jeg for meg de ulike teoridelenene som skal drøftes opp mot empirien senere i oppgaven. Teoridelenene beskriver tidligere testede antakelser om virkeligheten og er utvalgt for å sammenlikne dette med mine funn innen eksisterende og tidligere praksis. Jeg starter med å beskrive grunnleggende kommunikasjonsmodeller for å gi leser innsikt i det grunnleggende innen kommunikasjon. Videre har jeg valgt å ta med krisedefinisjoner og krisetyper for å gi innblikk i hva politiet og media jobber opp mot da jeg legger til grunn at handlingsmønstre og forebygging er sammenliknbart i normal- og krisesituasjoner for begge grupper. Videre har jeg et delkapittel om informasjonsprosessering før jeg går over til teori om samspillet mellom krisehåndterere og media. Dette for å sammenlikne med hva jeg finner gjennom mine intervjuer. Til slutt har jeg med medias tradisjonelle dekningsfaser ved større hendelser for å vise hvordan media tradisjonelt arbeider ved ulykker og større hendelser og kriser.

3.1 Kommunikasjon og krisekommunikasjon

Bang (2006:19) beskriver terrorhandlingene 11. september 2001 som den mest kommunikative handling så langt i det nye årtusen. Strategien bak lyktes over all forventning og en verden som knapt nok kunne peke på Afghanistan på et verdenskart fikk nå kjennskap til al Jazeera, al-Qaida og Osama bin Laden. Årsaken var fordi *alle så det*. Hendelsene ble veldokumentert, både av vitner i umiddelbar nærhet med mobiltelefoner (med kamera), men også av profesjonelle nyhetsteam. Kommunikasjon beskrives som en av grunnpilarene i sivilisasjonen og en forutsetning for ethvert samfunns mulighet til å utvikle seg. Selve ordet, *kommunikasjon*, er hentet fra det latinske *communicare* som Bang hevder kan forstås på to måter:

- at en tekst eller mediebudskap *gjøres felles*, eller tilgjengelig for flere mennesker, for eksempel ved at en person eller institusjon yter et meningsfullt budskap i offentligheten.
- at en tekst eller mediebudskap *deles* av deltakere i en kommunikasjonsprosess, eksempelvis i en vennekrets som er samlet rundt et middagsbord.

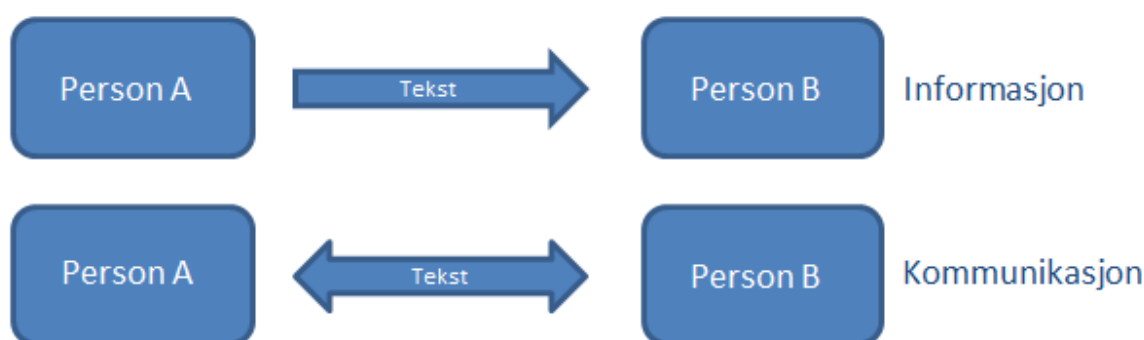
For å visualisere har jeg tatt med en enkel kommunikasjonsmodell. Denne er lineær og går fra en person til en annen med en klart definert start og slutt:

Figur 1: Lineær kommunikasjonsmodell med samfunnsvitenskapelig perspektiv (Bang 2006:21)

Virkeligheten beskrives som det første som gir inspirasjon til det første leddet (sender) i prosessen. Senderen fungerer som en katalysator for kommunikasjonen som setter ord på og fortolker praksis. Det er senderen som tar initiativet ved å formidle sin virkelighetsoppfatning til omverdenen. Dette baseres på de impulsene senderen fanger opp og bearbeider av de omkringliggende fenomener som skal tolkes, kodes og gjøres felles og formidles. I denne konteksten kan sender opptre i form av en person, en gruppe, en organisasjon eller annen aktør. Det er denne (konteksten) som danner rammene for informasjonsinnsamlingen som ligger til grunn for selve kommunikasjonshandlingen. Denne beskrives sammen med budskapet (teksten), den viktigste delen av premissene for fortolkningen hos mottakeren (publikum). Det bemerkes at kontekst i denne sammenheng må forstås i en sosiokulturell sammenheng (f.eks. opptreden og sjargong innad i ulike organisasjoner eller grupperinger).

I forbindelse med kommunikasjonsbegrepet skiller Bang (2006:29) mellom definisjonene informasjon og kommunikasjon. Informasjon benyttes normalt ved en typisk kunnskapsoverføring, altså en enveis overføring fra en person (sender) til en eller flere andre (mottakere). Kommunikasjon foregår først når leseren (mottakeren) leser eller lytter og gir tilbakemelding på en melding eller et budskap (toveis).

Figur 2: Bang (2006:29) Skillet mellom informasjon og kommunikasjon

Olsen m.fl (2008:24) skriver at det første moderne kommunikasjonsmiddelet, telegrafene, har "skylda" for hvordan nyheter publiseres i dag. På grunn av ustabiliteten som fantes i selve overføringen av nyhetene, ble hovedpoenget ble sendt først. Linjene kunne bryte sammen

underveis, og derfor var det større sannsynlighet for at hovedbudskapet kom frem om det ble sendt først, noe som førte til en utfordrende måte å bedrive krisekommunikasjon på.

Dagens krisekommunikasjon er et viktig aspekt av kommunikasjonen mellom politiet, media og samfunnet. Krisekommunikasjon defineres av W. Johansen og F. Frandsen (2010:18) på denne måten:

Krisekommunikasjon er en kompleks og dynamisk konfigurasjon av kommunikasjonsprosesser – før, under og etter en begivenhet, en situasjon eller et forløp, der organisasjonen og/eller en eller flere av dens stakeholdere fortolkes som en krise – hvor forskjellige aktører, kontekster og diskurser (manifestert i bestemte genre og tekster) står i relasjon til hverandre.

Johansen og Frandsen (2010:225) refererer til David L. Sturges (1994) som kritiserer tidligere forskning på området for ikke å ta tilstrekkelig hensyn til *krisekommunikasjonens innhold* og *krisenes faser*. Under forutsetning av at all krisekommunikasjon tjener samme formål hevder han at det kun fokuseres på *damage control*. Sturges mener at man i større grad bør fokusere på en strategisk kombinasjon av *innholdsstrategi* og *kriseforløp*: På hvilke tidspunkt – før, under eller etter en krise – skal organisasjonen si hva? Sturges skiller mellom tre former for innhold i krisekommunikasjonen:

1. Instruerende informasjon: Det som formidles til involverte i en krise og hvordan de skal reagere fysisk. Dette er hensiktsmessig å gi ut i utbruddet av krisen og under selve krisen.
2. Tilpasset informasjon: Det som skal hjelpe mennesker med å håndtere krisen psykisk. Dette er hensiktsmessig å gi under krisen og når krisen er på vei "ned".
3. Internaliserende informasjon: Det mennesker bruker når de skal danne seg et bestemt bilde av organisasjonen som er ansvarlig ("hvem har skylda"). Dette er mest hensiktsmessig å gi før og etter krisen (ref. Krukes (2015) førkrisefase og etterkrisefase)

Johansen og Frandsen (2010:225) påpeker at det som fremstår som originalt med Sturges' tilnærming er han forsøk på å vise når fokus på hvilken type budskap er aktuelt. Sturges' modell for innholdsstrategier i krisefaser fremstår først og fremst som om den er vinklet mot omdømme for en organisasjon. Jeg ønsker allikevel å dra frem hovedpoengene som nevnt ovenfor da jeg anser disse som relevante også i andre hendelsessammenhenger.

3.2 Hva er en krise?¹

En krise kan defineres på flere måter. Jeg ønsker å gjennomgå noen av de vanligste definisjonene, både for å belyse likheter og forskjeller, men også for å kunne evaluere hvilken definisjon som legges til grunn i arbeidet med denne oppgaven.

En krise kan defineres som en alvorlig trussel mot strukturer, verdier og normer i et sosialt system som under tidspress og usikkerhet gjør det nødvendig å foreta kritiske beslutninger (Rosenthal, Boin og Comfort 2001:2). Selve ordet "krise" betyr avgjørende forandring og ble tidligere brukt innen medisin for å beskrive at en sykdom slo om til det verre (Olsen, m.fl 2008:49)

Sårbarhetsutvalget definerte krisebegrepet i "Et sårbart samfunn" (NOU 2000:24) som følger: "en krise er påkjenninger mot samfunnet som i art og omfang går utover det som regnes som normalrisiko og normalbelastning i fredstid", mens de også legger til at "en krise er en hendelse som har potensiale til å true viktige verdier og svekke en organisasjons evne til å utføre viktige funksjoner". Det er altså hendelser som har potensial til å true viktige verdier og svekke samfunnets evne til å utføre viktige funksjoner eller nå sine mål (Olsen, m.fl 2008:49). At oppfattelsen av krisebegrepet beskrives og oppfattes på ulike måter kan belyses gjennom Quarantellis (1987) og Ohlsons (2000) trappetrinnsproblem. Dette brukes for å skille mellom ulykker, kriser og katastrofer. Deres tilnærming er at hendelsen(e) kan klassifiseres basert på hvilken type respons (evt. ressurser) som må til for å håndtere situasjonen. Dette forklares med at dersom hendelsen kan håndteres rutinemessig med de ressursene og beredskapsorganisasjonene som gjør dette til daglig (nødetatene), snakker vi om vanlige ulykker. Dersom man utover dette må mobilisere hvilende beredskapsressurser (f.eks. Røde Kors) for å håndtere situasjonen kan det kalles en krise. Dersom man utover dette må mobilisere organisasjoner som ikke arbeider med eller opp mot kriser til daglig, kan det kalles en katastrofe (Olsen, m.fl 2008:48). Quarantellis (2000) forklaring på trappetrinns-problemet skisseres nedenfor i tabellform. Han påpeker også at type hendelse kan måles på den effekten hendelsen har hatt på enkeltmennesker, organisasjoner, lokalsamfunn og storsamfunnet:

¹ Deler av teksten er bygget på min tidligere eksamensoppgave i FXRSS100 ved UiS 2015.

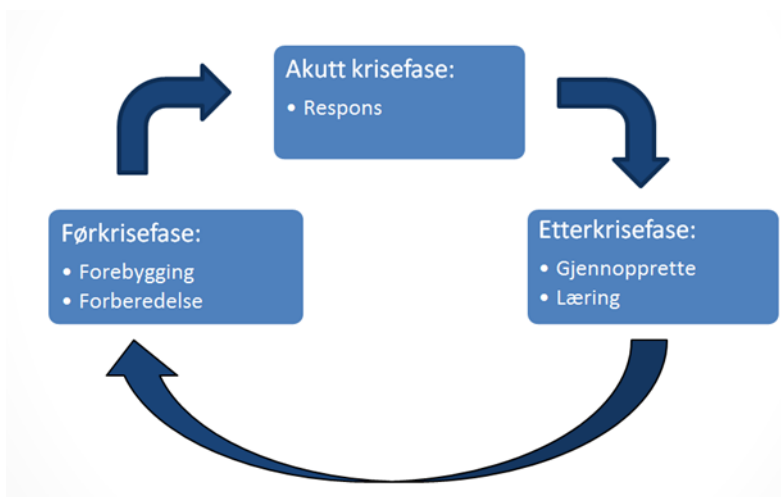
	Omfang:	Ressursbehov:	Mobilisering:
Ulykke	X	X	Lokal
Krise	XXX	XXX	Lokal Regional
Katastrofe	XXXXX	XXXXX	Lokal Regional Nasjonal Internasjonal

Figur 3: Ulykker, kriser og katastrofer: sentrale forskjeller (Engen m. fl 2016)

Olsen m.fl (2008:48) omtaler at det er lagt ned mye tid i å finne kvantitative mål som kan definere klare skiller mellom ulykker og kriser. Han sier at når hensikten er å diskutere medias forhold til kriser og katastrofer og kriseledelsens forhold til media, er ikke disse skillene så viktige. Han hevder man kan finne de samme mønstrene i forholdet mellom krisehåndterere og media enten det er snakk om kriser eller ulykker. Det som er viktig å forholde seg til, er de drivkreftene og faktorene som påvirker hvordan slike mønstre oppstår når ulykker, kriser eller katastrofer utvikler seg. Dette synet legges også til grunn i denne oppgaven og vil bli benyttet i sammenlikninger mellom teori, empiri og drøfting.

Basert på ovennevnte beskrivelser av alvorlige hendelser (ulykker) og kriser omfattes dette av en overraskelse iblandet usikkerhet, tidspress og stress med fokus på viktige beslutninger som må fattes på et ofte lite informasjonsgrunnlag. I tillegg til dette må krisehåndterere og kriseledere også forholde seg til media som umiddelbart fatter interesse for informasjonen. Journalister søker gjerne etter informasjon selv om de ikke på tidspunktet ikke vet hva som foregår. Det er heller ikke sikkert at journalistene forstår det som blir sagt av kriselederne, og budskapet kan da bli formidlet feil eller ufullstendig videre ut til befolkningen. Media er ofte kalt *krisen i krisen* fordi disse bidrar til å skape et ekstra stressmoment for krisehåndtererne (Olsen m.fl. 2008:107). Det er over de siste årene lagt ned en innsats for å motvirke dette, både innenfor offentlige og private virksomheter. Egne informasjonsavdelinger og pressehåndteringskurs implementeres for lettere å håndtere media i kritiske situasjoner og for å spille med, og ikke mot, media. Det viser seg imidlertid at når stressnivået stiger og situasjonen tilspisser seg, faller mange ofte tilbake i gamle mønstre og bortprioriterer eller forskyver tid til pressen i det lengste. Dette resulterer ofte i tilbakehold av informasjon/ubehageligheter og påfølgende bortforklaringer av ansvar (Olsen m.fl 2008:47). Kriseoppbyggingen starter ofte lenge før noen legger merke til den. Hvordan den akutte

krisefasen håndteres, vil derfor avhenge av hvor godt forberedt man er. Dette kalles førkrisefasen og eksempler på forberedende tiltak kan typisk være informasjon til befolkningen, øve samfunnets beredskap, implementere rutiner og oppgradere/tilpasse utstyr, oppdatere planverk m.m. I selve den akutte krisefasen handler det primært om å håndtere denne på best mulig måte med de midler man har tilgjengelig. Denne fasen kjennetegnes som oftest av høy intensitet, stress, mye informasjon/lite informasjon, stor grad av usikkerhet, mediepågang og mange ulike aktører. Etterkrisefasen, hvor "normaltilstand" skal gjenopprettes og ta til seg læring fra hendelsen(e) som inntraff, kan pågå i lang tid, selv etter samfunnet og mediene har mistet interessen. Kruke (2015) skisserer dette i en modell som illustrerer krisesyklusen. Av denne ser vi at krisen starter lenge før selve akuttfasen og avsluttes mye senere i etterkrisefasen.

Figur 4. Krisefasemodell - Kruke 2015

Olsen m.fl (2008:61) sier at selv om ulykker og kriser oppstår overraskende, vil utvikling og håndtering i stor grad påvirkes av hvor godt forberedt ansvarlige myndigheter og organisasjoner er. De peker til hva som er gjort i forkant for å forebygge og forberedelser gjort for å kunne håndtere. Han sier også at det handler om hvor godt samfunnet er forberedt. Hvilken informasjon befolkningen har om mulige trusler, hva de skal gjøre hvis noe skjer og hva folk kan forvente seg under og etter en krisesituasjon. Olsen mener det her oppstår to informasjonsproblemer hvor media spiller en stor rolle. Det første er å få faktisk oppmerksomhet, siden det er svært vanskelig å få media til å bringe en ikke-nyhet om en tenkt katastrofe i fremtiden. Å gi saklig informasjon om en hendelse som virker usannsynlig, "trigger" ikke redaksjonene. Problemet er at hvis man lykkes i forebyggende ulykkes- og krisearbeid, så vil ingenting skje og det vil heller ikke være noen saker å skrive om. Det å

bevise at man har bidratt til at ingenting galt har skjedd, er i følge Olsen også meget vanskelig å bevise. Han beskriver videre at dersom man da, for å få oppmerksomhet, spisser informasjonen for å gi den en interessant vinkling, møter men på det andre informasjonsproblemet: Hvordan balansere informasjonen slik at den er opplysende, men ikke unødvendig skremselspreget? Her er det viktig å ikke overdrive trusselen i budskapet slik at saken blir tatt på alvor.

Etter store kriser og ulykker fremstår ofte årsakene til hva som har skjedd, samt medfølgende faresignaler som tydelige og åpenbare (etterpåkløkskap). Altså kan man da si at krisen kom overraskende, men ikke nødvendigvis uventet (Olsen m.fl 2008:66). Det kan da vise seg at dette er noe som har bygget seg opp over lengre tid, mens det tidligere var vanlig å peke på at enten teknisk eller menneskelig svikt direkte førte til at hendelsen oppstod. I senere år har man gjennom forebygging og granskning lagt vekt på at disse faktorene alene ikke utgjør "nok" alene til at noe går galt, siden systemer nå har krav om innebygget barrierer som har som hensikt å plukke opp feil underveis før den uønskede hendelsen finner sted

Kriser kan deles opp i fire hovedkategorier: rensende kriser, langsomt brennende/krypene kriser, lange skyggers kriser og hurtigbrennende kriser. Jeg vil kun omtale hurtigbrennende kriser i denne oppgaven da det er dette jeg anser som mest relevant opp mot problemstilling og avgrensningene. Hurtigbrennende kriser defineres av Olsen m.fl (2008:64) som f.eks. store ulykker og gisseldrama: Dette er kriser som oppstår plutselig og det er i påfølgende periode etter start omfattende aktivitet for å berge liv og verdier. Denne typen kriser avsluttes tilsynelatende like raskt som de begynte. Det er liten tid til å forberede seg på selve krisen eller øke kapasitet etter den har startet. Hvor godt man responderer på krisen, vil avhenge av hvor godt forberedt man er i fasen før de tydelige tegnene gjør seg gjeldende, og dette gjelder både for krisehåndterere og media. Etterfasen er spesielt viktig så ingen involverte blir glemt når krisen tilsynelatende er over.

3.3 Informasjonsprosessering

En tilnærming til de ulike krisestadiene og krisens oppbygning er Turners *Failure of Foresight*-modell (1976:381). Stadium I i modellen representerer før-fasen slik verden fremstår når alt tilsynelatende er normalt. Reguleringer gjøres gjennom en forståelse av verden og dens farer. Stadium II beskriver inkubasjonsfasen hvor det akkumuleres en rekke hendelser som ikke samstemmer med oppfattelsen av verden og dens farer, nevnt i steg I. Hendelsene beskrives å falle i to kategorier: Hendelsene blir ikke kjent (inntreffer ubemerket)

eller blir ikke fullt ut forstått av de involverte partene. Det er dette stadiet som blir beskrevet som muligheten for å forutse og unngå eller redusere sannsynligheten for at krisen oppstår. Stadium III er tidspunktet rett før krisen er et faktum og de involverte vil kunne se hva som er i ferd med å inntreffe, før krisen inntreffer i steg IV. Steg V beskriver anerkjennelsen av situasjonen hvor det gjøres "ad-hoc" tilpasninger som tillater redningsarbeid. Hvordan en krise utarter seg, vil selvsagt variere mye ut ifra hva slags type krise det er snakk om. Faktorer som er med på å definere dette kan være konsekvenser (kort og lang sikt), varighet og utvikling. Det er derfor viktig for krisehåndterere å kunne gjenkjenne enkelte trekk ved krisen/utviklingen for hvordan man best skal håndtere dette. Rosness m. fl. (2004:37) beskriver inkubasjonsfasen i Turners modell ved at f.eks. virksomheter ignorerer klager og kritikk fra utenforstående og at virksomheten selv ikke klarer å formidle og analysere relevant informasjon. Dette skjer ofte i sammenheng med at det oppstår usikkerhet i organisasjonen når personell opplever at tro og normer ikke samsvarer med eksisterende regelverk og prosedyrer. Han påpeker at Turner ikke er opptatt av den umiddelbare årsakssammenhengen, men at han vektlegger sammenbruddet i informasjonsflyten og informasjonstolkningen som fører frem til selve hendelsen. Dette beskrives som kritiske forutsetninger i teorien som leder frem til en ulykke/krise. Olsen m.fl. (2008:67) beskriver latente betingelser i inkubasjonsfasen som f.eks. dårlig utstyr, tekniske defekter, feil vedlikehold, mangelfull ledelse eller opplæring, ubrukelige prosedyrer eller dårlig sammensatte systemer. Dette kan være eneste eller forsterkende årsaker til at hendelser oppstår eller utvikler seg. Westrum (1993:402) peker på et sentralt kriterium for vellykket informasjonsflyt i organisasjoner: "Organisasjonen er i stand til å gjøre bruk av informasjon, observasjoner eller ideer uansett hvor de finnes i systemet, uten hensyn til plassering eller status tilknyttet person eller gruppe som har slik informasjon, observasjon eller ideer". Dersom dette er på plass i en organisasjon eller et samfunn, vil man bedre kunne forebygge. Turner beskriver også noen strategier for å kontrollere risiko og forebygge hendelser, hovedsakelig ved å understreke viktigheten av informasjonsflyt. Han nevner noen vanlige fenomener tilknyttet dette i organisasjoner (Rosness m. fl. 2004:41):

1. Helt ukjent informasjon: Når den informasjonen som forutsier en katastrofe er helt ukjent, er det klart at det er lite som kan gjøres, bortsett fra å lete etter bedre rutiner for informasjonsflyt i den aktuelle arena. Det er allikevel usannsynlig å oppleve slike situasjoner i dag da det alltid er noen som (bør) vite noe relevant.

2. Informasjonen kjent, men ikke fullt ut verdsatt: Dersom opplysningene er potensielt tilgjengelig, men ikke fullt ut verdsatt. Situasjonen tilsier at opplysningene ikke kan ha blitt forstått helt fordi individer har en falsk følelse av trygghet når møtt med faresignaler. Ofte kommer disse fra distraksjoner eller arbeidspress, som kan gi individet et inntrykk av informasjonen som irrelevant.
3. Informasjonen er ikke riktig sammensatt: Når informasjon om faresignaler foregår i hodet på individer, kan ikke andre nå den. En nøkkel for å hindre katastrofe er derfor å plassere informasjon på steder hvor alle kan nå den.
4. Informasjon er tilgjengelig, men blir ikke verdsatt på grunn av konflikt med rådende forståelse: I katastrofehendelser så Turner at relevant informasjon var tilgjengelig, men når denne var i strid med tidligere informasjon, regler eller verdier, ble det neglisjert og ikke tatt med i diskusjonen.

3.4 Samspillet mellom krisehåndterere og media

I følge Olsen m. fl. (2008:185) finnes det minst to virkeligheter. Den første er den reelle faktabaserte virkeligheten og den andre er den virkeligheten som folk opplever. Den opplevde virkeligheten baseres ofte på det bildet man skaper seg bygget på opplysninger og beskrivelser fra media, og det er ikke unormalt at det er den opplevde virkeligheten krisehåndtererne dømmes etter. Dermed dømmes man etter hvordan krisa håndteres og ikke ut ifra krisens årsak eller den faktiske virkeligheten. For kriseledelsen vil det lønne seg å minske avstanden mellom disse to forskjellige virkelighetene. Dette betyr at de må forholde seg til media uansett om de ønsker eller ikke. Det bør prioriteres å få ut klar og entydig informasjon for å unngå eventuelle misforståelser. Dersom man ikke klarer å løse kommunikasjonskrisen, vil man kunne fremstå som om man heller ikke klarer å løse den faktiske krisa. Olsen påpeker at dette poenget ikke er reversibelt, altså kan man ikke fremstå som om man faktisk løser krise dersom man kun er flink med krisekommunikasjon.

Olsen m. fl. (2008:186) sier at det journalister spør seg når de vil vite om en hendelse er: *Hva er storyen?* De vil ha umiddelbart svar på hva, hvordan og hvorfor noe har skjedd, konsekvenser av hendelsen, potensiell videre utvikling og hvem som er ansvarlig ("syndebukken"). Pressekonferanser beskrives som en effektiv måte å styre informasjonsstrømmen på, siden informasjonen om hendelsen kommer ut i kontrollerte former fra dem som har kunnskap om saken og alle oppmøtte får den samme informasjonen. Ettersom mediene ønsker å få sin egen spesielle vinkling på historien for å skille seg ut i fra resten, ønsker gjerne journalistene eksklusive intervjuer med kriseledelsen i etterkant av en

pressekonferanse. Ettersom få journalister ønsker å dele sin vinkling med andre mener Olsen at pressekonferansen fungerer mer som en effektiv møteplass for kildeinnhenting enn for kritisk journalistikk. Han sier også at svarene fra en pressekonferanse ofte er så velregisserte, innøvde og gjennomtenkte at de ikke er av så stor interesse for media. For en kriseledelse er det flere tiltak som kan igangsettes for å effektivisere og styre informasjonsstrømmen. Et av tiltakene er å publisere all fellesinformasjon ut på nett og ikke holde tilbake dette frem til pressekonferansen. Dette vil bidra til å luke ut faktafeil, misforståelser og sitatfeil. En ting som beskrives og åpenbart kunne gjøre krisa verre (i journalistens øyne) er bortforklaringer, bagatellisering, forsøk på å lyve eller skjule sannheten eller når journalisten behandles fiendtlig. Dette fører til bekreftelser av mistanker mot øvrighetspersoner, makthavere og kommunikasjonsrådgivere.

Olsen m. fl. (2008:206) beskriver medias rolle i og under en krise som ikke stort forskjellig fra de mer nyhetsfattige dagene og sier at "ingen krise er større enn den som rammer enkeltmennesket". Media behandler og vurderer små og store kriser i liten skala hver dag og den største forskjellen på dette og større hendelser er at media i større grad selv påtar seg ansvaret for å være en informasjonskanal for den enkelte leser. Dette gjøres ved at media søker å informere sannferdig, kunnskapsrikt, fullstendig og i større sammenheng, men at de samtidig også driver kritisk journalistikk der makthavere og myndigheters avgjørelser og beslutninger måles og vurderes. Det er også viktig å skille mellom landsdekkende og lokal media, siden lokale medier (oftest lokalavis) vil behandle lokale kriser annerledes enn landsdekkende media. Lokale media er ofte i større grad berørt av hva som har skjedd og har bedre tilgang på kilder og bakenforliggende årsaker og historikk. Det lokalmedia skriver vil også kunne bli lettere å etterprøve av lokale lesere og myndigheter. De vil derfor ha en større utfordring med å vinkle saken objektivt. Olsen m. fl. (2008:212) sier at dersom vi tar utgangspunkt i at media er sitt ansvar bevist og at de er den mest effektive måten å distribuere ut informasjon om alvorlige hendelser og kriser til befolkningen på, hvordan kan man da sørge for at media får korrekt og relevant informasjon? På generelt grunnlag nevnes følgende:

- Opptre med størst mulig grad av åpenhet og troverdighet – involverte og pårørende må få tilstrekkelig informasjon
- Kriseledelsen må sørge for å publisere oppdatert informasjon etter hvert som hendelsen utvikler seg – eller krisen blir et faktum
- Ta media på alvor i hendelsen – de kan spille en viktig rolle for å belyse kompliserte sammenhenger i en akutt situasjon

- Sørg for en forenklet fremstilling av informasjonen slik at den er lett å forholde seg til – økt kunnskap kan gi økt sikkerhet

3.5 Medias tradisjonelle dekningsfaser

Olsen m. fl. (2008:159) beskriver noen tradisjonelle faser som ofte forekommer ved store uønskede hendelser. Dette kan typisk være større ulykker, kriser og katastrofer hvor myndighetene og andre involverte (ofrene) har flere gjenkjennelige karakteristiske problemer. Kjennetegnene ved krisens utviklingsforløp beskrives å kunne danne grobunn for både konflikt og konsensusorientert tilnærming til saken fra medias side. Det betyr likevel ikke at media er ute etter å skade eller "henge ut" kriseledelsen (aktøren) gjennom avsløringer, feil eller feilaktig informasjon.

3.6 Tips

Olsen m. fl. (2008:172) beskriver at nyheter tradisjonelt sett kommer inn til redaksjonen fra tre kilder:

1. Journalister tar selv kontakt med blålysetatene (politi, brann og helse/hovedredningsentralen (HRS))
2. Tips kom tidligere inn fra faste tipsere som nesten kontinuerlig lyttet til politiradioen. Første tipser som kontaktet de ulike mediene fikk tipshonoraret.
3. Flere redaksjoner finner nyheter gjennom å monitorere andre nyhetsmedier ved å lese hverandres nyhetssaker i nettaviser, papiraviser, TV og radio.

Ved store ulykker og kriser vil ofte kriseledelsen ta direkte kontakt med media. Dette vil kunne sikre at informasjonen som kommuniseres ut til befolkningen og samfunnet er korrekt og kan bidra til redusere eventuelle rykter og spekulasjoner. Dette kan skje ved store hendelser hvor det er viktig å få informasjon ut raskt og når hendelsen uansett vil bli allment kjent. Det er ofte vaktjournalister som rykker ut på innkommende tips for å komme tidlig ut til området. Deres viktigste jobb er å dokumentere og skildre hva som skjer gjennom bilder og egne eller andres beskrivelser av forløpet til hendelsen. Førstehåndskilder som øyenvitner eller involverte er ettertraktet i slike situasjoner. Media kritiseres ofte gjennom studier for å forenkle og fragmentere informasjon fra kriser og ulykker for å fremme saken som større og mer sensasjonell enn den kanskje er (Olsen m. fl. 2008:174). Det påpekes at media ofte glemmer å sette hendelsen inn i en større sammenheng ved ikke å granske tekniske og sosiale systemer i samfunnet som er rammet. Det er også ofte en styrt vinkling og det åpnes ikke for ulike vinklinger av saken fra ulike ståsteder (Nohrstedt og Nordlund 1993).

3.7 Søk og kav

Den første kaotiske timen eller minuttene etter alarmen har gått (overraskelsesmomentet inntreffer) vil kriseledelsen ha problemer med å definere situasjonen. Dette beskrives av krisepsykiater Lars Weiseth (i Olsen m. fl. 2008:141) som "den gylne timen" da det er her grunnlaget legges for resten av en vellykket krisehåndtering. De vanskeligste beslutningene ligger i å avgjøre om det faktisk kan defineres som en krise og om det virkelig skal trykke på den "store røde knappen". Plattformsejfer i Nordsjøen fremheves som typiske eksempler og Piper Alfa ulykken spesielt. Fristelsen er der ved å vente ytterligere noen minutter for å ta beslutningen på et større informasjonsgrunnlag. All produksjonsstopp på en oljeplattform medfører milliontap og det er uheldig å stoppe denne på det som i ettertid kan vise seg å være falskt grunnlag. Fra medias side vil en ulykke av et visst omfang fort bli en sensasjon, en sak som selger og vil gjøre mange lesere interesserte. Olsen m. fl. (2008:172) peker på de tradisjonelle nyhetskriteriene media retter seg etter som *sensasjon, identifikasjon, aktualitet og vesentlighet*. En ulykke beskrives videre som sensasjonell og ikke minst høyaktuell. I tillegg kan de fleste i samfunnet bli offer for en ulykke, altså noe som mediekonsumenter kan relatere seg til. Dermed kan en ulykke også defineres innenfor vesentlighetskriteriet. Dette gjelder spesielt dersom man geografisk befinner seg i nærheten av ulykken. Unntaket er ved store nasjonale eller internasjonale katastrofer og ulykker.

3.8 Ryktefasen

Olsen m. fl. (2008:143) definerer den neste fasen som ryktefasen. Denne overtar relativt raskt etter søke-og-kave-fasen. I denne fasen er det heller ikke et komplett oversiktsbilde, men informasjonsstrømmene vokser drastisk. Mye usammenhengende informasjon om hendelsen, alvorlighetsgrad og hjelpebehov er typiske eksempler på informasjon som kommer inn fra helt andre kanaler enn det som er planlagt. Mobiltelefon og internett fremheves som forsterkende faktorer på dette problemet. Alle i umiddelbar nærhet til et katastrofested kan uten videre ta bilder og film med mobiltelefon som kan publiseres til hele verden i løpet av noen sekunder. Informasjonen går ikke via en kanal, filtreres og sendes inn til krisestaben. I stedet flyter all informasjon via alle tilgjengelige medier direkte til enkeltindividet. Dette bidrar til at det er vanskelig å skille mellom reell informasjon (faktiske observasjoner), spekulasjoner eller det som i noen tilfeller kan være politisk spill.

Trafikkmengdene i form av tips og henvendelser til en organisasjon involvert i en ekstraordinær hendelse kan i løpet av få minutter overbelaste hele mottaksapparatet. De første

timene etter Nokas-ranet i Stavanger 2004 trekkes frem som et eksempel hvor henvendelsene kom tett: fra pårørende, kollegaer fra andre politidistrikt, ansatte fra andre etater, politikere og byråkrater som følte de hadde et behov for å være informert. Informasjonskanalene klarte ikke å ta unna alle henvendelsene, og alle prøvde på sin side å finne ut hva som skjedde og hvordan de kunne bidra. I tillegg til dette har man media som ikke nødvendigvis bare ønsker å finne ut hva som har skjedd, men som også kan ønske å vinklings-orientere saken til journalistens eksklusive sak. Nokas-ranet skjedde i tillegg for 12 år siden, og mye har skjedd innen informasjonsteknologi siden den tid.

I denne fasen av håndteringen har kriseledelsen både for mye og for lite informasjon på en gang. Usikkerheten må reduseres og handlekraftige tiltak må iverksettes. Ofte gjøres dette ved å ha større tiltro til informasjon som kommer inn via kjentfolk og kolleger, altså ved at man har en form for kjennskap til kilden. Dette fordi disse ofte ordlegger seg bedre enn f.eks. tilfeldige personer i umiddelbar nærhet til ulykkesstedet.

Videre nevnes faren med å benytte analogier for å forstå situasjonen bedre, altså å legge hendelsesforløpet fra andre, tilsvarende hendelser til grunn fremfor å prosessere informasjonen fra den aktuelle hendelsen og legge dette til grunn. Dette kan være skummelt da ingen kriser er like. Erfaring basert på intuitiv beslutningstaking er derfor avgjørende sammen med evnen til å gå tilbake på beslutninger som ikke har noen effekt (Flin m. fl. 1997 referert av Olsen m. fl. 2008:144).

3.9 Meningsdanning

I denne fasen begynner det ofte å bli en viss oversikt i kaoset som har rådet, både for kriseledelsen og de involverte. Omfanget blir mer tydelig og enkelte saker kan gis høyere prioritet. På dette nivået er det fortsatt kortsiktige løsninger som er i fokus og det viser seg ofte at planene man hadde på forhånd ikke kan følges slavisk, men fungerer mer som et rammeverk. Perry & Lindell (2003:338) påpeker: "Often, there is a tendency to equate emergency planning with the presence of a written plan and similarly believe that a written plan is evidence of jurisdictional preparedness". Det vil altså fremkomme at improvisasjon i krisehåndteringen bør planlegges og øves (Kruke og Olsen 2006, fra Olsen m.fl. 2008:145).

3.10 Journalistens tidsklemme

Olsen m. fl. (2008:175) beskriver fortidens mediedekning da journalisten dro ut til en hendelse for å observere, intervju og notere, for så å dra tilbake på kontoret for å foredle

notatene og publisere dette. I enkelte tilfeller ble det ikke publisert før dagen etter, noe som er dramatisk annerledes fra dagens situasjon, hvor tidspresset er stort. Det rapporteres ofte direkte fra ulykkesstedet, og en og samme reporter kan ofte opptre i flere medier (radio, TV, nettavis), gjerne få minutter etter ankomst på ulykkesstedet. Er tidspresset høyt, har man ikke anledning til å verifisere og kryssjekke fakta. Det er stor fare for at det kan bli formidlet feil inntrykk eller feil informasjon i slike situasjoner. Ofte er nødetatene på stedet og ting kan tilsynelatende se kaotisk ut uten at det nødvendigvis er tilfelle. Øyenvitner beskrives å typisk kunne konstruere hendelsesforløp som gjengis uten noen form for kritisk vurdering eller filter av journalistene (Olsen m.fl.2008:176). Hanne Merete Hestvik påpekte i rapporten "24 timer i døgnet" (2003) på konkurransen om å være først ute med saken og det som beskrives som "den kontinuerlige deadline" hos nettavisene, som senker terskelen på hva som kan ansees som nyheter. Hun påpeker også at kildekritikken flyttes fra journalisten til leseren som i stor grad vurderer overskriftene og bildet på saken og videre tar en avgjørelse på om saken er verdig et "klikk" eller ikke. Det blir altså opp til forbrukeren å vurdere sakens troverdighet. Det er her den trente journalist skiller fra den utrente. Gradvis vil omfanget synke inn og man klarer å filtrere ut de mindre viktige aspektene av hendelsen. Trygghet og rutine beskrives som de viktigste faktorene for å kunne kommunisere ut god og saklig informasjon og unngå moralske overtramp.

3.11 Massemedia som aktør

Boin m.fl (2005:72) hevder at så å si alle kriser er delvis skapt eller blitt forverret av menneskelig eller institusjonelle svakheter og feil. Dette bidrar igjen til at det skapes en arena for journalister og nyhetsorganisasjoner til å lage såkalte "scoop", noe som kan beskrives som attraktive nyhetssaker med sensasjonelle tema som engasjerer leserne. Journalister hevder at det er dette som ligger i deres "borgerlige rolle" ved å føre kontroll med offentlige myndigheter og deres makt i samfunnet. Warren Breed observerte i sitt studie "Social Control in the Newsroom" (1955: 326-35) at "newsmen are close to big decisions without having to make them" Boin m. fl. (2005:73) påpeker at dette kun stemmer til en viss grad da det påhviler et stort ansvar og god vurderingsevne for når man skal publisere nyheter om en potensiell krise med en avmålt mengde informasjon. I slike tilfeller er også tidspres og usikkerhet dominerende faktorer. Dersom krisen publiseres og slås opp på feilaktig grunnlag, kan det få svært alvorlige følger, men på den andre siden kan det være ille for medieorganisasjonen å ikke publisere saken dersom det viser seg at informasjonen er korrekt. Det er et kappløp om å være først ute og få "eierskap" på saken. Dersom saken har en politisk

vinkling, vil det ofte kunne resultere i beskyldninger fra begge hold om dårlig produserte nyheter og arbeid for å undergrave motpartens integritet. Dersom dekningen til en medieorganisasjon er god og dermed godt mottatt og følges av publikum, er integriteten økt og posisjonen i saken styrket.

At enkelte elementer i media "pynter" på sannheten eller fabrikkerer nyheter, er ingen nyhet, men i senere tid hvor sosiale medier har gjort et stadig større inntog i samfunnet, er det innført ytterligere kontrollmekanismer vedrørende det som skrives eller rapporteres om. Dette har ødelagt monopolene flere offentlige nyhetselskaper tidligere har benyttet seg av.

Overvåkingen av offentlige personer og myndigheter pågår kontinuerlig og pressen har i den senere tid blitt mer aggressiv, sensasjonell og konkurransepreget. Idealet om den uavhengige og undersøkende journalisten som ofte ble referert til som en "vaktbikkje" for demokratiet, har blitt mer diffus i flere steder i verden. Boin m. fl. (2005:74-75) peker på den ulike praksisen i massemedias kriserapportering. Denne er normalt varierende mellom de ulike nyhetsorganisasjonene både i normalt tilstand og fra krise til krise. Spekteret spenner fra negativ vinklet feilsøking til ukritisk viderefremføring av offentlige uttalelser. Bortsett fra de ulike nyhetsbyråenes politiske ideologi og redaksjonelle retningslinjer, er tegnet av kriserapporteringen også påvirket av organisatoriske forhold, som for eksempel rapporteringsstiler, tradisjoner og organisasjonens kapasitet ved ekstraordinære hendelser. Noen nyhetsorganisasjoner er bedre rustet til å mobilisere raskt og massivt, mens andre kan være flinkere til å opprettholde strenge rapporteringsstandarder selv i hektiske situasjoner. Dette har også noe å gjøre med kvaliteten og erfaringen til sentrale beslutningstakere innen nyhetsorganisasjoner. Noen redaktører forstår for eksempel bedre balansegangen mellom krisemaksimerende kortsiktighet og grundig langvarig undersøkende arbeid. Dette betegnes som en kjent spenning for beslutningstakere i kriser.

3.12 Oppsummering

Kort oppsummert har jeg tatt for meg grunnleggende kommunikasjonsmodeller og krisekommunikasjon. Teorien om selve krisen og dens oppbygning, bakgrunn og latente betingelser beskrives å kunne motvirkes ved hjelp av riktig informasjonsprosessering. Dette er noe jeg vil benytte videre i oppgaven med hensyn til krisekommunikasjon. Dersom krisen blir et faktum, har jeg beskrevet de tradisjonelle dekningsfasene for media og som følge av dette deres interaksjon med de ansvarlige krisehåndtererne.

4. Metode og design

I dette kapittelet beskriver jeg hvordan min fremgangsmåte har vært for å samle inn og prosessere data i denne studien. Jeg beskriver de ulike metodene jeg har benyttet og trekker linjer til metodelitteraturen for å forklare hvordan eller hvorfor. I tillegg skal jeg beskrive forskningsstrategien som er valgt, metode, fremgangsmåte, faktisk gjennomføring av informasjonsinnhenting og argumentasjon for oppgavens validitet og reliabilitet. Jeg beskriver også de utfordringene jeg har møtt på underveis i oppgavearbeidet, samt reflekterer rundt min egen rolle i og opp mot Nødnett. Informasjonsinnhentingsprosessen beskrives gjennom hvordan dokumentstudiene og intervjuene med politi og media er gjennomført. Resultatene av disse er gjenstand for tolkning i drøftingskapittelet i kapittel fem.

4.1 Forskningsdesign og – metode

Forskningsdesignet har utgjort selve oppskriften og planen for gjennomføringen av studien. Dette er benyttet som en rettesnor med hensyn til innhold, tidsbruk, litteratur og til dels bakgrunn ved forespørsel om intervju. I følge Blaikie (2009:12) er forskningsdesignet et privat arbeidsdokument som er utarbeidet av en forsker eller et forskningsteam før et forskningsprosjekt gjennomføres. Det omfatter alle de beslutninger som må gjøres og underbygger også begrunnelsene for disse beslutningene. Dette skal sørge for at de beslutningene er konsistente og at de kan utsettes for kritisk vurdering. Oppgavens problemstilling sammen med forskningsspørsmålene har dannet grunnlaget for fremgangsmåte, valg av datainnsamling, strategi og metode. Blaikie (2009:18) beskriver valg av problemstilling som den viktigste beslutningen en forsker tar, dernest forskningsstrategien.

Blaikie (2009:204) påpeker også at det er vanlig å skille mellom to typer forskningsmetoder: *kvalitativ* og *kvantitativ*. Sistnevnte metode er generelt opptatt av å telle og måle aspekter av sosialt liv, mens kvalitative metoder er mer opptatt av å produsere diskursive, inngående beskrivelser og utforske sosiale aktørenes meninger og tolkninger. Thagaard (2013:17) beskriver forskjellen ved at kvalitative metoder søker å gå i dybden og vektlegger betydning, mens kvantitative metoder vektlegger utbredelse og antall. Hun refererer til Denzin & Lincoln (2005:10) som beskriver selve begrepet kvalitativ til å fremheve prosesser og mening som ikke kan måles i kvantitet eller frekvenser. Videre henviser hun til Neuman (2000:16) som sier at kvantitative metoder fokuserer på variabler relativt uavhengig av den samfunnsmessige kontekst. Kvantitative studier omfatter ofte undersøkelser av få egenskaper hos store utvalg mens kvalitative studier isteden kan gi mye informasjon om få enheter.

Tradisjonelt sett har kvalitative metoder blitt forbundet med forskning som innebærer nær kontakt mellom forsker og de som skal studeres, eksempelvis ved deltakende observasjon og intervju. Målsetningen ved en kvalitativ tilnærming er i følge Thagaard (2013:17) å oppnå en forståelse av sosiale fenomener. Dette kan oppnås ved hjelp av nær relasjon til intervjuobjektet i felten, ved observasjon eller ved analyser av tekster. Selve fortolkningen av dataene har derfor særlig stor betydning i forskningen. Viktigheten av å beskrive de benyttede prosessene understrekes, spesielt for å belyse forskningsresultatenes troverdighet og overførbarhet.

Min målsetning med studiet er å finne ut hvordan Nødnett har påvirket samspillet mellom politi og media. For å finne ut dette må jeg undersøke før, under og etter-situasjonen. For å oppnå best mulig forståelse av problemstillingen, har jeg valgt å undersøke dette fra både politiets og medias side gjennom å intervju involverte parter i begge grupper. I tillegg vil jeg benytte eksisterende informasjon i form av intervjuer gjennomført av andre, analyser i foranledning av Nødnett, brevkorrespondanse med representanter fra politiet og media, dokumentdata fra direktiver og instruks, samt politiets beredskapsinstruks. Til dette fremstår kvalitativ metode som det beste valget bl.a. fordi jeg ønsker å komme tett på informanter ved hjelp av intervjuer for å søke etter deres mening og dagen situasjon. Det fremstår som mer hensiktsmessig å gå i dybden på prosessen enn for eksempel å samle inn store mengder data og måle antall henvendelser før og etter Nødnett til politiet. Jeg har derfor valgt å benytte kvalitativ metode i denne studien.

4.2 Casestudie: Innføringen av Nødnett i politiet

Et casestudium kan beskrives som en fremgangsmåte som studerer ett eller et lite antall sosiale eller historiske fenomener i dybden, og caset "kan være en person, en gruppe, en episode, en prosess, en kommune, et samfunn, eller en hvilken som helst enhet av sosialt liv" (Mehmetoglu 2004:42). Thagaard (2013:56) beskriver case-studier ved at de kjennetegnes av undersøkelsesopplegg som er rettet mot å studere mye informasjon om få enheter eller caser som omhandler en eller flere enheter. En slik enhet (eller case) representerer en avgrenset kontekst som bør identifiseres og defineres tidlig i prosessen. Innenfor de definerte rammene må man igjen definere *den* eller *de* enhetene som skal studeres, altså ved å rette dette mot en eller flere enheter som representerer studiens case. Creswell (2013, gjengitt av Thagaard 2013:56) karakteriserer case-studier som en spesiell form for design innenfor kvalitativ forskning hvor man utforsker en eller flere avgrensede enheter, hvor enheten(e) utforskes ved intensive analyser basert på ulike kilder av data. Creswell beskriver det som kalles "collective

case studies" som innebærer å studere et fenomen ved og utforske flere enheter hvor utvalget av disse enhetene er rettet mot å gi en mer utdypende forståelse av fenomenet.

I denne studien vil samspillet mellom politi og media før og etter politiets innføring av Nødnett utgjøre selve caset. Konteksten (fenomenet) er kommunikasjonen som foregår mellom de to gruppene (mine intervjuobjekter). Intervjuobjektene inngår i hver sin gruppe (enheter) som skal undersøkes og kan bidra med å gi en utdypende forståelse av fenomenet. Casestudier tar grundig for seg en eller få enheter hvor resultatene kan brukes til å kaste lys over en større samling innen samme kategori. Thagaard (2013:214) beskriver dette som at case-studiet har et mer generelt siktemål enn mer beskrivende undersøkelser som baserer seg på flere metoder og at det kan knyttes til undersøkelsesopplegg som er spesielt rettet mot å oppnå kunnskap utover den enheten undersøkelsen fokuseres på. Hvordan opplegget for studien struktureres, henger sammen med muligheter for at resultatene kan gi grunnlag for overførbarhet (Yin 2009:40). Her må jeg altså vurdere i hvilken grad mine resultater er overførbare til f.eks. andre politidistrikter eller mediehus. Casestudier er velegnet til å finne svar på problemstillinger som *hvordan* eller *hvorfor* og kan beskrives som et forskningsdesign og metodisk rammeverk som tillater anvendelse av flere metoder. Det er også anledning til å legge flere og ulike datakilder til grunn, hvilket påpekes som en av metodens styrker (Yin 2009:11). Ettersom casestudien som metode både er beskrivende og forklarende, anser jeg den som relevant for denne oppgavens tema. Dette er i hovedsak på grunn av muligheten til å gjennomføre grundige undersøkelser (intervjuer) og tidsbruk på et avgrenset tema.

Casestudiet som metode har blitt kritisert, primært med bakgrunn i at de konklusjonene man kommer frem til ved å studere én enhet ikke nødvendigvis er representativt for en hel gruppe, altså at man ikke kan generalisere ut i fra metoden. Det kan være vanskelig å påvise årsakssammenheng kun ved hjelp av casestudie da dette ikke omfatter alle fenomener i gruppen som kan tenkes å ha innvirkning/påvirkning (Wæhle og Braanen Sterri, 2016). Yin (2009:15) tilbakeviser dette ved å vise til *teoretisk* generalisering. Dette kan defineres som argumentasjon for overførbarhet basert på logiske resonnementer. Hvis vi legger til grunn at en studie kommer frem til sentrale trekk ved et fenomen, kan forskeren argumentere for at forståelsen utviklet i en sammenheng også kan antas å ha sammenheng i andre sammenhenger (Thagaard 2013:211). Dette mener jeg til en viss grad kan gjennomføres for begge gruppene jeg undersøker, men det er viktig å påpeke at overførbarheten vil bli noe redusert på grunn av størrelse på enhet eller organisasjon, kompleksitet, miljøpåvirkninger og geografisk tilhørighet, for å nevne noe. En teoretisk generalisering vil kunne være aktuelt i den grad

fenomenet er det samme, som i denne studien er kommunikasjonen mellom politi og media. Videre er case-studier kritisert for kun å egne seg for observasjonsstudier og mangel på faste retningslinjer i selve gjennomføringen. Yin (2009) tilbakeviser også dette ved å hevde at tidligere forskere i enkelte tilfeller ikke har dokumentert sin forskning tilstrekkelig og latt sin egen for-forståelse av forskningen ha innvirkning på resultatene. Han hevder videre at metoden er velegnet til forklarende, deskriptive og utforskende studier, nettopp på grunn av dybdekunnskapen forskeren oppnår om selve caset og tematikken. Her er jeg som forsker nødt til å være oppmerksom på egen rolle og egen forutinntatthet for å unngå nettopp dette. Dette gjelder spesielt i fremtoning og utforming av intervjuguiden, siden metoden også har blitt kritisert for at forskeren kan legge til rette for eller styres i retning av sin egen subjektive tolkning for å fremme hva man ønsker å finne.

4.3 Forskningsstrategi

For å finne et svar på problemstillingen i oppgaven, er det nyttig å benytte forskningsspørsmål for å arbeide systematisk og underbygge det endelige svaret. Dette gjøres ved å benytte en forskningsstrategi. Det første man ser på er hvordan spørsmålsstillingen til spørsmålet er formulert, altså om det er *hva/hvilke, hvorfor* eller *hvordan* – spørsmål. Blaikie (2009:81-92) deler de ulike forskningsstrategiene in i fire deler: Induktiv, deduktiv, retroduktiv og abduktiv. Felles for deduktiv og retroduktiv strategi er at de kan benyttes til å finne svar på "hvorfor-spørsmål", altså bør disse strategiene benyttes når forskeren søker mot et eksplisitt formål. Deduktiv forskningsstrategi søker å teste teorier for å styrke eller finne svakheter ved disse. Den retroduktive tilnærmingen benyttes når forskeren ønsker å avdekke underliggende (faktiske) mekanismer gjennom testing og observasjoner, mens induktiv metode benyttes tradisjonelt sett for å kunne besvare det Blaikie (2009:87) beskriver som "*hva-spørsmål*". Abduktiv forskningsmetode er imidlertid den metoden som kan benyttes for å finne svar på både "*hva og hvorfor*"-spørsmål, men i tillegg også den som fremstår å best kunne svare på "*hvordan*"-spørsmål. Alle mine forskningsspørsmål er "*hvordan*"-spørsmål og valget av forskningsdesign ble da abduktivt-design. Dette kan forankres i min teoretiske forforståelse om studiens innhold og at empirien er styrende. På bakgrunn av dette fremstår ikke deduktiv eller induktiv tilnærming som naturlige valg. Jeg valgte å benytte intervjuer for best mulig å kunne gå i dybden for å finne svar på hvordan-spørsmålene. Ved å gjøre dette kunne jeg benytte oppfølgingsspørsmål og "grave" i enkeltemner hvis jeg ønsket nærmere forklaringer eller forståelse om deres arbeidshverdag eller metodikk.

Blaikie (2009:89) sier at den abduktive forskningsstrategien inkluderer betydninger og tolkninger, motiver og intensjoner, som folk bruker i hverdagen, og som retter deres atferd og løfter dem til en sentral plass i sosial teori og forskning. Som en konsekvens av dette vil den sosiale verden *være* verden som oppfattes og oppleves av de involverte som danner en "innside". For eksempel vil en polititjenestemann oppfatte og tolke enkelte situasjoner annerledes enn andre i befolkningen på bakgrunn av erfaring og innsikt i tilsvarende situasjoner. Dette kan skape egne presedenser internt i miljøet som kan oppfattes merkelige for folk på utsiden. Forskerens oppgave blir å oppdage og å beskrive dette "innside-perspektivet", ikke å pålegge et "utside"-syn på det. Dette er spesielt viktig for meg som forsker og mitt arbeidsforhold til Nødnett. Blaikie (2009:92) beskriver den abduktive forskningsstrategien som bestående av to hovedtrinn: *beskrivelse* og *kategorisering*, som igjen kan danne en basis for forståelse. Forskeren ender ofte opp med mange muligheter basert på ulik tolkning der enkelte teorier må selekteres for å styre de fortolkningene studien genererer, noe som beskrives å kunne være ulempen ved denne strategien. Andre forskere kan for eksempel velge seg andre teorier og vurdere dette opp mot det samme datagrunnlaget og komme frem til et annet resultat. Metoden kan derfor utfordres på om den virkelig finner den faktiske sannheten eller om resultatet bare er et av mange potensielle resultater eller sannheter. Det er derfor viktig å definere forutsetningene og utvalgskriteriene på forhånd. Blaikie (2009:91) sier at den abduktive strategien benytter seg av en "nedenfra og opp"-tilnærming fremfor de andre som benytter "ovenfra og ned". Den etterstreber å presentere beskrivelser og forståelse som reflekterer gruppene eller intervjuobjektene synspunkter fremfor utelukkende å legge til grunn forskerens synspunkt. Dette underbygger viktigheten av å benytte intervju som metode og ikke bare dokumentstudier. Respondentenes beskrivelser må løftes frem for å underbygge den faktiske oppfattelsen hos enhetene som undersøkes.

4.4 Datainnsamling og datakilder

For å danne best mulig grunnlag for å kunne svare på problemstillingen og forskningsspørsmålene i studien, har jeg forsøkt å tilegne meg så mye kunnskap om informantenes arbeidsdag som mulig. Ettersom jeg arbeider i DNK til daglig, har jeg god kunnskap om Nødnett generelt, men lite om den operative bruken. Jeg har utfordret meg selv til å se på problemstillingen fra ulike vinkler, spesielt for å forsøke å nullstille egne holdninger innen områdene som skal studeres. Metodene for datainnsamling ble valgt med dette i tankene; å velge informanter som har hatt erfaring med bruk av gammelt og nytt nett. Jeg definerte krav om arbeidsplass på politiets operasjonssentral for politiet og journalister

som tidligere benyttet radioscanner som arbeidsverktøy og som fortsatt jobbet opp mot politiet.

Jeg har valgt å benytte to forskjellige datagrunnlag i denne studien: dokumentanalyse og intervjuer. Dokumentanalyse ble valgt for å finne data om hvilke vurderinger som ble gjort i forkant av implementeringen av Nødnett. Hovedvekten av disse dokumentenes innhold inneholder vurderinger av hva involverte parter forventer at skal skje ved overgangen til Nødnett. Det ble derfor naturlig å benytte dette som underlag for intervjuguden. Jeg valgte videre intervju som innsamlingsmetode for å danne et datagrunnlag fra informanter for de involverte partene og hvordan de opplevde før, under og etter fasene av Nødnett (nåtid). Ved å sammenlikne datagrunnlaget fra dokumentanalysen og intervjuene, vil jeg kunne måle om de forventningene de involverte partene hadde i forkant stemte med hva informantene opplevde. Jeg har snakket med ni informanter som tilfredsstilte kravene stilt i forkant. Flere informanter ville kunne øke datagrunnlagets validitet og reliabilitet, men jeg vurderte ikke dette som hensiktsmessig ettersom de siste informantene fra begge grupper ikke tilførte datamaterialet ny informasjon i særlig grad. Jeg anså derfor at metningspunktet var møtt med hensyn til data. Ved å velge ut informanter basert på relevans opp mot pre-definerte karakteristikk fra ulike politidistrikter (ulik geografisk tilhørighet) og fra ulike organisasjoner innen media, mener jeg at jeg har fått et godt utvalg fra de ulike gruppene.

De to ulike metodene benyttet i denne studien ble valgt for å søke best mulig kvalitet på det datagrunnlaget som ble benyttet. Begge metodene bidrar på hver sin måte til resultatene som fremkommer. Blaikie (2009:160) klassifiserer data i tre grupper: (i) *Primærdata* er data generert av forskeren som er ansvarlig for studiets design og hvor dataene er et resultat av direkte kontakt med kilden. (ii) *Sekundærdata* er data som kan komme fra samme kilde som ved primærdata, men forskeren er et ledd lenger unna kilden, for eksempel hvis innhentede data blir innhentet av en forsker i forbindelse med en studie, for så å bli benyttet av en annen i en annen studie. I tilfellet (iii) *tertiærdata* er forskeren to ledd unna datakilden. Dette er typiske bearbejdede data i form av rapporter og analyser. Det bemerkes at man bør være obs på hvem som har bearbejdet denne typen data med hensyn til reliabiliteten av innholdet. Jo lenger unna forskeren er primærdatakilden, desto større risiko for at dataene utilsiktet eller bevisst har blitt utsatt for forvrengning.

Intervjuene defineres som primærdata og jeg har hatt anledning til å stille oppfølgings spørsmål dersom noe viste seg å være uklart eller ny informasjon om temaet

dukket opp. På denne måten fikk jeg anledning til å tilegne meg en større forståelse og innsikt til det enkelte intervjuobjekt og deres situasjon. Intervju som primærdatakilde styrker i tillegg studiets reliabilitet og validitet da dette er min måte å måle den faktiske tilstanden på. Ved å benytte intervjuer som datagrunnlag vil man kunne komme tettere inn på informantene, dennes arbeidssituasjon og utfordringer. I en intervjusituasjon har man også anledning til å styre intervjuet innenfor visse rammer dersom intervjuobjektet beveger seg utenfor tema.

Dokumentanalysen er benyttet der det allerede foreligger datamateriale som kan benyttes som grunnlag i denne studien. Jeg søkte etter historisk dokumentasjon, avgjørelser og vurderinger om Nødnett som politiet og media har gjennomført tidligere. Dokumentene er funnet gjennom søk i ulike offentlige databaser og gjennom tradisjonelle internett-søk. All data benyttet er tilgjengelig for allmennheten. Dokumentanalyse ble gjennomført av følgende kilder:

Utgiver	Dokumentnavn	Årstall	Tilgjengelig fra	Type data
Bergens Tidene	"Dette varsler politiet deg om" Artikkel	2016	Bergens Tidene sine nettsider	Tertiær
Computerworld	"Møt Oslo-politiets Twitter-sjef" Artikkelintervju med Martin Strand	2012	Computerworld sine nettsider	Tertiær
Norsk Presseforbund	Brev fra Norsk Presseforbund til HDIR, POD, DNK og DSB	2011	Norsk redaktørforenings nettsider	Tertiær
Politidirektoratet	Politiets beredskapssystem Del I	2007	Politiets nettsider	Tertiær
Politidirektoratet	Svarbrev fra HDIR, POD og DSB til Norsk presseforbund	2011	Norsk redaktørforenings nettsider	Tertiær
Politidirektoratet	Mediekommunikasjon når politiet tar i bruk avlyttingsikkert samband (POD/SAMPOL)	2009	Norsk redaktørforenings nettsider	Tertiær
Politidirektoratet	(Notat) Mediehåndtering ved innføring av avlyttingsfritt samband	2010	Norsk redaktørforenings nettsider	Tertiær

Tabell 1 – Dokumentoversikt

Som nevnt tidligere gjorde jeg en strategisk tilnærming til utvalg av informanter. Dette medførte en innsnevring av de pre-definerte gruppene i politiet og media slik jeg hadde sett det for meg i forkant. For å unngå misforståelser ble dette klart definert i anmodningsbrevet om deltakelse i intervju. Kravene som ble satt var at informantene måtte ha erfaring innen sine respektive fagområder før og etter innføringen av Nødnett. De respektive stillingene ble i

politiet ble definert som operasjonsleder og for media som oppsøkende journalist eller fotograf til ulykkeshendelser eller annet politirelatert arbeid hvor radioscanner tidligere hadde blitt benyttet. Det viste seg i ettertid også hensiktsmessig å få noen innspill fra politiressurser med operativ erfaring fra før og etter Nødnett. To innsatsledere (politiets operative leder i felt) fra politiet har derfor svart ut enkelte av spørsmålene i intervjuguiden. For å skaffe informanter tok jeg kontakt med Romerike, Søndre Buskerud og Oslo politidistrikt. Alle disse distriktene hører til i Nødnett trinn 1 og har derfor lengst erfaring med bruk av Nødnett. For å få tak i intervjuobjekter innen media tok jeg kontakt med Dagbladet, Romerikes Blad (RB) og Verdens Gang (VG). Kontakt med en journalist i Dagbladet resulterte i en videreformidling til en frilansjournalist og -fotograf med utstrakt kjennskap til før og etter fasen til Nødnett. Dette var også mitt første intervju. Jeg fokuserte videre på å få til et intervju med en journalist fra VG og RB. På denne måten ville jeg dekke områdene landsdekkende presse (VG), lokalpresse (RB) og frilansjournalist.

Kravene til intervjuobjekter var de samme som overfor politiet: informanten må ha arbeidet som journalist før og etter innføringen av Nødnett. Fortrinnsvis ønsket jeg at journalistene var en del av virksomhetens vaktordning (dersom dette eksisterte) som responderte og tidligere aktivt lyttet på politiets åpne sambandskommunikasjon. Jeg valgte å informere om min egen rolle i tilknytning til DNK og Nødnett i skrevet hvor jeg søkte etter informanter, slik at dette ikke skulle komme overraskende på informantene.

Oppsummert har det vært tidkrevende og til dels utfordrende å få "landet" intervjuer med rette personer. Jeg har hatt kontakt med så mange som fire-fem personer innenfor samme virksomhet før jeg har fått til intervju med en kandidat som sier seg villig og samtidig tilfredsstillende intervjukriteriene. Innenfor media tror jeg dette kan skyldes at det ikke lenger er så mange som arbeider opp mot blålysetatene som tidligere, hvilket også ble bekreftet i intervjuene. Mange opplyste om erfaring med det gamle nettet, men at de nå var over i annen stilling. Jeg sendte også ut mange purringer på forespørsler og dette førte frem og jeg har fått intervjuer med det som kan karakteriseres som gode målgruppekandidater. Prosessen var tidsmessig krevende, men selve gjennomføringen av intervjuene gikk bra. Intervjuobjektene var engasjerte og jeg oppfattet at de ønsket å bidra til studien.

4.5 Gjennomføring av intervju

Før jeg gikk i gang med intervjuene forventet jeg å gjøre enkelte "klassiske" funn som at politiet så på journalister som forstyrrende elementer, og at media utelukkende var negative til

det nye Nødnettet på bakgrunn av avlyttingssikkerheten. Jeg reflekterte over min bakgrunn som ansatt i DNK opp mot dette og forsøkte å begrense min forutinntatthet. Denne viste seg imidlertid ikke å stemme i så stor grad som først antatt, og på enkelte av spørsmålene hvor jeg hadde forventet forholdsvis enkle, korte og konsise svar, fikk jeg vesentlig mer nyansert og innsiktsfull respons enn forventet. Jeg vil understreke at dette var utelukkende positivt for forskningen og min egen forutinntatthet.

Jeg startet med å utarbeide en intervjuguide med spørsmål som var ment å dekke samtlige informanter. Dette viste seg fort å ha enkelte utfordringer ettersom jeg skulle intervju to ulike grupper og intervjuguiden ble da utarbeidet i to forskjellige eksemplarer, en for politiet og en for media. Det ble kun gjort mindre justeringer og utskiftninger av spørsmålene til de ulike gruppene. Spørsmålene ble inndelt i tre ulike kategorier for å strukturere analysearbeidet av dataene i etterkant. Kategoriene var identiske for begge gruppene og var som følger:

1. Arbeidsmetodikk før Nødnett
2. Arbeidsmetodikk ved innføringen av Nødnett
3. Arbeidsmetodikk etter Nødnett (nå-situasjon og erfaringer så langt)

Tanken var å kunne sammenlikne arbeidsmetodikk, rutiner og praksis før, under og etter for begge gruppene. Videre var det ønskelig å se på likheter og ulikheter, forbedringspotensial, nye løsninger og fordeler og ulemper. Alle intervjuer ble gjennomført ved personlig oppmøte på møtelokasjon best egnet for respondenten (primært på respondentens arbeidsplass). Dette ble gjort for å påvirke respondentens arbeidshverdag minst mulig da disse hovedsakelig ble gjennomført innen normal arbeidstid. Intervjutiden var estimert til ca. én time per intervjuobjekt og det ble lagt til 30 minutter buffertid. Dette viste seg å være for lite, da intervjuene varte fra to til tre timer. Samtlige intervjuobjekter var meget engasjerte og hadde mye de ønsket å snakke om. Intervjuene hvor det var anledning for opptak ble tatt opp digitalt, og jeg noterte samtidig hovedpoengene under hvert spørsmål, både som en sikkerhet og for å kunne skrive ned øyeblikkstanker og ideer til senere. Det var to intervjuer det ikke var anledning for opptak på bakgrunn av lokale sikkerhetsbestemmelser. Det var en nødvendighet å gjennomføre intervjuene på denne lokasjonen av hensyn til intervjuobjektens tilgjengelighet og primærarbeidsoppgaver.

Intervjuene ble gjennomført som semistrukturerte intervjuer, hvor samtalene ble strukturert etter en intervjuguide, hvor jeg kunne komme opp med tilleggsspørsmål utover den eksisterende intervjuguiden (Andersen, 2006). Spørsmålene ble satt opp i tilknytning til de tre

emnene. Spørsmålene ble utarbeidet med formål om å få intervjuobjektet til å prate mest mulig uten rettleiding fra intervjuer gjennom å stille introduksjonsspørsmål. Spørsmålenes rekkefølge innen temaene var likegyldig innen de ulike kategoriene og ga åpning for oppfølgingsspørsmål ved behov. Spørreskjema ble i stor grad fulgt for å dekke inn det totale omfanget av hva jeg ønsket å finne svar på. Det gjorde det også vesentlig lettere med transkriberingen av intervjuene i etterkant, samt å sammenstille de ulike svarene og sette dem opp mot hverandre. Det hendte flere ganger at enkelte spørsmål ble besvart i forkant, ofte fordi intervjuobjektet dro egne sammenlikninger med det gamle nettet og Nødnett. Dette var ikke noe jeg gikk inn og korrigerende, men noterte bare svaret og oppsummerte og ba om tilleggsplysninger når intervjuet nådde temaet på nytt. Dette bidro til at spørsmålet ble bekreftet som på nytt eller at jeg fikk ytterligere refleksjoner rundt svaret. Det bidro også til at intervjuet fortonet seg mer som en naturlig dialog. Alle spørsmålene ble allikevel gjennomgått for intervjuobjektet. Spørsmålene var utarbeidet for å være så konkrete som mulig, men allikevel trigge respondentens refleksjon rundt temaet. Dette kunne medføre oppfølgingsspørsmål i form av "hvem/hva/hvorfor/hvordan". Flere av respondentene benyttet også flere konkrete eksempler i sine forklaringer eller tolkninger av spørsmålene. Dette opplevdes som spesielt nyttig da dette gjorde det lettere å forstå de ulike situasjonene.

Respondentene fikk tilbud om spørsmålene skulle oversendes i forkant. Det var ingen som ønsket dette, men samtlige ga allikevel inntrykk av å ha forberedt seg i forkant ved å ha gjort egne undersøkelser rundt tematikken. Tilbakemeldingen gitt i etterkant av informantene var jevnt over god. I et av tilfellene var det også ønskelig at intervjuguiden ble oversendt i etterkant, da vedkommende ønsket å benytte enkelte av spørsmålene på en intern fagsamling (politiet) da han vurderte flere av disse som aktuelle for oppdragsløsningen. I de tilfellene hvor informantene selv ikke føler de har kunnet svare godt nok på spørsmålene, har de tilbudt seg å følge opp dette selv i etterkant. Dette har foregått ved at jeg oversendte spørsmålene via e-post og fikk skriftlig tilbakemelding på disse. Dette ble blant annet gjort etter intervju med operasjonsleder i Buskerud hvor vedkommende sendte ut spørsmålene til to ulike innsatsledere som begge svarte ut spørsmålene fra sitt ståsted. Dette var veldig nyttig og ga et mer nøyaktig bilde på hva som skjer i praksis. I andre tilfeller har jeg fått tilsendt interne retningslinjer og tidligere artikler som belyser tematikken fra ulike ståsteder. Ettersom informantene her kjenner seg igjen i beskrivelsene og underlaget utarbeidet av meg, anser jeg dette til å styrke den interne validiteten i studien. Oversikt over informanter:

Sektor	Organisasjon	Erfaring	Tittel	Type intervju
Statlig	Politiet	27 år	Overbetjent/OPL	Individuelt
Statlig	Politiet	19 år	Overbetjent/OPL	Individuelt
Statlig	Politiet	29 år	Overbetjent/OPL	Individuelt
Statlig	Politiet	21 år	Overbetjent/OPL	Individuelt
Statlig	Politiet	Ukjent	Førstebetjent/Innsatsleder	E-post
Statlig	Politiet	Ukjent	Førstebetjent/Innsatsleder	E-post
Privat	Media/Egen	10 år	Frilansjournalist/ fotograf	Individuelt
Privat	Media/landsdekkende	16 år	Journalist/krimavdelingen	Individuelt
Privat	Media/lokalavis	17 år	Journalist/Frontsjef	Individuelt

Tabell 2: Informantoversikt

Etter endt intervju ved operasjonssentralen i Oslo fikk jeg også muligheten til å sitte sammen med operasjonsleder på det som kalles *medlytt*, hvor jeg kunne observere hva som ble sagt og hvordan operasjonsleder arbeidet i praksis. Dette ga verdifull innsikt i arbeidshverdagen og de verktøyene som operasjonsleder har til rådighet.

4.6 Datareduksjon og analyse

Datamengden som ble samlet inn etter å ha transkribert intervjuene og valgt ut de dokumentene som skulle benyttes til analyse, var omfattende. For å få kontroll over hva som var relevant for videre analyse, er det behov for å kode og klassifisere data. Thagaard (2013:157) beskriver det hun kaller personsentrerte tilnærminger som kan knyttes til fremstillinger av materiale, hvor man retter oppmerksomheten mot personer eller situasjoner, og gjennom intervjuundersøkelsen kan dette rettes mot grupper eller personer. Det første trinnet innebærer å kode de ulike dataene. Dette gjøres ved å bli fortrolig med alt innholdet, hvilket kan være en omfattende jobb, men samtidig bidrar til å danne et grunnlag for å utvikle forståelse av sammenhenger mellom ulike mønstre i datagrunnlaget. Selve kodeprosessen betegnes av Thagaard (2013:158) som at vi betegner utsnitt av data med begreper som gir

uttrykk for meningsinnholdet i teksten. Thagaard henviser til Corbin & Strauss (2008:159) som fremhever at kjernen i kvalitativ analyse innebærer å reflektere over hvordan teksten kan forstås og finne frem til hvilke ord og begreper som er best egnet til å uttrykke meningsinnholdet. Videre forklares begrepet "åpen koding" til at vi er oppmerksomme og åpne overfor mønstre i data og identifiserer temaer vi oppfatter som interessante. Videre forklares "aksial koding" at man analyserer forholdet mellom de koder man har kommet frem til og differensierer disse mellom kodenenes abstraksjonsnivå. Koder på lavere nivå representerer konkrete beskrivelser (hva de gjør, egenskaper, synspunkter), mens koder på høyere abstraksjonsnivå omfatter forskerens egen tolkning av deltakernes situasjon og handlinger. Spørsmålene i mine intervjuguider ble således benyttet til koding av innholdet når dette ble sammenstilt i etterkant. Etersom innholdet i intervjuguiden på forhånd var inndelt i tre ulike kategorier, gjorde dette arbeidet med videre analyse lettere. Dette var altså data som omhandlet det samme temaet på tvers av begge gruppene og alle intervjuobjektene.

Kategoriene skal representere temaer og kunne knyttes direkte til den overordnede problemstillingen. Thagaard (2013:167) viser til Corbin & Strauss (2008:195-199) som fremhever betydningen av at tolkningene forankres i de mønstre og sammenhenger forskeren mener dataene representerer, men på den annen side preges også forskerens forståelse av datagrunnlaget av den litteraturen man har fra tidligere. Thagaard (2013:168) sier at "forskeren utvikler en forståelse basert på interaksjon mellom tendenser i dataene og forskerens forforståelse og faglige forankring hvor tolkningen innebærer å sette de fenomener vi studerer inn i en større sammenheng". Altså kan jeg legge dette til grunn ved å implementere datagrunnlaget fra dokumentstudiene og intervjuene i min drøftingsdel som igjen sammenliknes med teori. På denne måten vil jeg kunne gi uttrykk for min egen forståelse basert på det Thagaard sier ovenfor.

4.7 Studiets validitet

Thagaard (2013:194) beskriver validitet som gyldigheten av de tolkningene undersøkelsen fører til. Hun påpeker at forskeren bør gå kritisk gjennom grunnlaget for egne tolkninger, spesielt med hensyn til posisjonering i relasjon til det miljøet som studeres. Det skilles her på om forskeren er en utenforstående til miljøet som studeres eller om man er knyttet til dette. Dette vil kunne påvirke forskerens forståelse i løpet av forskningsperioden. Validitet beskrives også å kunne knyttes til om tolkninger fra ulike studier kan bekrefte hverandre, da med referanse til betingelsene forskningen baseres på. Validitet kan deles inn i to typer: *intern* og *ekstern*. Den *interne validiteten* er den som indikerer i hvilken grad informantene kjenner

seg igjen i mine beskrivelser om disse. Henvisning gjøres til delkapittel 4.5 hvor intervjuguiden var ønsket å bruke på fagsamling innad i politiet da dette ble ansett som relevant for fagpersonellet på operasjonssentralen. I tillegg ble enkelte av spørsmålene sendt ut til innsatsledere for å kunne gi et mer utfyllende svar på hvordan ting ble oppfattet i felt. Andre eksempler kan være gjennom konkrete beskrivelser, meninger og sitater. Den *eksterne validiteten*, også referert til som overførbarhet, sier noe om hvordan den forståelsen forskeren utvikler innenfor rammen av prosjektet kan overføres til andre situasjoner. Forskeren må argumentere for de betingelsene som bidrar til at tolkningen er overførbar i tilsvarende eller andre sammenhenger. Case-studier nevnes av Thagaard (2013:214) spesielt med tanke på overførbarhet. Det henvises til at det ofte benyttes flere metoder og undersøkelsesopplegg som er spesielt rettet mot å oppnå kunnskap som peker ut over den enheten som studeres. Med henvisning til delkapittel 4.2 og teoretisk generalisering er dette også noe som kan underbygge studiens eksterne validitet.

I dette studiet kan validiteten si noe om resultatene man kommer frem til kan brukes til å generalisere større grupper i samme sjanger. Gruppene (journalister og politi) er relativt like på hver sin side ved at de har samme utdanning, erfaring og kompetansekrav innad i egne grupper, underlagt samme direktiver, systemer og retningslinjer. Jeg opplevde at utfordringene og problemene for begge gruppene var like innad i hver gruppe. Informantene beskrev ofte de samme scenarioene, i tråd med det jeg beskrev om metning av data tidligere.

4.8 Studiens reliabilitet

Thagaard (2013:194) sier at reliabilitet først og fremst handler om forskningens pålitelighet. Hun refererer til begrepet reliabilitet som et spørsmål om dersom en annen forsker som anvender de samme metodene vil komme frem til det samme resultatet. Dette eksemplifiseres ved at hun stiller spørsmålet "vil en kritisk leser bli overbevist om at forskningen er utført på en tillitsvekkende måte?" (Thagaard 2008:193). Hun sier videre at forskeren må argumentere for reliabiliteten gjennom å redegjøre for hvordan dataene har blitt innhentet og utviklet i prosessen. Det må kunne skilles mellom hva som er data direkte fra felten og hva som utgjør forskerens egen vurdering av nevnte data. Dette medfører at forskeren også må redegjøre for forholdet til intervjuobjektene og hvilken betydning feltefaringen eventuelt vurderes å ha. Forskeren må derfor overbevise leseren om kvaliteten på forskningen og verdien av de resultatene man er kommet frem til. Jeg vurderte i starten kun å gjennomføre intervjuer med politiet, men etter å ha vurdert det fant jeg det fordelaktig for studien å innhente informasjon også fra media. Dette var betydelig mer arbeidskrevende, men jeg mener dette styrker

reliabiliteten i datagrunnlaget betraktelig da dette fremstår som mer nyansert og differensiert. Temaet vil kunne bli belyst fra begge sider og begge grupperes meninger vil komme frem. Basert på at jeg fikk relativt like svar innenfor de to gruppene jeg intervjuet og at dette også samsvarer med deler av dataene fra dokumentstudiene, bidrar det til å øke studiens reliabilitet. I tillegg har alle intervjuene foregått med strategisk utvalgte informanter. Ved å stille spørsmål som henstilte informantene å legge frem eget synspunkt på de tre fasene (før/under/etter), mener jeg dette bidro til å dempe en eventuell intervju effekt som kunne oppstått som følge av min arbeidstilknytning. Dersom en annen forsker legger samme data til grunn antar jeg at vedkommende vil kunne komme frem til tilsvarende resultater.

4.9 Etikk og egen rolle

Thagaard (2013:214) påker på utfordringer knyttet til endringer mellom forsker og deltakere i felten. Dette blant annet fordi deltakerne ikke er til stede under analysen og tolkningen av datagrunnlaget. Forskeren beskrives å ha mer innflytelse i disse fasene av forskningsprosessen enn under selve datainnsamlingsprosessen. Det beskrives som en utbredt oppfatning at forskerens innflytelse på utviklingen av teori gjør forskeren ansvarlig for tolkningen (Fog 2007, gjengitt av Thagaard 2013:96). Forskerens perspektiv vil kunne oppfattes som forskjellig fra intervjuobjektene forståelse av situasjonen som studeres, fordi forskeren observerer fra utsiden. Dette fordi de teoretiske perspektivene som utvikles av forskeren basert på observerte data, er et resultat av gjensidig påvirkning mellom forskerens faglige bakgrunn og tolkning av datamønstre. Dette kan påvirke intervjuobjektene opplevelse av forskerens forståelse når det blir satt inn i en annen sammenheng. Et annet aspekt er min egen tilhørighet til DNK og at jeg foretar en studie med tilknytning til egen arbeidsplass. Dette medfører at jeg som forsker har god kjennskap til deler av organisasjonen, hva som forvaltes av denne, samarbeid med andre aktører og historikk, for å nevne noe. Dette er noe som kan være positivt og tidsbesparende i prosessen. På den annen side kan det medføre at jeg, bevisst eller ubevisst, har en forutinntatthet i utarbeidelsen av intervjuguiden, utvelgelse av datagrunnlag eller i selve gjennomføringen av intervjuene. Repstad og Nielsen (2004) sier at det i en intervju setting kan oppstå situasjoner hvor intervjuobjektet tar for gitt at forskeren kjenner til fenomenet og bakenforliggende årsaker. Av andre ting nevnes forutinntatthet og oppfatninger og at det kan være vanskelig å skrive om resultater som reflekterer dårlig på egen organisasjon. Jeg anser dette som relevant til en viss grad i forbindelse med min forskning og har vært dette bevisst. Allikevel mener jeg at det ikke er direkte overførbart ettersom jeg studerer et case mellom to grupper på utsiden av min egen organisasjon. Derfor

ønsket jeg å informere om min tilhørighet på et tidligst mulig tidspunkt til potensielle intervjuobjekter. Dette ble derfor opplyst i brevet med forespørsel om deltakelse i intervju. Dette ble gjort for ikke å overraske respondenter som stiller på intervju, da det for meg var uvisst hvilke holdninger disse hadde til DNK/Nødnett. Jeg vurderte det selv til at det kunne være en utfordring for at respondenter, spesielt fra politiet, kunne svare "programforpliktende-positivt" av lojalitetshensyn til egen etat. For journalistene vurderte jeg utfordringen med at disse kunne bruke oppgaven som et talerør for negativitet opp mot Nødnett og dagens situasjon. Jeg forklarte derfor i alle intervjuer om min rolle og intensjon om objektiv tilnærming til oppgaven og respondentene. Min kjennskap til andre etater og organisasjoner med hensyn til operativ bruk av Nødnett er begrenset, noe som i seg selv var noe av motivasjonen for selve oppgaven. Innholdet i selve intervjuene har i hovedsak dreid seg om intervjuobjektets egen arbeidsdag før, under og etter Nødnett. Alle respondentene fikk tilbud om å få tilsendt intervjuene etter jeg hadde transkribert disse for gjennomlesning. Det var to respondenter som ønsket dette, og noen små justeringer ble gjort uten at dette hadde noen påvirkning på oppgavens konklusjon.

4.10 Styrker og svakheter

Styrkene ved denne studien ligger hos informantene. For det første det at jeg har intervjuet informanter fra begge sider (politi og media) I tillegg fikk jeg snakket med representanter fra frilans, lokal og landsdekkende- presse på mediesiden. Alle respondentene har vært strategisk selektert etter mine ønsker og har hatt lang erfaring innen sine respektive områder. I tillegg har alle informantene vært involvert siden Nødnett Trinn 1 og har lengst erfaring i landet innen sine respektive områder. At jeg har benyttet dokumentstudier og intervjuer, anser jeg også som en styrke. Resultatene som fremkommer baserer seg dermed på ulike grunnlag for informasjonsinnhenting hvor datagrunnlaget er sammenslått, analysert og konkludert. Jeg tror også min egen erfaring og rolle (i arbeidslivet) har hjulpet meg mye i form av å få kontakt med de rette informantene, i tillegg til allerede å inneha en solid bakgrunnskunnskap om Nødnett og dets oppbygning.

Svakheterne med denne studien anser jeg som at antallet informanter kunne vært høyere, siden det kunne gitt oppgaven både høyere validitet og reliabilitet. I tillegg kan min egen forutinntatthet ha hatt innvirkning på et ubevisst plan, enten i hvordan jeg ordlegger meg eller hvordan jeg har fremstått i intervjusettingen og utarbeidet intervju spørsmålene. Jeg vil samtidig understreke at dette er noe jeg har forsøkt å unngå under hele arbeidet.

5. Resultater (empiri)

Dette kapittelet inneholder det jeg har funnet relevant gjennom søk etter informasjon om hvordan mediekommunikasjon ble gjort før, under og etter innføringen av Nødnett. Jeg vil presentere de funn som er gjort gjennom dokumentanalyser og gjennomførte intervjuer. Dokumentstudiene utgjør datamaterialets tertiærkilder og består av totalt syv dokumenter: en rapport, to brev, beskrivelse av politiets beredskapssystem og to publiserte intervjuer og et notat fra Politidirektoratet.. Det siste intervjuet ble publisert underveis i oppgavearbeidet og etter mine intervjuer var gjennomført. Enkelte av poengene som fremkommer er samsvarende med mine egne funn. Jeg valgte å ta med innslag fra intervjuet for å underbygge egne funn. Jeg har også valgt å benytte deler av en av rapportene som beskriver Sveriges løsning. Dette er ikke empiri direkte relatert til mine egne forskningsspørsmål, men allikevel noe jeg anser som relevant støttedokumentasjon. I intervjudelen omtales informantene fra politiet som OPL (Operasjonsleder) med tilhørende politidistrikt (f.eks. OPL Oslo) og media etter funksjon og tilhørighet, f.eks. Journalist VG eller frilansjournalist/fotograf. Gjennomgangen er delt opp i tre deler: (1) Hvordan mediekommunikasjonen foregikk med det gamle åpne nettet, (2) ved innføringen av Nødnett og (3) etter Nødnett/nå-situasjon etter man har erfart hvordan dette har fungert over tid.

5.1 Mediekommunikasjon når politiet tar i bruk avlyttingssikkert samband

Politidirektoratet laget i 2009 rapporten "Mediekommunikasjon når politiet tar i bruk avlyttingssikkert samband". Denne er basert på erfaringer fra Sverige og England etter deres overgang fra analogt til digitalt nett. Media i disse landene mistet med dette sin tidligere direkte tilgang til informasjon om hendelser som trafikkulykker, branner, redningsaksjoner og væpnede aksjoner. I slike tilfeller kunne lyttende journalister hurtig publisere en kort nyhetssak og oppdatere den ettersom nye og utfyllende informasjon kunne verifiseres, eksempelvis ved oppmøte på skadested. Rapporten påpeker videre at i dagens mediehverdag med sterk konkurranse og krav til deadline, er hendelser som involverer politiet ettertraktet stoff. Den påpeker på en annen side at det kan bli problematisk for politiets operative virksomhet og kapasitet dersom media har anledning til å lytte og viderefremme dette. Det henvises også til Datatilsynets konklusjon vedrørende deling av personopplysninger over åpent nett er i strid med personopplysningsloven. Politidirektoratet er som følge av dette pålagt å starte arbeidet med å sikre politisambandet slik at dette fortsatt kan kommuniseres over samband. Løsningen på dette i Nødnett kommer i form av ende-til-ende kryptering mellom terminalene. I rapporten beskrives avlytningssikkerheten av nettet som en av de

viktigste gevinstene når det nye nettet skal tas i bruk og det påpekes at det ikke er mulig å avlytte politiets del av nettet med dagens (2010) teknologi. Terminalene programmeres av politiet selv, og på denne måten kan etaten selv sette opp hvilke radioer som skal ha tilgang til hvilke talegrupper. Ved tap av en radioterminal kan operasjonssentralen sette denne midlertidig eller permanent ut av bruk. Politiet kan altså snakke uforstyrret og kommunisere operasjonssensitiv informasjon mellom ansatte uten risiko for avlytting. Samtidig har politiet en informasjonsplikt og er avhengig av å komme ut med riktig informasjon om hendelser som håndteres. Følgende konsekvenser er kartlagt med bakgrunn fra Sverige, Finland, Island og England:

- Antall telefoner fra pressen for å undersøke om noe har skjedd økte kraftig etter politiradioen ble taus.
- Media tok kontakt med operasjonssentralen når de så blålys og/eller hørte sirener.
- Enkelte frilansfotografer forfølger utrykningskjøretøy.
- Pressen satser i større grad på tipsere på stedet og i form av MMS bilder.
- Økt innsats fra media for å få gode kilder i politiet.

5.2 Erfaringer fra Sverige

Sveriges ekvivalent til Nødnett, Radiokommunikasjon for effektiv ledning (RAKEL), var ferdigstilt i 2010. Dette nettet er i likhet med det norske nødnettet basert på TETRA teknologi og majoriteten av det svenske politiet benytter også ende-til-ende kryptering. Sverige beskrives i rapporten som det mest nærliggende landet å sammenligne med Norge på dette området. Det svenske politiet har hensyntatt media ved å legge til rette for informasjon via egne informasjonsavdelinger og hurtig deling av hendelser på sine hjemmesider. Dette gjøres blant annet via en RSS-løsning (automatisk elektronisk nyhetsmatning) for å kunne abonnere på nyheter fra nettsidene. Her kan journalister få direktevarsling til mobiltelefon dersom politiet publiserer hendelser. Dette for å avlaste operasjonssentralene som opplevde en stor økning i antall henvendelser fra journalister ved ulykker og katastrofer. Operasjonssentralen i Stockholm var det distriktet som hadde kommet lengst i arbeidet med mediehåndtering etter innføringen av RAKEL når rapporten ble utarbeidet. Her besvarer operasjonssentralen presse og mediehenvendelser med to presse- og informasjonsansvarlige (POI) som arbeider på operasjonssentralen. Dette er tidligere politibetjenter med lang operativ erfaring og egne pressehåndteringskurs. Disse gir kun ut faktaopplysninger om de faktiske hendelsene uten syning og mulig motiv. Avdelingen består av fire medarbeidere i turnus som er plassert på

operasjonssentralen. De betjener eget pressenummer og har full tilgang til alle operative systemer. I tillegg publiserer de hendelsesnyheter på internett. Nyhetene skal publiseres raskt, de skal være relevante og informasjonen som legges ut skal være korrekt. Målet beskrives som at alle saker med en allmenninteresse skal publiseres snarest mulig, med unntak av saker som av operative grunner ikke kan publiseres før saken er avsluttet eller pressen tipses på annet vis og politiet må respondere. Ved større hendelser er det også anledning til at en POI kan møte direkte på innsatssted for å håndtere media på stedet, samtidig som operasjonssentralen bemannes av minst en POI. De kan også gi intervjuer til oppmøtt presse på politihuset. Når POI ikke er på jobb, utpekes en av de andre operatørene på operasjonssentralen til å besvare pressehenvendelser. I denne perioden publiseres det mindre på nett grunnet fokus på operative arbeidsoppgaver.

5.3 Norske forhold og konsekvens av medias avlytting

Rapporten "Mediekommunikasjon når politiet tar i bruk avlyttingssikkert samband" (POD 2009) beskriver også status for de ulike politidistriktene vedrørende håndtering av medie henvendelser som håndteres ulikt på tvers av distriktene. Felles er det at mottak og hovedmengden av henvendelser håndteres av operasjonssentralene, ofte av operasjonsleder. Meldingene som kommuniseres på denne måten er kun faktiske opplysninger. På selve innsatsstedet er den innsatsleder i politiet som informerer og svarer på spørsmål fra journalister og fotografer. Det eneste unntaket gjelder etterforskning i straffesaker hvor jourhavende jurist eller krimvakt uttaler seg. Ved store hendelser setter politiet stab hvor hver enkelt har faste roller og informasjonselementet i denne staben har benevnelsen P5. Dette kan samkjøres opp mot f.eks. Forsvaret som har tilsvarende funksjoner men under benevnelsen S/N 5 eller G5 for et høyere nivå (vedlegg 5). De større politidistriktene med egne kommunikasjonsrådgivere benytter disse på dagtid.

Politiet har i rapporten vurdert og identifisert det de anser som de største ulempene ved at media hadde tilgang til å lytte på politiets samband. Aktørene beskrives som media selv, eller de som lever av å gi media tips om pågående saker. Dette medførte at media fikk mye av den samme informasjonen som patruljene og operasjonssentralen utveksler seg imellom. Rapporten beskriver medias generelle opptreden på skadesteder som jevnt over profesjonelt, men tre hovedmomenter som vurderes som spesielt negative er:

1. I enkelte typer oppdrag, som for eksempel skarpe situasjoner, er det uheldig at pressefolk tar seg inn i et område før politiet har etablert ytre sperring. Medias nærvær

kan eskalere situasjonen, og journalister og fotografer som tar seg inn i et usikret område kan bli utsatt for fare.

2. Journalistene får tak i navn på vitner dersom dette formidles over sambandet. Formidling av personopplysninger over et åpent samband er både lovstridig og uheldig av operative grunner. Vitner som vet at deres navn formidles over sambandet, vil kunne vegre seg for å ta kontakt med politiet.
3. Operative opplysninger formidles på radio, fjernsyn eller internett kort tid etter at de er gått ut på sambandet. Eksempel på dette er politiordre gitt under en demonstrasjon utenfor Israels ambassade i forbindelse med krigen i Gaza. Sekunder etter at ordren gikk over sambandet, ble den formidlet på lufta av en norsk TV-stasjon.

Informasjonsplikten i alle offentlige virksomheter gjelder også for politiet og det heter i den statlige informasjonspolitikken at det skal være *reell tilgang til det offentliges aktiviteter*.

Politiet, som offentlig etat, skal derfor bidra til å nå dette målet. Dette er også referert i

Kommunikasjons – og informasjonspolitikken til politi- og lensmannsetaten.

Politiinstruksen (§ 5-5, tredje ledd) sier også noe om dette:

Med de begrensninger som følger av lov, og så langt det finnes mulig og tjenstemessig forsvarlig, skal politiet på forespørsel gi allmennheten og massemedia opplysninger om etatens og dens arbeid. For øvrig påligger det politiet å gi slik informasjon av eget initiativ når dette finnes påkrevet eller hensiktsmessig, og ressursene og arbeidssituasjonen ellers tillater det. Denne opplysningsvirksomhet skal ha et forebyggende siktemål, og dessuten være et bidrag til å fremme forståelse for politiets oppgaver og styrke tilliten mellom politi og publikum.

I sum vurderes det i rapporten til at det vil bli økt pågang av henvendelser fra journalister for å få vite om hendelser så tidlig som mulig. Operasjonssentralen blir utpekt som den delen av virksomheten som vil føle dette mest, dersom tiltak ikke iverksettes for å imøtekomme kravene. Rapporten konkluderer med at det er i politiets interesse å formidle hendelsesnyheter til media. Dette blir vurdert å styrke forholdet mellom politiet og befolkningen, samt fremme forståelse for politiets samfunnsoppdrag. Til slutt påpeker rapporten at hvordan dette skal løses, ligger utenfor prosjektets mandat.

5.4 Mediehåndtering ved innføring av avlyttingsfritt samband i Norge

I et notat rettet til politidistrikter i Nødnett trinn 1, datert 3. mars 2010 og undertegnet av Politidirektoratets kommunikasjonsdirektør Svein Holtan, pekes det på flere mulige kommunikasjonsutfordringer ved innføringen av det nye nødnett. Det pekes til at media vil

søke etter nye metoder for hvordan informasjon om hendelser hentes inn. I dette brevet vurderes mulige konsekvenser av dette som:

- Flere telefoner til operasjonssentralen og sentralbordet i hverdagen
- Ved større hendelser kan man oppleve et enormt trykk som kan være u håndterbart, altså at vi offere kan oppleve situasjoner som minner om kriser med behov for krisekommunikasjon
- Flere "amatørjournalister" på åstedet med begrenset erfaring og innsikt
- Flere øyenvitneskildringer, annenhåndsfortellinger og synsere
- Flere journalister som spaner på politiet
- Journalister henger seg på utrykninger
- Økt press på den enkelte tjenestemann med mulighet for flere uønskede lekkasjer
- Færre tips til politiet som følge av mindre opplevd kontaktflate mellom politi og publikum. Dette har konsekvenser for tillitsforholdet mellom publikum og politi og for politiets oppgaveløsning.

Brevet baserer seg i stor grad rapporten "Mediekommunikasjon når politiet tar i bruk avlyttingssikkert samband" (2009). Brevet tar for seg spørsmålet om politiet som organisasjon kan få dårligere kontroll med informasjonen som angår dem. Det stilles også spørsmål ved hvordan publikums oppfatning av politiet vil kunne endre seg dersom publikum ser mindre aktivitet fra politiet gjennom media. Politiets innsatsledere blir løftet frem som gode, troverdige representanter overfor pressen. Det vurderes som positivt for politiet å uttale seg til media om sitt arbeid og innsats på et skadested. Film og billedokumentasjon blir også vurdert som positivt. Færre skildringer av politiets innsats vurderes til å kunne endre publikums oppfatning av etaten over tid. Av mulige løsninger for norsk politi blir det bl.a. referert til det svenske politiets løsninger. Det påpekes at det i mindre grad vil være hensiktsmessig med så omfattende ordninger som ble påpekt i rapporten. Det er i hovedsak tre tiltak som vurderes:

1. Styrking av operasjonssentralen i politidistrikter som har stor pågang fra media, herunder opprettelse av egen funksjon for mediehåndtering. Alternativt vurderes dette som et tiltak som kan iverksettes i en beredskapssituasjon for å avlaste operative ressurser. Pensjonerte politifolk som ikke lenger er i operativ tjeneste trekkes frem som potensielle ressurser. Informasjonsrådgivere fra distriktets kommunikasjonsenhet vurderes også satt i turnustjeneste ved ekstraordinære hendelser.

2. Politilogg på nett: I enkelte distrikter var det innført en publisering av en bearbeidet politilogg allerede før innføringen av Nødnett. I disse tilfellene er det operasjonsleder som har stått for dette. Fordeler trekkes frem ved at all mediehåndtering da tas samtidig og at alle får lik informasjon. Dette beskrives som tidsbesparende og medførte mindre trykk mot operasjonssentralen via telefon. En slik løsning gir også befolkningen en mulighet til å sjekke politiets publikasjoner direkte, uten at de har blitt bearbeidet av media. For enkelte distrikter påpekes det at løsningen kan være fullgod.
3. Politilogg distribueres til nyhetsredaksjoner. Dette er i prinsippet det samme som tiltaket ovenfor, men her sendes en bearbeidet politilogg ut til lokale nyhetsredaksjoner, oftest seks ganger per døgn til avtalte tider. Dette er avtalt med de tilknyttede mediene. I brevet vurderes også dette som svært tidsbesparende for operasjonsleder og kan normalt gjøres parallelt med andre operasjonelle oppgaver. Her forutsettes det at politiet også er tilgjengelig på telefon ved behov. Det vurderes at også denne løsningen vil være fullgod for enkelte distrikter.

5.5 Politiets beredskapssystem om mediehåndtering

Politiets beredskapssystem (PBS, 2007) er politiets utgangspunkt for beredskapsplanlegging, herunder politiets egen informasjons- og krisehåndteringsstrategi. Det beskrives spesielt at ved ekstraordinære hendelser og kriser skal publikum og involverte skal få tilstrekkelig, veloverveid og koordinert informasjon. Dette skal primært skje ved at politiet går ut i og/eller via media for å forebygge unødig frykt i befolkningen, samt for å få gjennomført tiltak. Informasjonen skal være entydig, dekkende og komme raskt ut. Budskapet må være klart, enkelt og lettforståelig. Budskapet skal også repeteres slik at dette når frem til brukerne (PBS I 2007:48). I strategien anerkjennes media som en effektiv informasjonskanal ut til befolkningen, og dersom media håndteres riktig, påpekes det også at media er en viktig ressurs for politiet i informasjons og veiledningsøyemed. Det er spesielt viktig ved ekstraordinære situasjoner at politiet og pressen samarbeider godt dersom hurtig informasjonsspredning er hensikten. Det påpekes at dersom media håndteres dårlig, er faren for at feilaktig og spekulativ informasjon spres, noe som igjen kan føre til unødig frykt. Dette vil skape et sug etter mer informasjon, som igjen vil gi politiet markant økt informasjonshåndtering og som kan skape et informasjonsvakuu. Manglende fakta vil kunne åpne for spekulativ rapportering, involverte og journalister vil søke andre alternative kilder og saken kan i enkelte tilfeller gå over i en informasjonskrise. Dersom denne kommer i tillegg til

den opprinnelige krisen, kan det svekke tilliten til politiet. Det påpekes at politiet skal praktisere åpenhet, med korrekt og tilgjengelig informasjon og det skal tilstrebes å ha et godt samarbeid med media. Når det oppstår en krise, påpekes behovet for en ekstraordinær kommunikasjonsstrategi, da det er helt avgjørende for at den informasjonen som går ut er koordinert, både innad i politiet og med tilhørende samarbeidspartnere/involverte. Politiet kan ha behov for en sterk styring av informasjonen som kommuniseres ut, og det er da viktig at så få personer som mulig uttaler seg om den samme saken. Politiets mål og virkemidler ved ekstraordinære hendelser er definert slik at dette ivaretas parallelt med krisehåndteringen. Målene for media er (PBS I 2007:49):

- Å formidle informasjon som kan redde liv og helse, begrense skadevirkninger, forebygge unødig frykt og hjelpe befolkningen til rette
- Å få inn etterretningsinformasjon
- Å skjerme politimesteren og staben

Disse målene skal nås ved at politiet aktivt går ut med informasjon, oppretter kontaktpunkter for pressen, iverksetter medieovervåking og koordinerer informasjon med samarbeidende aktører. Mediehåndteringen skal derfor, så langt det er mulig, være forutsigbar og informasjonen som gis være nøktern og oppdatert. Personellet som fronter saken skal opptre med ro og verdighet. Det inngår i politiets oppgaver å lede og koordinere innsatsen ved større hendelser og i dette inngår også mediebildet. Politiets egen strategi oppfordrer derfor til initiativ til samordnet koordinering av informasjon. Dersom politiet setter stab, vil det være en egen leder som ivaretar mediefunksjonen. Denne kalles for P5 og er ansvarlig for at planverket for mediehåndtering er oppdatert og at dette iverksettes ved behov. P5 jobber primært opp mot den operative virksomheten i politiet og innhenter informasjon fra staben og innsatsleder. Denne informasjonen danner grunnlaget for det budskapet politiet går ut med. P5 organiserer, fordeler og systematiserer oppgaver tilknyttet til informasjon til media, intern informasjon og medieovervåking (PBS I 2007:50)

5.6 Medias rolle og det journalistiske manifest

Norsk Presseforbund vedtok for første gang Vær Varsom-plakaten i 1936. Denne har siden gjennomgått mange revisjoner, den siste 12. juni 2015. Vær Varsom-plakaten gir de etiske normer mediebedrifter skal innrette seg etter. Det første hovedpunktet er et ideologisk manifest (Olsen m.fl. 2008:97):

- Ytringsfrihet, informasjonsfrihet og trykkefrihet er grunnelementer i et demokrati. En fri, uavhengig presse er blant de viktigste institusjoner i et demokratisk samfunn.

Medias rolle i samfunnet beskrives i fire punkter:

- Pressen ivaretar viktige oppgaver som informasjon, debatt og samfunnskritikk
- Pressen har et spesielt ansvar for at ulike syn kommer til uttrykk
- Pressen skal verne om ytringsfriheten, trykkefriheten og offentlighetsprinsippet. Den kan ikke gi etter for press fra noen som vil hindre åpen debatt, fri informasjonsformidling og fri adgang til kildene
- Det er pressens rett til å informere om det som skjer i samfunnet og avdekke kritikkverdige forhold. Det er pressens oppgave å beskytte enkeltmennesker og grupper mot overgrep eller forsømmelser fra offentlige myndigheter og institusjoner, private foretak eller andre

5.7 Innføringen av Nødnett og konsekvenser for oppsøkende journalistikk

Saken "Fullføring av utbygging og drift av Nødnett i hele Fastlands-Norge" er basert på Prop. 100 S (2010-2011), Innst. 371 S (2010-2011) og ble fremmet i statsråd 15. april 2011, vedtatt 9. juni 2011 av Stortinget etter anbefaling fra transport- og kommunikasjonskomiteen datert 31. mai 2011.

Norsk Journalistlag, Norsk Presseforbund og Norsk Redaktørforening sendte den 31. mars 2011 et felles brev til Justisdepartementet (JD), Politidirektoratet (POD), Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB), Helsedirektoratet (HDIR) og DNK (vedlegg 2). Brevet henviser til erfaringer gjort etter utbyggingen av Nødnett trinn 1 (Oslo, Asker og Bærum, Romerike, Søndre Buskerud, Østfold og Follo politidistrikter) og ble fremsendt i vurderingsperioden for igangsettelse av trinn 2 som omfatter resten av landet. I brevet hevdes det at de har mottatt flere bekymringsmeldinger i forbindelse med at medieorganisasjonene kommer for sent frem til åsteder ved alarmutrykninger. Det henvises til at dette er som en følge av innføringen av det nye lukkede nødnettet, og at de anser dette som en uheldig effekt for pressen. De påpeker at de har full forståelse for nødetatenes behov for et lukket nett, men ber om at behovet for en effektiv pressevarsling tas på alvor. I brevet refereres det til notatet fra kommunikasjonssjef Svein Holtan i POD og rapporten "Mediekommunikasjon når politiet tar i bruk avlyttingssikkert samband", også fra POD. Her påpekes ulempene og noe av kritikken som er rettet mot innføringen av Nødnett i trinn 1, blant annet redusert bildedekning ved trafikkulykker og brannulykker spesielt. Her var mediernes fotografer ved flere tilfeller på

stedet før nødetatene og fikk dokumentert hendelsen på et tidlig stadium. Disse bildene påstås å ha vært viktige i politiets arbeid med å oppklare brann- og ulykkesårsaker. Det underbygges også med at bildene hjelper å skape oppmerksomhet omkring brannfare og brannsikkerhet ut mot samfunnet. Forfatterne av brevet er uenig i kommunikasjonsdirektør Holtans henvisning til at dette overlates til den enkelte politimester og/eller operasjonssentral og henviser til erfaringer gjort i andre land. Det anmodes at dette løses i en systemløsning før videre utbygging av nettet finner sted. Avslutningsvis fremmes et forslag om medievarsling som utløses ved et tastetrykk fra operasjonssentralene, altså at pressen alarmeres og kan rykke ut for å dekke de ulike oppdragene nødetatene rykker på.

POD, DSB og HDIR svarte på dette brevet 4. juli 2011 (Vedlegg 3) med en invitasjon til et felles møte med DNK, nødetatene og presseorganisasjonene for å diskutere utfordringer og ulike løsningsmodeller. Det påpekes at det nye nødnettet er nødetatenes nye verktøy for sikker kommunikasjon, og med dette kan også taktiske opplysninger og taushetsbelagt informasjon kommuniseres over sambandet uten avlytning fra utenforstående. I tillegg understrekes det at dette også ivaretar Datatilsynets krav om at personopplysninger ikke skal formidles over åpent samband. Etatene sier de er klar over medias mulighet til å lytte på nødetatenes kanaler i det gamle nettet og at dette har vært en viktig kilde til informasjon og tidlig oppmøte på innsatssted. Muligheten til å la media lytte til det nye nødnettet, eller motta automatiserte varslinger avslås imidlertid i dette svarbrevet. Etatene anerkjenner samtidig viktigheten av å kunne varsle media i mange situasjoner og beskriver dette som både riktig og hensiktsmessig for alle parter. Politiet nevnes spesielt da disse oftest er situasjonseier i tidlige faser av en hendelse og har ansvaret for tidlig varsling, blant annet til media. Herunder nevnes arbeid med både struktur og kultur for å ivareta endrede krav til kommunikasjon mellom etaten, media og publikum.

5.8 Politiet på Twitter

I et intervju publisert i Computerworld og VG 17. oktober 2012 med politioverbetjent Martin Strand, sjef for operasjonssentralen i Oslo får vi innsyn i et av tiltakene som vokste frem for å holde media og befolkningen løpende orientert om politiets dagligdagse arbeid. Strand omtales også med dette som sjefen bak den daværende nyopprettede Twitter-kontoen @Oslopolitiops. I følge Strand opplevde politiet en økt mengde med presseoppmøte på åstedene etter innføringen av Nødnett i Oslo: "Innsatsleder fikk besøk av masse presse på åstedene. Ofte var pressen der før oss. Når vi kom med skjold, hjelm og våpen, var media der. Det var de store hendelsene som ble kjent". Strand påpeker at de hendelsene som da fant

veien via mediene ikke var dekkende for hva politiet ønsket at befolkningen skulle ha kjennskap til. Det oppstod også et nytt potensielt marked for salg av opplysninger på bakgrunn av det som ble oppfattet som "politiets hemmelighetskremmeri". Strand påpeker at han ikke har kjennskap til at dette faktisk har forekommet, men anerkjenner samtidig journalisters trang til å være først på stedet for hurtigst publisering av hendelser på sine nettsider. Denne tausheten førte til økt press på operasjonsleder fra media og denne fikk som direkte konsekvens mindre tid til å lede politiets operasjoner. Pressemeldingene politiet produserte kom for sent ut.

Det var klart at politiet trengte en kanal for å publisere informasjon fortløpende hvor mottakeren selv kunne navigere seg frem. "Vi var ikke i stand til å håndtere kriser når vi samtidig ble nedrent av media", sier Strand i intervjuet. Et av alternativene som ble vurdert var publisering eller utsendelse av politiloggen en gang per døgn i distriktet. Dette betegner Strand som "Lite sexy for nettavisene". Løsningen på problemet ble twitterkontoen @Oslopolitiops og i september 2011 startet operasjonssentralen i Oslo å tvitre sine gjøremål. Twitter er en meldingstjeneste hvor man publiserer meldinger på maks 140 tegn i sanntid. Alle med tilknytning til internett har anledning til å abonnere på oppdateringer fra de kontoene man måtte ønske. Når politiet lanserte denne løsningen, var ikke intensjonen at den skulle ta over for pressemeldingene, men at den skulle gjenspeile alle aspektene av politiets arbeid. Dette ble ansett som en god mulighet til å gi pressen en tidlig varsling av enkelte større hendelser og samtidig informere befolkningen om politiets dagligdagse arbeid. Større hendelser følges alltid opp med en egen pressemelding. Når artikkelen ble publisert, hadde brukerkontoen til operasjonssentralen i Oslo 66 000 følgere og i skrivende stund nærmer de seg 226 000. Det er operasjonsleder som er ansvarlig for hva som "tvtres" (skrives), men det er ofte den yngre generasjonen på operasjonssentralen som skriver og publiserer meldingene, i følge Strand. Meldingene kan være på maks 140 tegn og må være korrekte og entydige, da enkelte mottakere gjerne misforstår eller mistolker med vilje. Politiet har fått mye oppmerksomhet rundt enkelte av sine publiseringer på Twitter. Mye av dette skyltes blant annet enkelte innslag av humor rundt mindre alvorlige hendelser. Av utfordringer nevner Strand at det har forekommet tilfeller med falske profiler. Dette eksemplifiseres med at dersom noen oppretter en falsk profil som kan forveksles med politiets egen, og sender ut en bombetrussel, vil det oppstå utfordringer. Strand påpeker her at det blant annet på bakgrunn av dette er et behov for egne pressemeldinger og at politiet har kontakt med media. En annen utfordring er at tjenesten driftes av andre enn politiet selv fra utlandet. Det påpekes allikevel

at stabiliteten i systemet er høy. Når det kommer til krisesituasjoner, beskriver Strand verktøyet som veldig nyttig. Informasjon om en gasslekkasje på Grünerløkka i Oslo 12. oktober 2012 blir nevnt hvor politiet sendte ut følgende melding: "Politiet evakuerer området rundt Markveien 35, da det er gasslekkasje i en restaurant. Brannvesenet er på stedet". Denne meldingen ble videre fulgt opp med løpende oppdateringer etter hvert som situasjonen utviklet seg. Strand sier videre at politiet tidvis er noe tilbakeholden vedrørende å publisere informasjon, siden de ønsker fordelene ved å ha området for seg selv: "Det spørs litt på saken. Det er ikke alltid vi har lyst til at alle skal trække oppi sporet, så det er ikke alle saker vi har lyst til å sende ut. Og alt som skjer ligger ikke på Twitter. Det er mange hensyn vi må ta før vi går ut med noe offisielt". Han mener imidlertid at det ikke fører til store utfordringer for politiet at tilfeldige forbigående tvitrer om pågående, uanmeldte aksjoner, uten at han utdyper dette. Artikkelen nevner avslutningsvis at brannmester i Søndre Follo ikke deler denne oppfatningen: "For brannvesenet er det store problemer med sosiale medier. Det er ikke lenge siden jeg var på en bilulykke hvor mor og far var på åstedet før brannvesenet fordi de hadde lest på Twitter at sønnen hadde kjørt seg i hjel".

5.9 Hva publiseres på Twitter?

I en artikkel publisert 4. mars 2016 på Bergens Tidens nettutgave blir de siste 3200 twittermeldingene fra landets 27 operasjonssentraler over en periode på 6-24 måneder gjennomgått. Hovedsakelig ligger datagrunnlaget i perioden 6-12 måneder og antallet twittermeldinger (3200) er maksimalt av hva som er tillatt nedlastet samlet. Til sammen ble dermed nesten 87.000 meldingene analysert og maskinelt rangert for å finne de hyppigst brukte ordene i de ulike områdene. I denne artikkelen kommer det frem at det politiet varsler mest om på landsbasis er følgende:

1. Trafikk
2. Brann
3. Tyveri
4. Fyll/festbråk
5. Narkotika
6. Savnede hunder
7. Påkjørte hjort og reinsdyr

Sjef for operasjonssentralen i Oslo, Martin Strand, intervjues også i forbindelse med denne artikkelen. Også her bekrefter han at tanken bak var å få i stand en bedre medievarsling og samtidig vise bredden i politiets arbeid. Twitter betegnes av Strand som en rask og lite arbeidskrevende måte å få ut informasjonen på. Han forteller videre at det de legger ut kun er rundt en tidel av hva som loggføres i politiets eget system PO (politiets operasjonslogg).

I artikkelen omtales også det som ikke meldes på Twitter, blant annet voldtekt: "Bare ti av 27 operasjonssentraler tvitret om en voldtekt i løpet av de siste månedene, i til sammen 14 meldinger, blant de 87.000 meldingene i utvalget. Over tusen voldtekter blir årlig anmeldt i Norge". Strand sier at dette ikke tvitres for ikke å skade etterforskningen og for at den som er utsatt for voldtekt ikke skal kunne bli identifisert. Han er imidlertid enig i at denne type saker kan ha allmenn interesse og at det kan skrives om i avisen dagen etter. "Publikum bør få vite hva som har skjedd, men ikke nødvendigvis situasjonen i øyeblikket," sier Strand.

Når det gjelder vold, påpekes dette å bli underrapportert, spesielt vold i hjemmet, selvmord, drap og drapsforsøk. Dersom det tvitres om vold, er det oftest når politiet selv utsettes for dette: "112 meldinger handler om vold mot politiet. 56 om vold mot en nåværende eller tidligere partner. 17 omhandler vold mot kvinner".

Kjersti Løken Stavrum fra Norsk Presseforbund uttaler seg også i denne saken. Hun er misfornøyd med at politiet informerer alle gjennom en og samme kanal og at det ikke skilles mellom "vanlige folk" og media. Der media tidligere lyttet til politiets åpne samband og til en viss grad kunne kontrollere politiet, er de nå avhengige av politiets varsling. Stavrum sier følgende:

Over tid vil det bli vanskelig å komme seg til åsteder for å dokumentere hva som skjer i tide. Store branner og bilulykker oppdager vi. Men det er mye vi er redde for skal gå under radaren. Politiet har fått en redaktørrolle, der det er de som vurderer hva de kan gå ut i allmennheten med. Men det er ikke deres rolle. Det er den frie presses.

Strand medgir at det er komplisert for politiet å balansere hensynene: "Det vi legger ut, blir ofte referert i media. Da er det vi som setter agendaen" sier han. Stavrum ønsker seg et annet åpent varslingsmedia med tilnærmet sanntidsvarsling fra politiet hvor det informeres mer enn hva som gjøres over Twitter i dag. "Vi vet bare ikke hva verktøyet skulle vært, " sier hun.

5.10 Intervjuer

Jeg har valgt å dele opp resultatene fra intervjuene på samme måte som inndelingen jeg benyttet i intervjuguidene: før, under og etter innføringen av Nødnett. Jeg delte dette igjen opp i to deler, hvor jeg først presenterer resultater fra politiet, så media. Der det er forskjeller internt i de ulike gruppene, vil dette fremheves. Funnene legges kun frem og i denne delen er det kun intervjuobjektens egne forklaringer som beskrives. Mine egne vurderinger av datamaterialet blir gjort i kapittel 6. Det som presenteres nedenfor er en sammenstilling av svarene gitt av enten politiet eller media. Der det er forskjeller som vurderes som relevante for

forskningen er dette også tatt med. Datamaterialet er komprimert da mengden av data var omfattende. Jeg velger å omtale de ulike respondentene fra politiet som OPL (operasjonsleder) Oslo 1 og 2, OPL Buskerud, OPL Romerike og IL (innsatsleder) 1 og 2. Media vil jeg omtale som frilansfotograf, journalist VG (Verdens Gang) og journalist RB (Romerikes Blad).

5.11 Før Nødnett

Hvordan var egentlig forholdet mellom politiet og media tidligere når det gamle analoge nettet var i bruk?

"Vi var egentlig ikke så glad i media tidligere. De ringte til alle døgnets tider og tok opp veldig mye kapasitet. Det var veldig mange som ringte, nærradio, lokalavis, riksavis og TV. Samtaler kom inn uten system" - OPL Buskerud.

Forholdet mellom politiet og media med det gamle nettet var annerledes enn hva det er i dag, slik det beskrives av samtlige informanter i politiet. OPL Oslo 1 sier det er en forskjell på "den gamle" og "nye" skolen, hvor den "gamle" ofte var den som lot media vente, da de opplevde det som belastende på primær oppgavene til operasjonsleder. OPL Oslo 2 beskriver media som mer offensive tidligere og at politiet stadig ble overrasket over hvor raskt de evnet å ha oversikt over en hendelses omfang. Dette beskrives delvis, men ikke utelukkende, med at de hadde tilgang til å lytte på det gamle nettet. OPL Romerike sier han nesten syntes det var greiere tidligere, fordi media selv foretok en siling av hva som var relevant informasjon og ikke: "Tidligere visste media hva de skulle spørre om".

Endringen i forholdet mellom politi og media kan komme av flere grunner, men Nødnett beskrives å kunne være en av de grunnene i følge OPL Oslo 1. Han mener også at politiet over de senere årene har blitt vesentlig mer profesjonelle i sin medie håndtering, hvilket også bekreftes av de andre informantene, inkludert media. OPL Buskerud påpeker at media også har endret seg, muligens på grunn av omstrukturering som følge av økonomi.

Forholdet beskrevet fra medias side beskrives stort sett som bra. Journalist VG sier at det tidligere var en slags etablert "norm" at sambandet ble lyttet på av journalister. Journalist RB sier at politiet hadde en generell situasjonsforståelse for deres informasjonsbehov og hva de var ute etter. Telefonkontakten mellom journalist og OPL fungerte godt. Frilansfotografen oppfattet at journalister var mer til irritasjon for politiet før Nødnett, noe han tror kom av at

journalister hadde hørt ting man egentlig ikke skulle ha hørt over nettet. Dette opplevde han som mer kronglete før enn nå. Ute på skadesteder opplever han imidlertid situasjonen som lik. Den tidligere mediehandteringen fra politiets side lå på politiets vakt sjef, tilsvarende dagens operasjonsleder. Medietelefonen gikk kun til vakt sjef på operasjonssentralene etter disse ble opprettet i 2002. Ved lensmannskontorene var det politibetjentene som var på vakt som uttalte seg. Disse hadde ingen videre forberedelse innen mediehandtering eller uttalelser og det var eldste betjent som oftest uttalte seg.

Informasjonsinnhenting via analogt nett foregikk tidligere stort sett likt for alle informantene fra media. Frilansfotografen sier han kjørte mye rundt, lyttet på scanneren og så etter politiutrykninger. Ellers har han alltid forholdt seg til operasjonssentralens pressetelefon. Politiet sa tidligere "ring inn" over sambandet dersom det var ting man ikke ønsket at journalister skulle vite. Han sier at dette medførte ofte at også journalistene ringte inn, for da var det jo helt klart noe av interesse på gang. Han anslår at han i ca. 50 % av tilfellene fikk han vite om saken når han ringte inn. Dette fordi politiet ikke ønsket å holde pressen utenfor, men de kriminelle og resten av befolkningen. Han sier det tidligere tok lang tid å få svar fra pressetelefonen, noe som har blitt mye raskere etter Nødnett. Journalist fra RB beskriver det relativt likt. Han hadde tidligere en stilling som bl.a. omfattet å lytte på politiscanneren og ringe operasjonssentralen hvis noe av interesse dukket opp. Det var på den tiden bedre økonomi og et helt vaktlag som rullerte på denne oppgaven. De satt med "piggscone på" og hadde ekstra klær og mat med seg når de dro ut. Han beskriver jobben veldig systematisk og at de hørte på scannere nesten kontinuerlig med alle nødetatene. De ringte inn til sentralene minst hver annen time i tillegg for ikke å gå glipp av noe. Dette fordi etatene ofte ga mer informasjon når man ringte inn enn hva man hørte på scanneren. Journalisten fra VG bekrefter at også de lyttet mye til politiscanneren, men de var nok ikke like aktive på dette området som lokalpresse og frilans. VG baserte seg mer på tipsere som igjen satt og hørte på en politiscanner og meldte inn dette via VGs tipsordning for honorar.

Ved større hendelser og dersom det ble tatt beslutning (i politiet) om å sette stab, ble informasjonsfunksjonen overlatt til P5 som stabens informasjons og medieansvarlige. Dette beskrives av operasjonslederne som omfattende da det tok tid å sette stab og P5 funksjonen måtte settes inn i hele hendelsesforløpet parallelt med den faktiske krisehandteringen. Alternativt kunne dette settes bort til kommunikasjonsenheten på distriktet. Sistnevnte forekom i større politidistrikter som hadde denne kapasiteten. Ved større hendelser økte også hyppigheten av pressemeldinger. Det kunne også forekomme at vaktleder på krimvakta,

jourhavende jurist eller representant for det aktuelle etterforskningsavsnitt kunne uttale seg om enkeltsaker. Dette bekreftes også av journalistene, men de bemerket at det var sjeldent at dette skjedde. Journalist RB sier at han ofte også har forholdt seg lensmann i det aktuelle distrikt.

Alle informantene sier de tidligere opplevde at media kunne være på stedet ved en hendelse før politiet, men i ulik grad. OPL Oslo 2 opplevde tidligere at media tråkket inn på åstedet og i mye større grad enn i dag var et forstyrrende element for politiet i deres arbeid. Ellers beskrives media som mye "tettere på" med det gamle sambandet og at de hadde en helt annen tilstedeværelse enn det de har i dag.

Av medie-informantene er det frilansfotografen som har mest erfaring fra felt. Han forteller at han tidligere relativt ofte kunne være først på et åsted. Dette gjorde han ved å sitte i bilen i bybildet og dra direkte til hendelsesstedet. Det var betinget at ting skjedde like i nærheten for å komme først på stedet og han beskriver politiet som mer stresset hvis åstedet ikke var avsperrt og situasjonen var uoversiktlig og pressen allerede var der. Han lærte seg derfor fort å vente på politiet litt i utkanten, helst i bilen, for ikke å ødelegge for søk. Han beskriver det også som noe utrygt dersom det f. eks var pågående voldsepisoder mellom gjenger. Han bemerket at han føler seg tryggere etter Nødnett ettersom politiet nå sender ut en twittermelding når de har oversikt over situasjonen. Journalist RB bekrefter også at de fra tid til annen kom først på stedet, men at også dette var betinget av at de allerede var i nærheten: "Vi lærte oss hva som var ting og ikke og rykket på ting av mer alvorlig karakter". Han sier at de holdt seg i bakgrunnen og tok hensyn til hvordan man burde oppføre seg. Siden de var lokalavis tror han heller ikke at de var blant de mest aggressive. Han kan ikke huske at de har fått noen direkte reaksjoner på eller spørsmål om hvordan de kjenner til informasjon om en hendelse med det gamle nettet. Frilansfotografen forteller derimot om at han ved en anledning ble anholdt for å lytte på radioen, men at dette skjedde når han demonstrativt tok denne opp foran en polititjenestemann og slo den på. VG journalisten kan huske å ha vært først på stedet ved en anledning. Han tror dette var mer vanlig for lokalavisene og frilans: "Dessuten var Oslopolitiet stort sett raskt på stedet og det skulle litt til å være først".

Ettersom det gamle nettet var åpent og mulig å lytte til, ble det gjort tilpasninger fra politiets side. Mobiltelefonen beskrives av informantene som det viktigste verktøyet for å kunne kommunisere patruljene imellom i felt uten avlytning. Politiet opplevde at kriminelle lyttet på nettet, hvilket hindret effektivt politiarbeid. Respondentene nevner at pågående kriminell

aktivitet umiddelbart kunne bli avsluttet når meldingen om dette ble sendt over samband. Når mobiltelefonen kom, ble ting bedre, men fortsatt ikke bra, da det bare var mulig å foreta en-til-en samtaler og ikke alle patruljene fikk samme informasjon. De opplevde også at nettet kunne bli jammet² ned ved kritiske operasjoner. Terminalene som ble benyttet til dette formålet kunne peiles via sendepunkter, men dette ble beskrevet som meget tidkrevende arbeid:

Jobben måtte uansett gjøres og av operasjonelle behov ble det meste ble kommunisert over nettet. Det var allikevel noen uskrevne regler for å forsøke å skjerme sensitiv informasjon over nett. Vi opplevde også jamming, sjikane av politiet og falske oppkall over nettet. Dette medførte at vi måtte bytte kanal som igjen ble en tidstyv (OPL Oslo 1).

Det ble også beskrevet et sett med "uskrevne regler" for hva som ble kommunisert over nettet for ikke å blottlegge saker eller involverte personer i en sak. Dette beskrives som en ekstra utfordring i en allerede presset situasjon. Ved ID-sjekk av personer ble ofte personnummer opplest over nett. Det fantes ingen felles retningslinjer for hva som kunne kommuniseres over det gamle nettet. Det fantes et sambandsreglement, men dette var utformet for hvordan man skulle snakke på nett. "Det var en del nyheter som ikke kom frem da det rett og slett ikke tålte å bli kommunisert over sambandet og en del viktig informasjon som ikke kom frem (til patruljene) da man ikke turte å si dette på grunn av lyttefare" (OPL Buskerud).

Alle journalistene bekrefter at politiet i større grad startet med en "ring inn"-praksis over nett. Journalist RB forteller at bare på bakgrunn av det skjønnte vi at det var noe spesielt. Ofte kunne man høre at oppdraget startet over nett før informasjonen etter hvert gikk over til å bli ringt inn til OPS. Selv om de da visste hva som hadde skjedd, tok de videre detaljer over telefonen. Dette var allikevel nok for en journalist som da tok en telefon til OPS og ba om detaljene. Han sier at mer og mer gikk over på telefon når man nærmet seg Nødnett - implementeringen og mener dette dreide seg om saker der det var personsensitiv informasjon som skulle utveksles. Dette bekreftes av frilansfotografen som beskriver "ring inn"-frasen som verdifull informasjon i seg selv. Han kunne da kjøre rundt og lete eller stille seg opp på utsiden av politistasjonen for å kunne følge etter en støttende patrulje på vei til hendelsen. Journalist VG bekrefter også at politiet benyttet mye mobiltelefon, blant annet på bakgrunn av kjennskap til flere hendelser som aldri ble nevnt over nettet. Det bekreftes også at selv om mobiltelefonen ble mye brukt, så skjedde det fortsatt ofte at personnummer,

² Jamming kan være forstyrrelse, blokkering eller fastlåsing av for eksempel radiosignaler

sykdomshistorikk, straffehistorikk, skadeomfang og personskader ble opplest på det åpne nettet. Noe av tanken i følge politiet var å bruke personnummer for å unngå å nevne navn over sambandet, da dette ble ansett som lettere gjenkjennelig. Journalist RB sier at denne typen informasjon uansett ikke ble benyttet i noen særlig grad: "Denne informasjonen ble kun benyttet som bakgrunnsinformasjon. Vi skrev aldri at 110-sentralen betrakter dette som dødsfall for eksempel". Journalist VG tror at det kan ha vært mer som ble kommunisert over nettet i f.eks. Oslo enn andre steder hvor befolkningstettheten var lavere og "alle kjente alle".

Kunne journalister skape saker kun ved å lytte på samband?

Ingen av operasjonslederne kjenner til saker som ble til kun ved at media lyttet til sambandet. En av informantene er overbevist om at dette allikevel kan ha skjedd. Journalist RB forteller at måten de arbeidet på tidligere var gjerne å ringe 110-sentralen før 112-sentralen, som nesten alltid informerte om hva det var og hvor det var hvis de var involvert. Da fikk de nok informasjon fra offentlige kilder til å skrive en sak. Etter dette ringte de politiet som da etter en stund hadde et bedre oversiktsbilde og kontroll på situasjonen. Dette var en typisk fremgangsmåte ved ulykker, men fungerte dårlig med krim saker: "Da var vi avhengige av hvem som var på jobb og hvor villige de var til å snakke med oss," sier han. Hvis den første meldingen var basert på en hysterisk innringer, kunne man også bli lurt, det var derfor viktig og alltid sjekke ut saken før publisering. Journalist VG bekreftet at dette var en av grunnene til å kontakte OPL for bekreftelse før man publiserte noe som helst. Frilansfotografen tipset gjerne videre dersom det var saker han ikke selv kunne dra på, eller hvis det var mer en ren journalistisk sak uten de store behovene for bilder.

Hvorvidt politiet kommuniserte siste døgns hendelser på nett eller til mediehusene, har det vært ulik praksis på. Oslo har ikke praktisert dette, men her sier OPL Oslo 2 at NRK Østlandssendingen ringte til faste tider og fikk en muntlig oppdatering av siste hendelser som ble vurdert å kunne ha medieinteresse. Politiet opplevde fra tid til annen at slike oppdateringer ble tatt opp av journalisten uten samtykke og ble benyttet direkte inn i sendingene. I Søndre-Buskerud ble det gjort omtrent på samme måte ved at media kontaktet daværende vakt sjef (nå: operasjonsleder). Romerike politidistrikt har heller ikke publisert loggen på nett, men OPL Romerike sier han kjenner til at dette har blitt gjort av andre distrikter gjennom portal på politi.no. Også her ble det gitt oppdateringer per telefon når journalister ringte inn.

Journalistene bekrefter at de kjenner til at loggen ble publisert i enkelte politidistrikt, men ikke de distriktene som var mest aktuelle for deres del. Journalist RB sier at de tidligere var

såpass tett på politiet at det ikke var så stort behov for dette. Da ringte de OPL hver annen time, sjekket alle lensmannskontorene hver dag og ringte og sjekket varetektsfengslingsene. "Da hadde vi veldig god kontroll, men det har vi ikke kapasitet til i dag," sier han.

5.12 Innføringen av Nødnett

Hvordan opplevde informantene av innføringen av Nødnett?

Operasjonslederne sa at "mediestormen" mot operasjonssentralene som man hadde fryktet skulle komme, aldri kom. Hva som var årsaken til dette, er det ingen som har noen forklaring på. OPL fra Buskerud nevner gode medielogger som et alternativ, da dette var noe de startet å ta i bruk etter innføringen av Nødnett i 2010. Når man gikk over til Nødnett, skjønnte man at media måtte få et tilbud, og man var redd for å bli nedringt når de ikke lenger kunne lytte. De gikk derfor ut i media og sa at det vil sendes ut en medielogg til faste tider gjennom hele døgnet, hver dag. OPL satt med et Microsoft Word-dokument hvor alt ble logget i tillegg til politiets egne systemer. Her ble det logget dato/tidsgruppe, hendelse og noe utfyllende info. Det beskrives som meget tidkrevende å lage en medielogg samtidig som man logger hendelser i andre systemer. Vurderingen som lå bak var at dette var lurt for å slippe hyppige sporadiske telefoner fra pressen hvis politiet var flinke til å dele informasjon.

Loggen kunne publiseres hurtigere ved spesielle hendelser som kunne ha stor verdi for media. Dette fungerte ikke som et fullgodt alternativ, da telefonene ofte kom etter loggen var utsendt for å stille oppfølgingsspørsmål. Denne ordningen ble vurdert til å legge bånd på mye av tiden man skulle benytte til å lede inne på operasjonssentralen. Blant viktige verktøy som fulgte med Nødnett nevner han spesielt ICCS som veldig nyttig. Dette er en egen skjerm med bl. a. en oversikt over alle inngående samtaler. Her har OPL anledning til å foreta en siling av inngående telefoner, deriblant media som fikk et bestemt telefonnummer de skulle ringe til. Når de ringer dette nummeret, kommer det opp en egen farge på innringernummeret som viser at det er media som ringer. Det er det kun OPL som svarer på linjen og vedkommende kan da prioritere svar etter kapasitet. OPL Buskerud sier de forsøker å prioritere disse telefonene innimellom fordi det er viktig for politiet å få ut informasjon, spesielt med tanke på situasjoner hvor det er viktig å få ut korrekt informasjon gjennom media. Han har erfart at ting sprer seg veldig raskt på denne måten.

Journalistene oppsummerer overgangen til Nødnett relativt likt: "det ble stille". Generelt beskrives det som en stor forandring som har medført store endringer i måten man arbeider på. Journalist RB beskriver politiscanneren som et ekstremt godt arbeidsverktøy i deres

arbeidshverdag, og at både media og offentligheten nå går glipp av enormt mye informasjon. Frilansfotografen beskriver at han nå kommer mye senere til et åsted enn tidligere. Han får ikke øyeblikksbildene like ofte som før, men oftere enn han hadde trodd på forhånd. I starten lå frykten i at det skulle bli en tilnærmet null-kommunikasjon fra politiet. Han er overrasket over at flyten har vært såpass bra og at overgangen gikk såpass greit. Dette skyldes at politiet etter hvert har startet med Twitter som informasjonskanal. Twitter var ikke på plass i starten, og det var mye frustrasjon før løsningen kom på plass.

Ved operasjonssentralen i Oslo ble det diskutert om innføringen av avlyttingssikkert Nødnett kunne danne grobunn for salg av opplysninger fra blant annet politiets loggføringssystem PO. Politiet opplevde også at media var bekymret i forkant av innføringen, og det ble gitt løfter om at politiet skulle bli bedre til å informere, uten at media slo seg til ro med dette. OPL Romerike satt ikke på operasjonssentralen i overgangsfasen, men han beskriver overgangen som en ny hverdag for politiet med hovedvekt på å kunne snakke fritt. Heller ikke Buskerud og Romerike merket noe til noen "innringerstorm" etter innføringen av Nødnett. OPL Oslo sa det var enkelte journalister som kom med "trusler" om å ringe hvert 15. minutt for å oppdatere seg, men dette skjedde ikke. Journalistene forteller i utgangspunktet det samme, at det i starten ble gjort intensivt arbeid med å ringe operasjonssentralene rundt om for å etterspørre informasjon.

Journalist VG sa at de økte presset etter overgangen, og at de ringte jevnlig til operasjonssentralen for å etterspørre informasjon og om noe hadde skjedd. De opplevde at det var veldig varierende hva man fikk av informasjon og hva man faktisk fikk ut av dette hvis man ikke hadde konkrete eller spesifikke spørsmål. Etter x antall telefoner stanset dette opp. Han legger også til at det skal litt til med tanke på omfang før VG ringer. Journalist RB forteller at de i starten forsøkte å ringe oftere (hver time). RB hadde på den tiden bedre bemanning og anledning til å gjennomføre dette. Den store effekten uteble og han sier han tror at for politiets del at de har oppfattet det i ettertid som mindre press enn tidligere. Tidligere hadde de et mål om at dersom de ringte ofte nok, ville de få mer informasjon og kanskje komme seg ut på skadested. Frilansfotografen tok også hyppigere kontakt med operasjonssentralen etter overgangen og ringte hver time i tre dager for å demonstrere at det var viktig at media fikk tilgang på informasjon, uten at dette hadde så stor effekt.

Det ble ikke gjort noen spesielle forberedelser før, under eller etter overgangen til Nødnett, og det kom ingen føringer fra sentralt hold i politiet i følge operasjonslederne. OPL Buskerud var

tilknyttet prosjektet om innføringen av Nødnett i fase 0 og minnes at det var mye prat om dette i forkant. Hovedsakelig ble det opp til hvert enkelt distrikt hvor godt de forberedte seg. Enkelte distrikt startet med å publisere medielogger, mens andre distrikter ikke endret noen ting. " Dette hadde alltid blitt håndtert av OPL, så hvorfor skulle det endres nå," virket å være en generell oppfatning: " Det var mange egne "tuer" som selv fant ut hvordan dette skulle løses lokalt" (OPL Buskerud). Operasjonslederne er generelt sett enige i at noe burde vært gjort annerledes og det er flere forslag på hva:

- Politiet burde ha tatt i bruk bredden i Nødnett i mye større grad.
- Politiet burde vært mye tydeligere ovenfor pressen og befolkningen på hvordan man skulle ivareta informasjonsplikten etter Nødnett.
- Politiet burde sett mer mot det svenske politiet hvor tidligere operative polititjenestemenn flyttes inn på OPS for å jobbe kun med media.
- De store politidistriktene burde tatt kostnaden med å ha en ren mediehåndtering, altså mediekontakter på operasjonssentralen dag/kveld. Disse "sitter i det" og kan gå rett inn i oppgaven med media-kommunikasjon.

OPL Romerike spekulerer rundt politiets utvikling og de kanalene som var blitt benyttet frem til Nødnett ble tatt i bruk. På den tiden hadde ikke alle politistasjoner en gang trådløst internett og tanken på å kommunisere med media på andre måter enn over telefon var fjern, for slik hadde det alltid vært. OPL Oslo 1 beskriver det slik:

Politiet burde utnyttet muligheten bedre. Med dette menes at de gamle rutineene tilknyttet det gamle nettet burde blitt faset ut og nye inn. På denne måten kunne man tatt i bruk bredden av Nødnett på en mye bedre måte. I dag praktiseres de gamle rutineene til det nye nettet.

Journalistene oppfattet heller ikke politiet som spesielt godt forberedt på mediehåndteringen i overgangen til Nødnett. Det påpekes av VG journalisten at denne var spesielt dårlig frem til Twitter-ordningen ble innført. Journalist RB sier han ikke tror politiet endret noe i det hele tatt, og at de sånn sett har oppnådd å få mindre press mot seg fra media i etterkant.

Frilansfotografen mener det var pinlig på pressens vegne at det var politiet (ved Martin Strand) som gikk ut og forklarte behovet for Twitter og mener dette heller burde kommet som et krav fra et samlet presse-Norge. På tross av dette er han ganske fornøyd med situasjonen slik det har blitt, men det har tatt lang tid. Han sier han er veldig avhengig av hvem som er på jobb basert på om han får informasjon eller ikke, og han mener OPS Oslo er best i klassen.

Han syntes det er synd at det ikke finnes en felles tilnærming til hva pressen kan få vite fra distrikt til distrikt. Han jobber på tvers av flere distrikt, ser forskjellene og mener politiet med dette ikke følger statens mediestrategi.

Journalistene selv er også enige i at også media var dårlig forberedt på overgangen til Nødnett. Journalist RB påpeker dette spesielt når han ser på det i ettertid og sier de nå er vesentlig dårligere på å dekke blålysetatene: "Vi forsøkte, og jeg har ikke alle detaljene rundt dette, men jeg har forstått at politiet bytter koder og sånn hele tiden, å få til et samarbeid med brannvesenet, der vi forhørte oss om det var mulig å få en skanner på en eller annen måte". Han sier at grunnen til at de undersøkte dette med brannvesenet var at de har alltid opplevd at brannvesenet er veldig ivrig på å informere om hva de gjør, for det skaper stort sett bare et positivt inntrykk av brannvesenet. Han sier de ikke lyktes å få låne en Nødnett-terminal av brannvesenet. Journalist VG beskriver dagens situasjon fortsatt som lite optimal: "Twitter forbedret situasjonen litt, men fortsatt ikke godt nok. Politiradioen fungerte tidligere som en uoffisiell mulighet for innsyn i politiets arbeid tidligere. Dette er nå borte."

I Søndre Buskerud ble det gjennomført et informasjonsmøte med pressen like i forkant av overgangen til Nødnett. På møtet ble det kun informert om hvordan det kom til å bli videre. Politiloggene ble løsningen frem til Twitter kom på plass. Journalist RB bekrefter at det også på Romerike ble avholdt infomøte mellom pressen og politiet for å diskutere løsninger.

Politiet opplevde ved overgangen til Nødnett kun en marginal økning av telefoner inn til operasjonssentralene. Av telefonene som kom inn fra journalister var disse imidlertid mer preget av tips fra publikum og observasjon av blålys/utrykninger. Tidligere var dette noe journalister selv kunne vurdere ved å lytte til sambandet og avgjøre om de skulle dekke saken eller ikke. Politiet opplever nå at dersom flere politibiler kjører sammen, eller spesielt hvis politihelikopteret er i et område over en viss tid, trigger dette media, ofte gjennom tips fra publikum. Det har også forekommet at journalister ringer på det de tror er reelle hendelser og at det kun er snakk om treninger og øvelse fra politiets side. Journalistene sier at de i overgangen responderte mer på rykter om hendelser. De fikk også inn flere tips fra publikum når det var utrykninger. Journalist RB forteller at de fikk tips fra frilansjournalister som var mer ute i felten. RB ringte da videre inn til operasjonssentralene og spurte om hvorfor det var utrykning. Da dette skjedde gjentatte ganger på relativt uinteressante saker som resulterte i en del kjeft og lite resultater, har dette gradvis blitt borte. Frilansfotografen sier at han var en av

de første til å ringe inn dersom han så flere biler i utrykning. Han mener det er lettere å komme igjennom på telefonen nå enn tidligere da han mistenker at politiet unngikk samtaler når de visste hva det gjaldt tidligere. Nå ringer pressen mer sporadisk og kan spørre om helt ulike ting. Han mener det har blitt en forbedring i svartid på pressetelefonen. Kortere svartid bekreftes også av VG-journalisten som også påpeker viktigheten av å komme igjennom for å få bekreftet de tipsene man har. Han sier at de opplever å få mindre tips fra publikum nå enn tidligere. Dette er motsatt av hva man hadde forventet seg før Nødnett, og han spekulerer i om det kan være fordi de faste tipserne med scannere nå er blitt borte. VG opplever også å få færre bilder enn tidligere, på tross av at han tror det blir tatt mer bilder en noen gang med dagens smarttelefoner. Journalist RB sier det er vanskeligere å få bekreftet tips nå enn før ettersom de vet så mye mindre. Det hender de får beskjed om å ringe tilbake om en time for å få mer. Da er det jo noe der, men politiet vil vente med at det kommer ut. Han sier at dette respekteres og at de ikke på noen måte ønsker å ødelegge politiets arbeid.

Som det fremkom av intervjuet med Martin Strand, ble løsningen for å få ut informasjon i samfunnet Twitter. Alle intervjuobjektene jobber i politidistrikter som benytter Twitter i det daglige, og dette beskrives som den største endringen i politiets mediestrategi etter innføringen av Nødnett. Retningslinjene for mediekommunikasjon er derimot ikke endret, kun mediet dette kommuniseres gjennom. Det understrekes at det ikke foreligger noe krav sentralt fra politiledelsen at politidistriktene at operasjonssentralene skal på Twitter. En av operasjonslederne mener at det ikke kun var Nødnett som medvirket til at politiet kom seg på Twitter, men at det kanskje var den utløsende årsaken. Det finnes noen lokale retningslinjer for hvordan man skulle kommunisere med media på Twitter (vedlegg 6). Det bemerkes også at politiet som organisasjon gradvis har blitt mer "spisset" mot en profesjonalisering av operasjonsleder som mediehandler. OPL Buskerud beskriver politiet som mer profesjonalisert og tilpasset dagens omgivelser. Han nevner bl.a. nye instruksjoner, flere kompetansehevingstiltak, undervisningstiltak, nytt planverk, trening og øvelser.

Journalistene fra VG og RB oppfatter ikke at politiet har endret sin mediestrategi i nevneverdig grad, mens frilansfotografen er av en annen oppfatning. Han mener politiet har endret denne til *hva politiet mener media trenger å vite*. Dette er på bakgrunn av at politiet nå selv velger hva de vil publisere og når de publiserer dette. Han medgir at politiet og media ofte har samme oppfatning, men hovedutfordringen i dagens strategi med at OPL publiserer på Twitter fungerer som et ekstra redaktørledd man ikke har hatt tidligere. Altså vil saker som

operasjonsleder vurderer at pressen ikke skal ha, aldri komme frem i lyset. Det er også synd at det ikke finnes landsdekkende rutiner for hva man skal tvitre om og ikke, sier han.

Journalist RB har et inntrykk av at politiet på Romerike ikke ønsker at offentligheten skal vite så mye om det som skjer. Om det er en bevisst strategiendring, vet han ikke, men det er gjort veldig lite på å endre eller gi nok til pressen: "Det er mye vanskeligere å avsløre om de holder ting skjult eller velger å ikke si ting". Han erfarer at de ofte henviser til etterforskningsrelaterte hensyn: "Noen operasjonsledere lar oss jo bare ringe, de ser jo hvem det er. Så det er jo ikke alle som er like godt likt. Dette gjaldt jo både før og etter Nødnett. Andre er veldig "fair" og svarer ganske kjapt" (Journalist RB). Han påpeker at om det blir en sak eller ikke, er veldig personavhengig og at de mistenker at det kan forekomme noe telefonsiling. Han sier han er klar over at de kan se hvem som ringer og at de har erfart å ikke få svar mens VG og NTB har fått svar og kommet dem i forkjøpet med publiseringen.

På spørsmål om politiet er avhengige av media for å varsle om en krise, sier samtlige informanter "ja". Her bemerker OPL Buskerud at han opplever at politiet har endret seg og har en helt annen holdning til media nå enn tidligere. Det er en annen forståelse for medias rolle og politiet anerkjenner at de har god nytte av dette samarbeidet, hvilket han oppfatter går begge veier. Han sier han selv er mye mer oppmerksom på at han skal ha et budskap når han snakker med media, for eksempel noe innen trafikk, savnet-saker, etterlyse vitner osv. Han sier de opplever at mange som tar kontakt med politiet som vitner med informasjon om en sak, ofte har lest om saken og på den måten skjønt at de sitter på informasjon av interesse for politiet. Han poengterer derfor at det er viktig at politiet deler med media det som skjer, er konkrete og etterspør ting og gir råd. Til dette oppfatter han Twitter som veldig virkningsfullt. Dette støttes av OPL Oslo 2 som sier at man i meget stor grad er avhengige av media for å krisevarsle da man totalt sett når et bredere spekter av befolkningen. Mange nås via Twitter, men kanskje det viktigste er at media plukker opp disse twitter-meldingene og igjen genererer saker på bakgrunn av disse. For eksempel må dette nå en nyhetskanal på radio for å nå ut til flest mulig bilister ute på veiene. OPL Romerike spekulerer i om dette vil vedvare fremover og refererer til alle andre metoder man nå kan varsle på gjennom ulike andre medier. For eksempel finnes det utstyr i dag som kan sende ut varsel per SMS til alle som henger på basestasjoner i et angitt geografisk område. OPL Oslo 1 sier følgende om politiets medieavhengighet:

Ikke nødvendigvis for å varsle, men for å varsle krisen riktig. Dette fordi politiet ønsker å informere/varsle publikum på en saklig måte uten å skape uro og frykt. Media benytter tradisjonelt sett større ord for å fremme salget av nyheter. Politiets Twitter-varsling skal være kort, saklig og komme på riktig tidspunkt.

Journalistene mener at politiet er avhengige av media for å varsle, spesielt i større hendelser. VG journalisten mener dette er den letteste og raskeste måten å få informasjon ut på. RB journalisten er av samme oppfatning og refererer til at de benyttes ofte i forbindelse med savnet-saker. Dette gir høye lesertall og skaper et enormt engasjement, sier han. Ingen av de to har tro på at twitter-løsningen er tilstrekkelig alene, selv om de når mange der også. Selv om det er mange følgere, er det ikke slik at alle leser meldingene hele tiden.

Frilansfotografen mener at politiet ikke bare er avhengige av media for å kunne varsle en krise godt nok, men også for å ivareta informasjonsplikten sin ovenfor befolkningen. Han eksemplifiserer dette med 22. juli: Politiet ønsket folk bort fra bykjernen, noe som ble varslet i alle kanaler. Han syntes dette er et eksempel på at politiet er avhengige av media for å informere befolkningen og media er 100 % avhengig av varsling fra politiet. Han var selv i Oslo etter bomben 22. juli og fulgte oppfordringen fra politiet om å forlate sentrum. Han sier også at pressen ville aldri vært så tidlig på Utøya hvis det ikke var for det åpne sambandet. Luftambulansen kommuniserte (på ukryptert, analogt nett) antall skadede til over 50 personer lenge før dette ble offentlig bekreftet.

Kan man da si at media har endret sin strategi for informasjonsinnhenting etter Nødnett? "Nei, vi har ikke funnet noen løsninger på det der", sier journalist RB, før han fortsetter:

Vi hadde et mål på å ringe oftere, men det gjør vi jo ikke. Resultatet av nedbemanning i media gjør at vi også er ekstremt mye dårligere på de andre tingene. Vi har ikke klart å strukturere oss slik at vi plukker opp disse tingene. Det er jo ikke Nødnett eller politiets feil, her er det flere faktorer, deriblant bemanning og omstrukturering.

Tidligere satt de på et mye større bilde og kunne prioriterte de sakene de ville ha.

Frilansfotografen peker igjen på Twitter og sier at man pleier kontakter i større grad enn tidligere som en naturlig konsekvens for å søke bedre tilgang på informasjon. Han nevner det han kaller den eldre vs. den yngre garde i politiet, hvor førstnevnte ikke ønsker å informere pressen, mens sistnevnte i større grad ønsker dette. Han mener dette er uheldig og hevder det finnes meget få saker hvor det at pressen er på stedet for tidlig, fører til at saken ødelegges. Tidligpublisering av bilder ved f.eks. trafikkulykke mener han tilligger den journalisten og

redaktøren som står for publiseringen. Allikevel sladder han alltid mer ved for eksempel en dødsulykke enn ellers. Pressen får i liten grad informasjon hvorvidt pårørende er informert eller ikke, og dette informeres heller ikke på Twitter. Pressen må ringe inn. Han mistenker at ved en ulykke på f.eks. en fredag ettermiddag vil dette uansett publiseres, men med sladd. Her hadde nok pressen bedre kontroll tidligere ved å kunne lytte på sambandet. På en annen side så kan hvem som helst med en smarttelefon ta disse bildene og publisere dem i sosiale medier. Han har også eksempler på at enkelte lokalaviser lager saker ukritisk og direkte gjengitt på politiets twitter-meldinger. Da mener han at politiet ikke lenger er en informasjonskilde, men en nyhetsformidler, og de kritiske spørsmålene til politiet og deres arbeid uteblir. Dette er veldig uheldig og en negativ konsekvens av Twitter som informasjonskanal. Slik opplevde han det også med politiloggen som ble direktepublisert. VG journalisten beskriver det slik: "Vi brukte mer tid på blålyshendelser tidligere. Denne delen av jobben er borte. Nå får man ofte vite om hendelser etter de har skjedd (avsluttet). Vi opplever også å få mindre "sexy" bilder enn før".

5.13 Etter Nødnett

Etter å ha benyttet Nødnett siden 2010 opplever de operasjonslederene jeg har intervjuet at antall henvendelser fra media oppleves å ligge på et lavere nivå enn før Nødnett. Det er operasjonsleder som fortsatt håndterer pressehenvendelser etter innføringen av Nødnett. OPL Oslo 2 sier: "Ingen økning, snarere tvert imot. Noen ringer fortsatt til faste tider og spør etter oppdateringer/bekreftelser på saker og utvikling. Twitter fungerer som en slags kompensering for det gamle nettet".

OPL Romerike beskriver at på tross av nedgang i antall henvendelser, opplever han press fra media, spesielt ved hele tiden å måtte svare på telefoner med det samme, gjentakende spørsmålet: *Har det skjedd noe?* Han anslår at den ene lokalavisen ringer ca. fire ganger per skift uten spesifikk grunn. Han sier at dette er litt synd, fordi det blir gjort at mange ikke gidder og tvitre. Dersom de gjør det, ringer de også med en gang og vil ha mer info. Dette ender nok i at mange ikke gidder å svare. Dette eskalerer igjen antall oppringninger, ettersom journalistene blir mistenksomme. Hvis politiet f.eks. tvitrer om en brann, ringer media like etter og spør: *hvordan går det med denne brannen? Har du årsak? Antall skadde?* Politiet oppgir aldri i en initialfase hva årsaken til en brann er eller kan være, og dette vet pressen. Allikevel spør de hver gang, og slik kan dette blir et irritasjonsmoment, sier han. Han mener lokalavisene lever av det politiet driver med og forteller følgende etter samtale med en journalist: "Lokalavisen kan legge ut en godt gjennomarbeidet og tilsynelatende interessant

artikkel, men den får ikke klikk i det hele tatt. Er det derimot en politisak, så ser de med en gang at folk klikker seg inn for å lese om dette."

Han forteller også at det er veldig stor bredde i det de spør om. Østlandssendingen er f. eks ikke så interessert i ordinære helge-hendelser, mens Romerikes Blad ønsker alle detaljer fra "helge-fylla i byen". Når media ringer inn, har han heller ikke noen gode verktøy som kan siler eller filtrere hva som kan være av interesse. Politiets operasjonslogg (PO) er fra 1994: "Det er ikke mulig å huke av hva som er medie-aktuelt, så når media ringer, må jeg gå igjennom loggen og fortelle hvis jeg ikke har rukket dette i forkant".

Som oftest sier han at lokalavisen ringer før avtroppende går av vakt for å snakke med operasjonsleder som arbeidet skiftet og kjenner de siste hendelsene best. Dette gjøres nok etter erfaring fra journalistene fordi loggen kan være mangelfull og understreker at dette er en operativ logg og ikke en etterforskningslogg. Den skal ikke si noe om årsaken til de ulike hendelsene, noe som står i patruljerapportene.

Også journalistene har en oppfattelse av at antall henvendelser til operasjonssentralen har gått ned etter Nødnett. Journalist fra VG spekulerer i om dette kan skyldes nedgang i tips fra tidligere politiscanner-lyttere. Nå ser de at også avisene er prisgitt twitter-sakene til politiet for at de skal få inn mer tips. Journalist RB sier at de ikke har bemanning til å følge opp med den pågangen de kunne ha tidligere med større bemanning. De ringer derfor mindre enn før. En annen teori han har er at journalister tidligere visste mer ettersom de kunne lytte på sambandet, mens det nå er mer tilfeldig hva man plukker opp.

Dagens Twitter-løsning

Det er ingen av operasjonslederne som er 100 % fornøyde med dagens twitter-løsning. OPL Oslo 1 påpeker at med denne varslingskanalen er politiet i Norge avhengige av at utenlandske aktører sikrer drift av applikasjonen for at politiet skal kunne varsle samfunnet på samme måte som i dag. Han påpeker at Twitter faktisk er politiets primærkommunikasjon ut til befolkningen. OPL Oslo 2 ønsker seg større plass til å skrive meldinger på samtidig som han ønsker en bedre måte å laste opp bilder på. Av fordeler med løsningen nevner han at man når mange veldig raskt. Han spekulerer i at politiet i dag har kommet såpass langt med sin twitter-løsning at dersom en eller flere nye løsninger etableres, blir det litt som å starte på nytt. OPL Buskerud mener at begrensningen i antall tegn også kan ses på som noe positivt og at man ikke skriver seg bort. Man må være effektiv, kort og konsis i det man skriver. Han

beskriver en typisk twitter-melding med utgangspunkt i en alvorlig trafikkulykke: først sendes det ut info om at nødetatene er på vei til skadested og lokasjon. Denne meldingen går vanligvis ut etter få minutter. Dette er en service til media om at nå er noe på gang. Media skjønner da at det ikke er noe poeng å ringe inn til OPS umiddelbart, siden det ikke ennå vil foreligge mer informasjon. Her sparer altså politiet seg for innkommende samtaler (kjøper seg tid). Media kan på dette tidspunktet vurdere om de ønsker å reise ut til det aktuelle skadestedet. Etter politiet og de andre nødetatene har fått kontroll på skadestedet, kommer oppdateringene: stengte veier, omkjøringer, meldinger til publikum. Media er veldig flinke til å tilføre ny informasjon til sine artikler basert på politiets oppdateringer.

OPL Romerike syntes heller ikke dagens twitterløsning er god nok. Han mener det burde vært dedikerte folk som burde håndtert dette for å få bedre kvalitet på det som publiseres og for å frigjøre tid for operasjonsleder. Sveriges løsning blir nevnt. Han sier han selv kan tvitre så lite som tre meldinger på en uke, men at det selvsagt avhenger av hva som skjer. Han sier han kunne blitt bedre til å tvitre om forebyggende ting, for eksempel vilt-påkjørslar. Dersom det har en effekt, vil folk kunne bli mer observante på antall vilt-påkjørslar og kanskje unngå ulykker, men det er mangel på kapasitet som gjør at dette blir litt halvveis, sier han. Han er klar over at lite tvitring også er som ris til egen bak, for politiet kan ikke si til media at de skal følge med på Twitter når de ikke er flinke til å oppdatere denne. Han spekulerer videre i om operasjonsleder kunne lagt ut sitater på Twitter slik at dette kunne refereres i media for å spare noen inngående telefonsamtaler. Det er operasjonsleder som er ansvarlig for alt som blir publisert på Twitter på lik linje med alt annet ansvar som tilligger stillingen.

Det er heller ingen av journalistene som syntes dagens twitterløsning er god nok. VG journalisten henviser til at det er mye som ikke tvitres, altså kan man ikke basere seg utelukkende på dette. Han ser at det er en rask kanal for politiet for å få ut informasjon hurtig, men sier at det er såpass lite "sexy-stoff" og veldig ofte kun om mindre og relativt ordinære hendelser. For at VG skal lage en sak, ligger lista litt høyere, sier han. RB journalisten mener også at det er for dårlig. Fra politiets side er nok det å kunne gi informasjon til publikum et godt poeng, men han understreker at det ikke er godt nok for pressen. I tillegg er det prissitt hvem som er på jobb hos politiet. Noen skift er flinke og tvitrer mye, mens andre ikke tvitrer overhodet. Vi har opplevd at det kan være opptil 1-2 døgn hvor det ikke legges ut noe, så plutselig legges det ut masse, sier han. Han sier det også er store forskjeller fra distrikt til

distrikt. Han nevner Romerike og Follo da Romerikes Blad også dekker en bit av sistnevnte. Det hender de ringer Oslo OPS også, hvor han sier at de alltid får svar umiddelbart.

Journalist RB opplever enkelte operasjonsledere som veldig negative til Twitter, media og det å svare på spørsmål fra journalister. Han sier man som "fast innringer" har et slags forhold til stort sett alle som sitter på operasjonssentralen, selv om man ikke nødvendigvis gjenkjenner hverandre på gata, så kjenner de hverandre på navn: "Kanskje jeg har skrevet noe feil en gang som gjør at noen ikke liker meg, det vet jeg ikke. Politiet korrigerer jo ikke i etterkant. Det jeg skriver er mitt problem og ikke politiets". Det er mange potensielle feilkilder, da informasjonen skal innom og forvaltes av så mange ledd. Frilansfotografen mener det burde vært et krav om at alle hendelser ble tvitret om og publisert i sanntid. Han opplever dagens tvitring som tilfeldig og at dette er avhengig av hvem som er på jobb. Han legger til at han syntes det har blitt bedre nå enn tidligere, men etterlyser en lik tilnærming, for eksempel en felles mal og system for alle operasjonslederne. Ved en hendelse trykker man eksempelvis brann og skriver gateadresse og sender ut. Mer info om situasjonen kan da komme etter hvert.

Som informasjonskanal er imidlertid operasjonslederne fornøyd med Twitter. OPL Buskerud sier han faktisk har blitt glad i Twitter, syntes det er effektivt og at han egentlig ikke bruker så mye tid på dette. OPL Oslo 1 mener Twitter har vært effektivt og synliggjort bredden i politiets arbeid og deres oppdragsportefølje. Fra politiets side brukes denne kun som informasjonskanal og politiet besvarer ikke spørsmål fra publikum på Twitter. På spørsmål om informasjonskanalen er god nok både for publikum og journalister, sier han at dette er et tema som har vært diskutert innad i politiet, men at det vil belaste OPL i for stor grad dersom dobbel-varsling skal skrives og sendes ut. Han mener også at innholdet i de to meldingene som da ville blitt sendt ut ville vært så å si identiske. Han forteller om politiet i Sverige som et eksempel hvor enkelte meldinger tas ut av loggen og publiseres på Twitter som en god løsning. OPL Romerike beskriver Twitter som informasjonskanal som helt glimrende. Han nevner at de kunne blitt bedre på å bruke *hashtag-funksjonen*, f.eks. #E6, eller #kødannelse. Dette brukes bevisst ikke i dag da dette oppleves som å skape mer arbeid for seg selv: "Dette er ris til egen bak, fordi så fort jeg tvitrer noe så ringer de og vil ha mer". Han sier han er veldig spent på hvordan mediehåndteringen skal ivaretas når de nye politidistriktene trår i kraft. Han mener det ikke er kapasitet til å serve media på samme måte som det de gjør i dag og anser det ikke som mulig at OPL kan sitte med dette alene.

OPL 1 Oslo sier at twitterkontoen til Oslopolitioops skal oppdateres med det han betegner som en "jevn puls". Utover dette er det ingen krav og det kan være veldig personavhengig hva som blir lagt ut og publisert. Det etterstrebtes å tvitre i sanntid, men dette er avhengig av kapasitet på operasjonssentralen og prioritering av pågående oppgaver. OPL Buskerud sier at politiet som regel sitter med mer informasjon enn hva de kan publisere, men det er også enkelte ting som kan informeres til media og ikke direkte ut på Twitter. Dette gjøres for å skape forståelse fra journalisten og for å "kjøpe seg litt tid". Når en twittermelding er ute, ringer de ofte hvis den er interessant. De vet at de får mer info når de ringer og mange ønsker en egen vinkling på saken og håper på litt ekstra informasjon. Hvis twittermeldingen formuleres som om at hendelsen er ferdig, ringer de inn med en gang. Han forteller at politiet er kritiske på å sjekke faktiske opplysninger før noe publiseres, da det som står der skal være til å stole på. Alle som sitter på OPS kan tvitre, men ikke alle er like aktive. OPL Romerike sier det er et mål å tvitre i sanntid, "men dessverre så er det sånn, og det vet jo media også, at hvis man da skal håndtere 5-15 patruljer med dagens bemanning og alle medietelefoner inn, da blir Twitter nedprioritert. Slik må det bare bli".

OPL Romerike sier at det på Romerike tvitres mest om trafikk, kanskje fordi dette er enkelt å tvitre om. Han er også klar over at politiet er avhengige av media for å få ut saker, tips og hva som skjer. Journalistene sier også at det stort sett er trafikkhendelser som tvitres, og disse blir også fulgt opp i etterkant av politiet. Utover dette mener de det generelt er for dårlig twitterfrekvens og oppfølging, men at dette varierer fra distrikt til distrikt. Oslo løftes igjen frem som best i klassen. Etter Twitter ble tatt i bruk i politiet, fikk alle operasjonsledere rundt om i landet en ekstra rolle i tillegg til sine andre arbeidsoppgaver, nemlig redaktør-rollen på Twitter. Operasjonsleder er som nevnt tidligere ansvarlig for om noe skal publiseres, hva som eventuelt skal publiseres og når det skal publiseres. Selv om dette ble en ny tilleggsoppgave for operasjonslederne, ble det ikke gjennomført noen egen Twitter-opplæring i politiet med fokus på innhold, ordlyd osv. Informantene forteller om lokale kurs, eller brifer, holdt av den lokale medierådgiveren i distriktet. OPL Romerike sier at det Twitter gjorde for politiet var at de kunne da håndtere informasjon i samme tempo som resten av samfunnet. Alle har tilgang hele tiden, alltid. Tidligere måtte politiet gå gjennom media for å få ut informasjon, mens nå kan man gå direkte ut til publikum.

Selve "redaktør-rollen" beskrives av OPL Oslo 1 som "subjektiv mestring". Det er helt klart personlige forskjeller på de operasjonslederne som tvitrer, noen publiserer fordi de "må", mens andre gjør det fordi de ser en nytteverdi i dette. Politiet forsøker å skrive om hendelser

når de skjer og skal objektivt formidle budskapet ut. OPL Oslo 2 sier at han også kan gjøre enkelte intervju på direkten over telefon dersom dette er hensiktsmessig. En utfordring han nevner spesielt er å kommentere på hendelser fra tidligere skift som han ikke kjenner alle detaljene til. Da kan det gjerne bli noe mer ordknappe uttalelser. OPL Buskerud beskriver sitt forhold til redaktørrollen som veldig ålreit. Operasjonsleder sitter med all informasjon og det er ikke all informasjon politiet ønsker skal deles. Det han gir til media har han "vasket" på forhånd og vurdert opp mot ulike kriterier. f.eks. når det gjelder bruk av spesielle politiresurser, er ikke dette noe som trengs å opplyse om. Andre eksempler er opplysninger om hendelsesforløp, ting på stedet som det er viktig at politiet sitter på med hensyn til å kontrollere vitneopplysninger eller hva som blir sagt i avhør. Informasjon som faller innunder kategoriene taktiske eller operasjonelle hensyn er heller ikke noe som deles, hvert fall ikke i sanntid.

Det OPL Buskerud beskriver som den største utfordringen er å finne skjæringspunktet for hva som er nyttig for politiet å ha for seg selv, og hva som politiet har en plikt til å informere samfunnet om. Han bekrefter at det forekommer at politiet sitter på informasjon i perioder som også har en stor allmenn interesse. Han har forståelse for at dette kan oppleves som sensur fra et medie-perspektiv, men understreker at Politiet ikke sitter på info bare for å gjøre det. Det må foreligge en grunn til ikke å dele informasjon, ofte med tanke på den taktiske etterforskningen som kommer. OPL Romerike forteller om en telefonsamtale med en journalist som sa at han pliktet å fortelle om ting dersom det hadde skjedd noe, basert på en oppfatning om at politiet må opplyse om alt dersom de får spørsmål om noe har skjedd. Han understreker at han ønsker at folk skal vite hva politiet driver med, men at de også må ta hensyn til de som er involvert i saken. Man vil jo ikke skade noen og ønsker å gjøre en god jobb, sier han. Han forteller at når media ringer, er de ofte ute etter uttalelser som "dette er det verste jeg har vært med på etter x antall år i politiet", "det var dramatisk" osv. Han opplever at de er veldig ledende i sine spørsmål, slik at de kan bruke visse typer ord, og han opplever å måtte jobbe med egne utsagn for å få dette riktig sitert: "Politiet skal være etterrettelige i det de driver med og sier. Dette kan være en forklaring på at vi tvirrer så lite, alt skal være så riktig".

Journalistene beskriver politiets nye redaktør-rolle som et stort problem og peker til at politiet nå kan styre hvilken informasjon som skal ut og når den skal ut. Alle saker som lages om politiet er avhengige av operasjonsleder, sier journalist RB. Han mener det er en fare for at

media nå reduseres til å bli et mikrofonstativ for politiet. De har ikke lenger anledning til å gå inn i materien som blir servert og sier de er nødt til å stole på det som blir fortalt. Han sier at det også var en viss fare for dette før Nødnett, men at tilgangen til politiradioen ga grunnlag for å kunne stille en del kontrollspørsmål om enkeltsaker som man ikke lenger har mulighet til. Frilansfotografen er av samme oppfatning og sier at politiet i mye større grad kan filtrere når de går ut med informasjon og om hva. Noen ganger havner kommer ikke den viktige informasjonen gjennom filteret, uvisst av hvilken grunn. Han mener at politiet har et forklaringsproblem dersom de ikke informerer om offentlige hendelser som "alle" kan observere i det offentlige rom. Han mener politiet plikter å informere om dette og at media ikke skal være avhengige av tips på disse sakene. Han mener Twitter skal reflektere øyeblikksbildet i byen til ethvert tidspunkt, noe det ikke gjør i dag. VG journalisten beskriver situasjonen som litt skummel. At politiet selv kan definere hva de vil gå ut med og når, anser han som uheldig fra et offentlighetsperspektiv.

Hva informerer politiet om?

Det er som nevnt enkelte hendelser som politiet ikke informerer om på Twitter. Konkrete eksempler på dette er psykiatri, personlige tragedier, stedsspesifikke ting som kan identifisere person eller andre involverte, dødsbudskap og ting som skjer "innenfor privatlivets fire vegger". I en bilulykke benyttes derfor en annen ordbruk, f.eks. "alvorlig ulykke". Dette kan indikere alvorlig skadde og/eller dødsfall. Det er en oppfatning blant operasjonslederne at pressen har en forståelse for dette. Annen informasjon som holdes tilbake kan forbli ukjent til saken er sjekket ut og politiet har sikret nødvendige spor. Twitter skal heller ikke brukes til å reflektere over hva som skjer på en vakt, og heller ikke gi det totale bildet av alle distriktets oppdrag. I prinsippet kan politiet skrive om og publisere det alle kan se og høre i det offentlige rom, men som OPL Buskerud påpeker: "Noen saker blir aldri publisert, sånn er det bare. Det er mange saker media ikke får vite om før det er et fengslingsmøte".

Journalistene er kjent med at politiet er varsomme med å omtale sykdom, suicidale, husbråk, familievold osv. Frilansfotografen mener at et resultat av dette er at befolkningen ikke vet hvor mye husbråk og familievold som finnes. Andre tiltak her, som f.eks. TV program som *Nattpatruljen* som gir et mer riktig bilde. Husbråk mener han er et stort samfunnsproblem som ikke omtales nok. VG journalisten sier at de opplever ganske ofte at informasjon holdes tilbake og at politiet ofte henviser til etterforskningshensyn. Politiet venter også ofte med å informere om drap (1-2 døgn etter), hvilket han mener er for lang tid. Han opplever ikke at

politiet lyver på konkrete spørsmål, men heller sier "ingen kommentar". Journalist RB sier han tror politiet holder tilbake informasjon, men at dette kan han ikke dokumentere. Han sier de internt har vurdert å kartlegge saker for å konfrontere politiet med hvorfor de ikke har informert om dem. Han mener politiets informasjonsplikt er veldig interessant i denne sammenhengen, men opplever at det ikke er kapasitet hos politiet i dag til å publisere alt på Twitter. Han har en forståelse for at alt ikke kan tvitres i sanntid, men han tror også politiet velger ut saker som ikke skal ut: "Jeg er spent på hvorfor man velger å gjøre det på denne måten. For å være på den sikre siden så velger de å si veldig mye mindre en de bør". Han påpeker at han ikke kjenner arbeidspresset på en operasjonssentral. Kanskje de er underbemannet, sier han.

På spørsmål om politiets mediehåndtering har endret seg i krisesituasjoner som følge av Nødnett, er svaret ja fra samtlige. Nødnett har gitt et økt informasjonsbehov overfor media, og det er enda viktigere for politiet å få ut informasjon raskt etter en hendelse har oppstått for å fylle informasjonsvakumet. Tidligere ble dette fylt av at pressen lyttet på nettet og orienterte seg på bakgrunn av informasjonen de fikk derfra. OPL Buskerud mener Nødnettet skapte en mye større bevissthet rundt media og hvordan politiet nå må komme med et budskap i sin kommunikasjon. Et annet poeng som kommer frem er at politiet nå i mye større grad enn før kan styre mer av informasjonen som kommer ut, om den skal ut og når den skal ut. Media må i dag ut på stedet for å bekrefte detaljer rundt en hendelse for å kunne skrive om dette.

Frilansfotografen mener også at mediehåndteringen har endret seg. Han sier politiet er blitt flinkere til å sende ut twittermeldinger og at de ofte informerer om at innsatsleder er på stedet. Dette er veldig bra for journalistene å vite, for da kan innsatsleder snakke med pressen på åstedet og det er ikke noen grunn til å ringe inn til OPS. Han påpeker også at de har blitt flinkere til å sende ut pressemeldinger, samt tvitre om at de kommer til å gjøre dette. Han opplever fra tid til annen at det kommer pressemeldinger uten forvarsel (ingen tvitring), noe han synes blir feil. Han ønsker seg heller mindre info per twittermelding mot hyppigere frekvens på tvitringen. Journalistene fra VG og RB er imidlertid ikke enige. De mener at politiets håndtering er relativt lik som den var før Nødnett. OPL tar seg av den første kontakten, så kan det gå over til jurister, lensmann eller evt. pressemeldinger/-konferanse. Det påpekes at det nå er enda viktigere å få kontakt med OPL for å få informasjon enn tidligere.

Har kvaliteten på kommunikasjonen endret seg etter innføringen av Nødnett?

OPL Romerike mener media nå i mye større grad er avhengige av dialog fra og med politiet

for å kunne få vite noe og at det er mange saker media ikke plukker opp. Journalistene mener kvaliteten på det de nå får vite er omtrent det samme, men at omfanget på det de får vite er vesentlig redusert. En ting journalisten fra RB trekker frem som positivt er at politiet på Romerike har profesjonalisert pressemedarbeideren sin: "Derfra får vi nå en og annen pressemelding og de tar kontakt med oss og spør om vi vil være med på aksjoner etc. Det skjer ikke ofte, men det hender," sier han. OPL Buskerud påpeker at det jo nå er politiet som styrer informasjonen. Tidligere kunne journalistene lytte til antakelser og mulige teorier, feiltolkninger som gikk uhemmet på nett og som igjen ble plukket opp av media og benyttet som en vinkling i saken. Dersom teoriene ikke stemte og dette ble gjort til en sannhet, var dette uheldig. Politiet er bevisste på at den informasjonen som går ut skal være sann og ekte. Ved usikkerhet publiserer man ikke. Men med Nødnett kan teoriene kommuniseres frem og tilbake. Han konkluderer med informasjonen på det som kommer ut har en høyere kvalitet enn tidligere. OPL Oslo 1 og 2 er samkjørte i sitt svar og mener kvaliteten er blitt bedre. Det pekes på at politiet har blitt mer profesjonelle. Det var lettere for media å kontrollere politiet og deres arbeid tidligere. I dag kan politiet publisere mer konkret og etterrettelig informasjon (bedre bearbeidet), siden de har bedre tid til å utarbeide budskapet. OPL Romerike mener også det og påpeker at det ikke var noen direkte kommunikasjon fra politiet til publikum tidligere, da gikk alt gjennom media. Journalistene fra sin side er enig i at kommunikasjonen til befolkningen har endret seg, men da til det negative. Journalist RB sier at befolkningen får vite mye mindre om alvorlige hendelser som skjer. Man kan selvsagt spørre seg hva folk har behov for å vite, men i dag er det man får vite om stort sett bare kollisjoner og kødannelser. Ran og andre saker kunne vi jo tidligere plukke opp med en gang og skrive om, og dette ville jo kunne bidra med tips fra publikum. "Nå har vi ikke hørt om ran på lenge", sier han. Han mener det er flere ting som er greit å skrive om for å gjøre befolkningen oppmerksom på ting.

Noe av det som har vært negativt for media er at de ikke lenger har samme mulighet til å kommunisere og rapportere hendelser når de pågår. OPL Buskerud sier at politiet tidligere var medias "øyne" på stedet. De fikk oppdateringer i redaksjonen eller på vei til en hendelse. Nå er de avhengig av å få denne infoen fra en operasjonsleder som kan sitte og gjøre sensur i ettertid. I enkelte tilfeller må operasjonsleder prioritere bort media i den første fasen av en hendelse, hvilket medfører at media får en tregere oppdatering om hva som skjer. Her er det tilbake til forskjellen på de ulike operasjonslederne, hvor noen er flinkere til å tvitte enn andre. Twitterfrekvens og grad av sensur varierer. Frilansfotografen sier at denne tilgangen nå styres hundre prosent av politiet hvis ikke media tilfeldigvis kommer over det. Han sier at

dersom politiet er flinke til å publisere gode meldinger ut, vil dette være "hjelp til selvhjelp" og mest sannsynlig resultere i mindre henvendelser inn til operasjonssentralen. Han påpeker at det definitivt har vært en endring ettersom politiet nå for første gang kommuniserer direkte til publikum, men han mener dette gir et skeivt inntrykk av tingenes tilstand. På lokalavisnivå publiseres nok flere saker, men da en direktepublisering av politiets tweets uten at journalist har bearbeidet stoffet eller snakket med politiet. Han mener med dette at den journalistiske kvaliteten synker. Journalist RB sier at de nå ikke har oversikt over situasjonene i samme grad som tidligere hvor de hadde scanneren med seg ut og lyttet. VG journalisten sier at det nå er færre detaljer media får tilgang på i de større hendelsene. Han følte at de hadde større grad av oversikt tidligere når de kunne lytte til politiets samtaler og vurderinger underveis i hendelsen.

Måten innsatsleder håndterer pressen på stedet er lik før og etter og beskrives som veldig profesjonell. Han antar at innsatsleder har en større pågang etter Nødnett fordi media vet mindre når de ankommer stedet enn tidligere. Media er avhengige av å snakke med innsatsleder og "sulter" etter informasjon. Han antar at innsatsleder ønsker å utføre primæroppgaver på stedet før pressen håndteres og ser dette som en mulig årsak til hvorfor hendelser ikke alltid publiseres tett opptil sanntid. VG journalisten mener at når media får dårligere informasjon, blir dette påvirket videre og det blir dårligere kvalitet på informasjonen ut til befolkningen. Dette gjelder spesielt vedrørende kritikkverdige forhold innad i politiet. Kommer f.eks. politiet ofte for sent til åsteder fordi de kjører seg bort?

Ved større hendelser som kan ha interesse for riksdekkende media øker trykket på operasjonssentralene i det aktuelle distriktet. Samlet sett opplever respondentene en økning i pågangen til operasjonssentralen ved større hendelser. En av operasjonslederne nevner hendelser hvor han ikke klarte å ta unna telefonene som kom inn. En ting som blir nevnt for å avlaste disse situasjonene og dersom det blir pressekonferanse om saken, er å tvitre om dette. Media vet at da er det ikke noe poeng å ringe og fokuserer på pressekonferansen. Ved mye press har operasjonsleder også anledning til å spille på *operasjonsleder II*. Dersom begge skal snakke med media, er det igjen viktig at begge er koordinerte slik at det gis ut lik informasjon. OPL Buskerud mener at det i slike tilfeller er best å prioritere Twitter og følge på med oppdateringer: "Kaller du det en alvorlig ulykke og sier at involverte er flydd til Ullevål, så skjønner media hva som har skjedd, jo mer du klarer å følge opp den første meldingen, jo mindre medietelefoner får du, dette er hjelp til selvhjelp." Han sier det er viktig å være raskt på for å gi twitter'n troverdighet. Hvis politiet ligger etter med oppdateringene, mister den

troverdighet. Ved store hendelser settes det stab og P5 med kommunikasjonsrådgiverne overtar mediehåndteringen.

Har Nødnett ført til at journalister i større grad baserer saker på øyenvitneskildringer?

OPL Buskerud mener dette stemmer og sier at media nå i større grad benytter bilder tatt av publikum. Hvis journalistene får bilder av publikum, spør de naturlig nok også om skildringer av hendelsen. Han mener at når media får mindre informasjon enn da de kunne lytte på det gamle sambandet, kan de bli avhengige av øyenvitneskildringene på stedet. Får de ikke stoffet fra politiet, henter de det fra andre steder. Han følger med i diverse medier selv og stusser noen ganger over troverdigheten til vitneskildringer som blir fremstilt. Mange kommer med egne meninger og mener veldig mye om det de har sett. Politiet ønsker at det som fremstilles i media er korrekt fordi de også ønsker informasjon tilbake dersom noen sitter på dette. Dersom politiet ikke kan gi nok informasjon til journalisten, vil dette hentes inn andre steder og ikke nødvendigvis stemme overens med politiets "sannhet". Det er derfor viktig at politiet gir media mest mulig uten at dette går på bekostning av saken og sørger for at rett bilde blir presentert ut til befolkningen. Han reflekterer over at dersom politiet holder tilbake informasjon, vil spekulasjoner ta overhånd. Dette gagnar ikke politiet eller de aktuelle sakene sier han.

Punktene i brevet til kommunikasjonsdirektør Svein Holtan i POD som går på økt spaning på politiet, anheng på utrykninger og økt press på den enkelte tjenestemann er ikke noe respondentene har kjennskap til. Fra OPL Buskerud fikk jeg svar på disse spørsmålene etter han hadde sendt disse over til to innsatsledere i distriktet. Disse omtales som innsatsleder Buskerud 1 og 2 videre:

Jeg opplever ikke at de spaner på politiet. Jeg er dog overbevist om (uten at jeg har noe teknisk grunnlag for det) at noen journalister har klart å få tilgang til nødnettet. Dette basert på hvor kjapt de er på stedet. Nå er vi kjent med at mange ringer media før de ringer til nødetatene, slik at dette også kan være en rimelig årsak til dette (Innsatsleder Buskerud 1).

Jeg har ingen opplevelse eller erfaring med dette. Selv om journalister er raskt på et åsted, har jeg inntrykk av at dette er en følge av at de følger med på Twitter (Innsatsleder Buskerud 2).

Journalistene i VG og RB sier at dette ikke er noe som gjøres uten at det er noe veldig spesielt som skal skje. Det kan være at det gjøres ved en høyprofilert fengsling etc. og at man da tar oppstilling på et punkt hvor det er sannsynlig å få tatt et bilde. Frilansfotografen sier

imidlertid at dette er noe han gjør fra tid til annen og i større grad nå etter at Nødnett ble innført. Han tar da oppstilling på utsiden av diverse politistasjoner. Rykker flere biler ut, følger han etter. Journalistene fra VG og RB sier at dette er noe som kan skje, men det er stort sett basert på tilfeldigheter. Dette er heller ikke noe som oppfordres til av arbeidsgiver, sier journalisten fra RB. Frilansfotografen kjenner til tilfeller like etter Nødnett, men sier dette stopper seg selv når politiet kjører over et lyskryss på rødt. Han benytter selv denne metoden i dag så langt det er mulig og understreker at han ikke bryter loven. Når han mister bilene av syne, ringer han inn til operasjonssentralen og spør hvor de skal. Politiets innsatsledere har ingen erfaringer med at journalister har hengt seg på utrykninger etter innføringen av Nødnett

På spørsmål om noen av innsatslederne har opplevd økt press fra journalister for å utlevere informasjon sier innsatsleder Buskerud 1 at han tror enkelte journalister prøver å bli litt "kompis" med enkelte tjenestemenn, kanskje spesielt med de yngre med mindre erfaring for å prøve å få noe ekstra informasjon. Han har en oppfatning av at de fleste journalister vet hvem de skal forholde seg til, men at de selvfølgelig ønsker å få mest mulig informasjon på stedet. Utover det opplever han at journalister og frilansere stadig forsøker å presse grenser for å komme nærmest inn på skadested eller åsted før de blir stoppet. Han sier de opplever mye "trusler" om lovfestede rettigheter og pressefrihet hvis de stoppes. Innsatsleder Buskerud 2 sier at det lokalt er en god rutine og et godt samarbeid med journalister om hvordan de får informasjon. De kanalene som brukes er innsatsleder og operasjonsleder og han sier det er sjeldent han har hørt om at tjenestemenn blir spurt om informasjon direkte. Riksavisene har på den annen side en større tendens til å gå direkte på enkeltpersoner i politiet sier han, spesielt i større saker. Han opplever at det i forbindelse med slike saker er større press enn tidligere, spesielt hvis det er snakk om saker når media omtaler en sak som fremstilles med tydelig "skjev vinkling".

På spørsmål om journalistene kjente til noen som hadde egne informanter i politiet, er svaret ja. VG journalisten sier at det har de fleste journalister, men da i form av at man har en god tone med noen personer i etaten. Han understreker at VG ikke betaler informanter i politiet, da dette vil kunne være straffbart og i strid med interne retningslinjer. Journalist RB sier det samme, men at de ikke har den typen kilder. Dette er et idealmål for en redaksjon, men dette er nok veldig lite utbredt i Norge, slik som dette ofte skisseres på film. Det finnes folk som har et godt forhold til enkelte politifolk som kan hjelpe litt på vei, men det er ingen som klarer å få noen store "juicy" saker på denne måten. Han sammenlikner ofte egne saker med andre

medier etter en sak og nesten alltid er det samme informasjonen som kommer ut for alle. Frilansfotografen sier også han kjenner til journalister med informanter i politiet. Dette kan være informasjon som sendes til den enkelte journalist som ikke tilkommer alle i pressen. Han sier at dette nok skjedde også før Nødnett ble innført, men at det i større grad forekommer nå. Viktigheten av å pleie kontakter understrekes. Han kjenner til tilfeller hvor politiet ikke informerer pressen, men hvor presse med et godt kontaktnett får tilgang på informasjon. Informanter kan være alt fra operatører på operasjonssentralen, politibetjenter i operativ tjeneste eller andre ansatte i politiet.

Har forholdet mellom politi og media endret seg som følge av Nødnett?

Hovedsakelig svares det at det er stort sett som det var før. Begge organisasjoner har nok blitt mer profesjonaliserte enn tidligere og er således tilpasset hverandre i noe grad. Nødnett beskrives som hovedgrunnen til at politiet faktisk ble mer bevisst på medias rolle, og det har både åpenbart seg enkelte fordeler og ulemper. Det fortelles om journalister som på generell basis er mer skeptiske nå enn tidligere, men stort sett er det en god tone mellom partene. Frilansfotografen opplevde en liten endring ute i felt. Han forteller at helt i starten var politiet mistenksomme når pressen kom såpass tidlig til stedet. Han opplevde å bli kontrollert ved to anledninger og fikk spørsmål om hvordan han fikk vite om hendelsene så raskt. Det viste seg at politibetjentene i felt ikke var kjent med operasjonssentralens tvitring av hendelser. Han nevner også at siden det nå er færre samtaler inn til operasjonssentralen, så opplever han de samtalene han tar som mer hyggelige enn tidligere. Journalist VG er klar på at forholdet har endret seg. Han sier at Politiet nå har mye større kontroll over hvilken informasjon de vil gå ut med. Tidligere hadde media generelt mer innsyn. Kun "offentlige" drap/dødsfall meldes på Twitter, og ikke det som skjer innenfor husets fire vegger. Det er i større grad politiet som selv definerer hvor grensene for den offentlige informasjonsplikten går, og han opplever at politiet ofte ikke gir ut informasjon med henvisning til etterforskningshensyn. Han mener politiet har alt å tjene på å være mer åpne rundt disse opplysningene, spesielt med tanke på å få inn mer tips: "Jeg har aldri hørt om saker som har blitt ødelagt på grunn av at de har vært i media" sier han. VG-journalisten sier han ikke tror ikke det er så stor endring utover at han stoler mindre på at man får vite alt, men han sier at hvis han får info om en sak fra politiet, så stoler han på dette. Journalist RB er av samme oppfatning og sier han ikke har merket noe spesielt: "Vi journalister er kanskje litt mer mistenksomme til politiet nå når man ringer inn og får opplyst ingen hendelser". Ellers sier han at politiet var mer oppgitte tidligere enn nå da man ringte, hvilket han tror hadde noe med ringefrekvens å gjøre.

Frilansfotografen beskriver samtalene med OPS som hyggeligere. Han får også lengre svar og de tar seg bedre tid i samtalen. Årsaken mener han kan være at de tidligere kanskje fikk 100 telefoner i døgnet, men nå bare får åtte og har tid til den hyggelige praten. Tidligere ringte media om smått og stort og mye mas. Nå "velger" politiet når media skal ringe. Han mener Norsk Presseforening (NPF) burde tatt større grep om å skape trykk mot pressetelefonen ved å ansette personer som ringer mye for å presse frem en bedre løsning. Tidligere rykket han på mye saker som viste seg å være ikke-saker (f.eks. selvmord). Nå rykker han på nesten utelukkende reelle hendelser, men sier at hvis han rykket på 100 saker før så har han bare 10 nå. Utnyttelsesgraden av de han rykker på nå er imidlertid vesentlig høyere. Han tror fortsatt media får vite nesten alle alvorlige saker, men på et senere tidspunkt enn ønskelig og senere enn med det gamle sambandet.

Klarer journalistene å se noen fordeler med Nødnett?

Svaret er unisont "nei" fra et rent media-deknings-perspektiv, men alle jeg har snakket med sier at de ser at politiet har stor nytte av dette. Offentligheten mistet innsynet, men for politiets operative forhold og personvernet til befolkningen er dette nyttig: "Vi kan ikke forvente at politiet skal ha et åpent samband" (Journalist VG). Frilansfotografen ser heller ingen fordeler med hensyn til sitt virke, men objektivt fra politiets ståsted ser han at de har et behov for å snakke sikkert. Som borger er han heller ikke interessert i at hans navn som melder til politiet skal kringkastes over åpent nett, og med hensyn til dette er det jo bra. Han nevner også noen tilfeller hvor pressen har hjulpet politiet pga. tidlig oppmøte på stedet, og han mener pressen er "gode vitner" som vet hva de skal se etter. Media er også ofte i kontakt med vitner på stedet og han har erfart at enkelte vitner tør å snakke med pressen, men ikke politiet. Han har selv opplevd å bli kontaktet av vitner som ønsker å snakke, men som ikke har snakket med politiet.

Kan man si at Nødnett er i strid med pressens med vær-varsom-plakat?

Journalist RB mener ikke det og sier at den overordnede kommunikasjonsstrategien fra politiets side bør kunne klare å tilfredsstille informasjonsbehovet på en annen måte. Det kan ikke være noe krav i seg selv at man skal kunne lytte på politiet. Det bør ikke være et motsetningsforhold mellom et lukket Nødnett og det informasjonsbehovet om det som skjer i samfunnet. Problemet oppstår fordi politiet velger å ikke informere om det som skjer. Konsekvensen av Nødnett kan kanskje være at politiet ikke ønsker å opplyse, evt. at den politimannen der og da ikke tør eller vil opplyse om hva som skjer. Alternativt burde en egen medieansvarlig videreformidle denne informasjonen. Frilansfotografen sier at det ikke

nødvendigvis er Nødnett som er problemet, men at politiet ikke har en varsling som er god nok, og at dette kommer i konflikt med pressens samfunnsoppgave og politiets informasjonsplikt. VG journalisten mener ja. Dette på bakgrunn av at det er vanskeligere å få innsyn. Journalister må nå finne nye vinklinger og være kritiske på annet vis.

Var det egentlig noe som var bedre med det gamle nettet enn Nødnett?

Informantene fra media mente det gamle nettet var bedre for deres arbeidshverdag av åpenbare grunner. Ingen av operasjonslederne svarte ja på dette spørsmålet, med unntak av et humoristisk svar fra OPL Buskerud: "Det var billigere".

6. Drøfting

Jeg vil i denne delen bruke teorien presentert tidligere i oppgaven opp mot empirien jeg har funnet. Drøftingen deles i hovedsak opp i tre deler for å svare ut hvert av forskningsspørsmålene. På bakgrunn av dette vil jeg svare på problemstillingen i konklusjonen i siste kapittel.

6.1 Hvordan har Nødnett påvirket politiets mediehandling?

Nødnett kan defineres som en medvirkende årsak til at politiet startet med Twitter. Dette markerte også første gangen politiet informerte befolkningen direkte og ikke via media. Med referanse til definisjoner gjort i teorikapittelet basert på Bang (2006:20) benytter politiet Twitter som en ren informasjonskanal og politiet svarer bevisst ikke på kommentarer som linkes til deres twittermeldinger. Dette bl.a. fordi det ville vært for tidkrevende i forbindelse med å overvåke og følge opp kontaktende part. Tilbudet som gis på Twitter er derfor identisk til alle som følger den respektive operasjonssentralen, inkludert media. Før overgangen til Nødnett hadde Politidirektoratet gjort en undersøkelse og identifisert potensielle hendelser som kunne inntreffe eller øke som følge av Nødnett. Disse hendelsene har utgjort deler av spørsmålene mine i undersøkelsene med begge parter, og som det fremgår av resultatene, har dette i svært liten grad inntruffet. Det bekreftes fra begge sider at det ikke ble gjort noen spesielle forberedelser for å tilrettelegge for informasjonsutvekslingen mellom partene. Enkelte politidistrikt gjennomførte informasjonsmøter i forkant, hovedsakelig med informasjon om Nødnett. Dette er interessant med tanke på at politiets eneste tiltak i etterkant av overgangen til Nødnett var å opprette en twitterkonto til enkelte av operasjonssentralene. Løsningen var heller ikke på plass umiddelbart etter overgangen til Nødnett, og av distriktene jeg snakket med var det kun S. Buskerud som startet med å sende ut medielogger. Politiet endret ikke sin mediestrategi, men det ble gjort enkelte lokale tilpasninger. Samtlige respondenter fra politiet sa at den forventede mediestormen uteble og at de kun husker at det var en marginal økning av telefoner inn til operasjonssentralen etter overgangen. Disse telefonene var preget av tips fra publikum, ofte som observasjoner av en utrykning. Medierespondentene beskriver at det ved overgangen ble gjort en innsats ved hyppigere å kontakte operasjonssentralene for å etterspørre informasjon, men at de ikke var kapasitet til å opprettholde det i lengden. Operasjonslederne mener selv det er mye som burde vært gjort annerledes når man gikk over til Nødnett, og noe av det som nevnes er følgende:

- Politiet burde ha utnyttet mulighetene som ligger i Nødnett og tilhørende støtteverktøy i større grad.

- Politiet burde vært mye tydeligere overfor pressen og befolkningen på hvordan man skulle ivareta informasjonsplikten etter Nødnett.
- Politiet burde sett mer mot det svenske politiet hvor tidligere operative polititjenestemenn flyttes inn på OPS for å jobbe kun med media.
- De store politidistriktene burde tatt kostnaden med egne POI'er tilsvarende Sverige.

Basert på informantenes svar så var forholdet mellom politiet og media annerledes før Nødnett. "Den gamle" og "nye skolen" i politiet blir trukket frem og OPL Buskerud beskriver det såpass konkret ved å si at politiet ikke var så glad i media tidligere. Samtaler kom inn uten system og det var mange som ringte. Det opplevdes som en ekstrabelastning for operasjonsleder å måtte ta seg av media i tillegg til primæroppgaven: å utøve ledelse på operasjonssentralen. Media blir også beskrevet som mer offensive og pågående tidligere. Dette kan skyldes at de hadde større grad av innblikk i politiets arbeid og at de kunne gå ned på detaljnivå i spørsmålene som ble stilt. Dette kan ha virket inn på forholdet mellom media og politiet, siden sistnevnte lett kan innta en defensiv stilling hvis journalisten alltid leter etter feil og mangler ved politiets arbeid. Det var også et omtalt tema hvorvidt man hadde lov til å lytte på politiradioen og i hvilken grad informasjonen man hørte der kunne benyttes. Dette kan også ha virket inn som et moment når journalister ringte inn og konfronterte operasjonsleder med situasjonsbilde mens hendelseshåndteringen fortsatt pågikk. Det fremstod allikevel som en stille akseptert norm at det ble lyttet til politiradioen og alle intervjuobjektene forteller at dette ble gjort. Media ringte inn til operasjonssentralen og snakket med vakt sjef, tilsvarende dagens operasjonsleder, for spørsmål om aktuelle hendelser eller uttalelser. Det forekom ellers ute i distriktene at det var lensmann eller eldste vakthavende betjent som uttalte seg til media. Utover dette kunne man henvende seg til jourhavende jurist, arrestleder eller etterforskningsleder.

Det var mye sensitiv informasjon som tidligere ble kommunisert over sambandet, og politiet ble etter hvert pålagt å benytte mobiltelefon når denne type opplysninger skulle utveksles. Media publiserte i utgangspunktet ikke saker direkte ved å høre på sambandet, men benyttet informasjonen de hørte som et underlag hvis en nyhetssak skulle lages. De var avhengige av å få ting bekreftet og ringte vaktleder for å få uttalelser og eventuelle andre vinklinger. Ingen av distriktene til operasjonslederne jeg snakket med publiserte politiloggen på internett før Nødnett, men det bekreftes at dette ble gjort i enkelte andre distrikter. Før Nødnett var arbeidshverdagen til politiet preget av en større grad av ufrivillig gjennomskiktighet og kontroll

enn med dagens løsning. Alt som ble kommunisert over sambandet kunne lyttes på av alle med tilgang til en radioscanner eller internett. Dette medførte åpenbare restriksjoner for hva som kunne kommuniseres over nettet. Dersom sensitiv informasjon ble kommunisert over nettet, kunne dette kompromittere saker, kilder og etterforskning, og politiet begikk også lovbrudd. For journalister var situasjonen positiv av flere årsaker. De kunne sitte på kontoret og lytte på sambandstrafikken og ta tak i de sakene de tolket å kunne ha nyhetsverdi. Videre kunne de ta direkte kontakt med operasjonssentralen og spørre om den konkrete hendelsen. Dersom de dro ut til en hendelse, hadde de anledning til å lytte på politiets kommunikasjon på vei til selve hendelsen og på bakgrunn av dette forberede spørsmål basert på hendelsens utvikling. Alternativt kunne operasjonssentralen kontaktes i etterkant for å bekrefte/tillegge/oppklare spørsmål. Altså kunne de, som OPL Romerike påpekte, *selv sile informasjonen*. De hadde tilgang til nesten alt som foregikk av politiets operative arbeid og selv om de ikke fikk kontakt med operasjonssentralen hadde de kontinuerlig tilgang til sanntidsinformasjon fra hendelser.

Olsen m.fl (2008:107) beskriver media til å kunne bli oppfattet som en "krise i krisen". Dette på grunn av det ekstra stressmomentet media tilfører kriseledelsen på toppen av mange beslutninger som tas under press basert på et (ofte) tynt beslutningsunderlag. Samtidig kan det være like viktig å få ut informasjon til media for å varsle befolkningen. Dette kan i mange tilfeller bidra til å redusere hendelsens omfang, og kanskje til og med hindre en hendelse i å defineres som en krise. Politiets beredskapssystem adresserer følgende i avsnittet for mediehandtering; "Under en ekstraordinær hendelse eller krise må politiet og media samarbeide godt, slik at viktige budskap raskt kan nå ut til befolkningen" (PBS I 2007:49). Det påpekes at dersom media håndteres dårlig, er faren for at feilaktig og spekulativ informasjon spres, noe som igjen kan føre til unødig frykt. Dette vil skape et sug etter mer informasjon som igjen vil gi politiet markant økt informasjonshåndtering. Dette kan igjen skape et informasjonsvakuum. Manglende fakta vil kunne åpne for spekulativ rapportering, involverte og journalister vil søke andre alternative kilder og saken kan i enkelte tilfeller gå over i en informasjonskrise. Dersom denne kommer i tillegg til den opprinnelige krisen, kan det svekke tillitten til politiet. Dette var et av momentene inkludert i spørreundersøkelsen og en av operasjonslederne fattet spesielt interesse for den spekulative delen i pressen, altså hvis politiet ikke informerer godt nok vil media finne andre kilder. Disse kildene kan typisk være folk som liker å stikke seg litt frem og ha enkelte egne teorier som ikke nødvendigvis er korrekte. Dette nevnes av Olsen m.fl. (2008:185) som de to virkelighetene som nevnt i

delkapittel 3.4. Dersom media uansett vil publisere saken, er det i politiets interesse at den fremstår korrekt, eller med andre ord: minske avstanden mellom opplevd og faktisk virkelighet. Basert på dette bør politiet prioritere å informere befolkningen/pressen for å unngå et informasjonsvakuum. Dette er spesielt interessant med tanke på at Olsen m.fl. (2008:185) sier at dette ikke er reversibelt: at "man ikke kan fremstå som om man faktisk løser krise dersom man kun er flink med krisekommunikasjon". Det Olsen m.fl. refererer til er direkte relatert opp mot en definert krise, men hvis vi ser på det opp mot dagens situasjon mellom politiet og media, er ikke politiet langt på vei til å motbevise denne påstanden? Dette under forutsetning av at politiet presenterer sin "reviderte" virkelighet gjennom Twitter, mens media, med referanse til mine informanter, mener at det som publiseres kun er en del av det totale bildet. Media er altså ikke tilfredse med dagens virkelighet. Allikevel oppfatter jeg at politiet fremstår som troverdige og med integriteten i behold overfor samfunnet.

Olsen m.fl (2008:48) påpeker at ofte når stressnivået stiger og situasjonen tilspisser seg, faller mange ofte tilbake i gamle mønstre og bortprioriterer eller forskyver tid til pressen i det lengste. Dette beskrives å kunne resultere i tilbakehold av informasjon og påfølgende bortforklaringer av ansvar. Hvis politiet ikke svarte pressetelefonen tidligere, ville media allikevel få mye informasjon om hendelsen ved å lytte på politiradioen og på denne måten kunne produsere underlag til publisering. Altså var ikke konsekvensene av politiets bortprioritering av media (antatt) like stor som det kan være i dag. Politiet slapp lettere unna fordi interessenter allikevel hadde tilgang til aktuell og relevant informasjon. Media kunne da i etterkant kontakte operasjonssentralen, presentere situasjonen slik de hadde oppfattet den og kunne verifiseres med operasjonsleder. Ved overgangen til Nødnett gjorde ikke politiet noen organisatoriske grep for å legge bedre til rette for media. Etter Twitter ble tatt i bruk var dette en ekstra rolle som ble pålagt operasjonsleder. I en ekstraordinær situasjon hvor ting må prioriteres og handles raskt, bekreftes det at tvitring blir nedprioritert fremfor andre oppgaver. Dette er i mange tilfeller åpenbart, som for eksempel situasjoner hvor liv og helse står på spill, men det kan også bli brukt som en unnskyldning for ikke å bruke Twitter eller at informasjonen publiseres for sent. Media vil da ikke kunne dekke saken i samme omfang ettersom hendelsen kan være over. Samtlige operasjonsledere nevnte den svenske modellen med eget mediepersonell på operasjonssentralen i løpet av intervjuene. Med denne modellen kan man kjøre et tilnærmet parallelt løp hvor operasjonsleder utøver ledelse av operative ressurser mens egne presse- og informasjonsansvarlige (POI) publiserer informasjon og betjener pressetelefon. Denne kapasiteten benyttes primært på dagtid, og det er

operasjonsleder som overtar når den ikke er på plass. Den svenske løsningen bidrar til at ressurser kan benyttes mer fokusert på hvert område, og på denne måten kan levere økt kvalitet innenfor hvert av disse. Operasjonsleder logger operative saker i eget system og dette blir gjennomgått av POI'ene som foretar en siling vedrørende hvilken informasjon som kan frigjøres. Her slipper altså operasjonsleder å ta "redaktøransvaret" i tillegg til andre oppgaver som i Norge.

En annen ting som fremkommer gjennom intervjuene er temaet rundt politiets bemanning på operasjonssentralene og tidsbruk tilgjengelig for Twitter og mediehåndtering. Operasjonsleder Romerike nevner for eksempel at han gjerne skulle ha brukt mer tid på å informere, men at han rett og slett ikke har tid og anledning. Publisering må da foregå i etterkant av hendelsene, noe journalistene syntes er for sent. Twitter mister som følge av dette troverdighet, og media ringer inn i etterkant for å få mer informasjon fremfor å dra ut tidligere å kanskje innhente informasjon om hendelsen på egen hånd. Operasjonsleder Buskerud påpekte viktigheten av å gi twitter-løsningen troverdighet. Dette syntes jeg var et godt poeng, for dersom media ikke kan stole på twitterinformasjonen, vil de finne andre metoder for informasjonsinnhenting, noe jeg ser tendenser til på Romerike. Her fremstod det som om Twitter ikke hadde veldig høy troverdighet, og det ble uansett ringt inn rett etter publisering, hvilket igjen førte til at OPL vurderte nøye hva og om noe skulle publiseres.

Gjennom samtaler med intervjuobjektene fra media får jeg inntrykk av at journalistene ikke har innsikt i politiets bemanning eller kapasitet på operasjonssentralene. Dette bidrar blant annet til at det spekuleres i om politiet bevisst unngår å svare på medietelefoner eller om de ikke har anledning. Hvis vi igjen ser på dette opp mot Olsen m.fl. (2008:185) og de to virkeligheter, den faktabaserte og den opplevde, underbygger dette viktigheten av at politiet prioriterer og har kapasitet til å publisere og videreformidle hendelsesinformasjon til både befolkningen og media. En underbemannet operasjonssentral både vil - og skal - prioritere ledelse og koordinering av innsatspersonell fremfor å snakke med media. Her vil det selvsagt være en avveining i forbindelse med type hendelse og eventuelt behov for varsling i hver enkelt hendelse. Hvis journalistene ikke får den informasjonen de trenger om en hendelse, kan det føre til at journalister oppfatter at politiet holder tilbake informasjon, som igjen vil forverre situasjonen og mest sannsynlig fremstillingen av politiet i media. Olsen anbefaler å få ut klar og entydig informasjon for å unngå eventuelle misforståelser, hvilket også er i tråd med politiets egne rutiner (PBS I 2007:48). Ved å prioritere og ta høyde for god

informasjonsdeling vil politiet også kunne være i forkant av eller avverge begynnende kriser før de utvikler seg, slik de beskrives i Turners Failure of foresight modell stadium I og II. Det fremstår som enda viktigere etter Nødnett at politiet er proaktive i sin informasjonspublisering, både for å kunne avverge informasjonskriser basert på spekulativ informasjon og for å varsle befolkningen i reelle situasjoner. Slik jeg vurderer det vil jeg si at politiets mediehandtering har blitt til det bedre for politiet, men ikke nødvendigvis for pressen og samfunnet ettersom det foreligger et større informasjonsbehov.

6.2 Hvordan har Nødnett påvirket journalistenes tilgang på hendelsesinformasjon?

Ved overgangen til Nødnett ble det stille for media. Tilgangen de tidligere fikk til en tilnærmet komplett oversikt over de ulike hendelsene ved å lytte til politiets operative diskusjoner, varslinger og teorier om ulike hendelser, ble brått borte. Media gikk fra en situasjon hvor de kunne "shoppe" saker politiet arbeidet med og selv velge hvor de ønsket å legge fokus, for eksempel innenfor ransepisoder, voldtekt, husbråk osv. Dette kunne tidligere gjøres ved å høre på politiradioen og registrere gjentagende hendelser av samme art i et spesifikt område. Som følge av dette forventet jeg meg at media ville ha gjort større endringer for enten å komme rundt eller tilpasse seg problemet. Jeg var derfor overrasket når det kom frem at heller ikke media hadde gjort noen direkte endringer i sine metoder for informasjonsinnhenting etter Nødnett. Informantene anslår at det i stedet brukes mindre tid på det som betegnes som blålyshendelser nå enn tidligere ettersom hendelsene ofte er avsluttet når media ankommer på stedet. Informantene fra media mener det må på plass et annet verktøy eller form for varsling tilpasset pressen hvor det varsles hyppigere enn hva som gjøres via dagens twitter-løsning. Journalistene jeg har snakket med peker også mot den svenske operasjonssentralmodellen som en ønsket løsning.

Ved overgangen fra de gamle nettene til Nødnett ble det gjort ulike fremstøt i form av demonstrativ karakter fra medias side i form av å ringe hyppigere inn til operasjonssentralen for å be om informasjon. Dette bekreftes både av journalistene og operasjonslederne. Det ble allikevel ikke oppfattet som noen telefonstorm fra politiets side, og det beskrives som at dette gikk relativt fort over. Media mener på sin side at de burde ha gjort mer og presset på over en lengre periode for å tvinge frem en bedre løsning på informasjonsproblemet. Politiet på sin side oppfattet dette som positivt og til dels "befriende" å kunne snakke fritt på samband. På operasjonssentralen oppfattet jeg at det etter hvert fremstod som et irritasjonsmoment at

journalister ikke lenger visste hva de skulle spørre om når de ikke lenger hadde konkrete saker å vise til. Media mistet oversiktsbildet og det var mange saker som ikke ble plukket opp. Politiet (gjennom intervjuet med Martin Strand) beskrev situasjonen som at det kun var ved de store hendelsene media dukket opp, når politiet rykket tungt inn i ulike situasjoner. På bakgrunn av dette ble bildet av politiet i media ofte preget av store alvorlige aksjoner, bevæpning, skjold og køller. Politiet ønsket å fremme et mer nyansert bilde av sitt daglige arbeid som beskrives som grunnlaget for politiets tvitring. Olsen m.fl. (2008:186) beskriver at det første journalister ønsker svar på ved en hendelse er svar på hva, hvordan og hvorfor dette har skjedd, hvem er ansvarlige og hva er det potensielle etterspillet. Ingenting av dette er mulig å få til dersom media ikke får informasjon om at noe har skjedd, og media måtte derfor søke etter andre muligheter for å skaffe informasjon. I forkant av Nødnett hadde politiet skissert opp flere scenarioer de fryktet kunne øke i omfang eller oppstå som følge av dette. Basert på mine undersøkelser og empiriske data viser det seg at dette i liten eller ingen grad forekom. I størst grad fremheves viktigheten av å pleie kontakter innad i politiet som i denne sammenheng beskrives som personer som kan gi ut noe mer informasjon utover hva man normalt får ved å ringe inn til operasjonssentralen. Dette er viktig for journalister som trenger det lille ekstra eller som ønsker en egen vinkling på en story. Etter Nødnett ble stort sett alle saker kjent for alle samtidig, for eksempel gjennom en pressekonferanse eller via Twitter. Det ble da enda viktigere å skille seg ut ifra de andre ettersom budskapet på en pressekonferanse ble gitt til alle interesserte medier samtidig og publisert direkte på TV samtidig i noen tilfeller, dette i tråd med Olsen m.fl. (2008:186) beskrivelse av pressekonferanse beskrevet i kapittel 3. Olsen m.fl. (2008:212) påpeker også at med et ansvarsbevisst media er det å gi ut informasjon gjennom media den mest effektive måten å få ut informasjon om alvorlige hendelser til befolkningen på. For å sørge for et mest mulig korrekt og relevant bilde nevnes fire punkter som presentert tidligere i oppgaven:

- *Opptre med størst mulig grad av åpenhet og troverdighet – involverte og pårørende må få tilstrekkelig informasjon*

I denne sammenhengen kan man stille seg spørsmålet om *hva er i størst mulig grad?* Det fremgår av empirien at media og politiet ikke enes om dette. Det er liten tvil om at politiet i mye mindre grad enn tidligere nå deler informasjon med pressen, spesielt i perioden mellom overgangen til Nødnett og før politiet kom på Twitter. Det politiet deler på Twitter må kunne betegnes som troverdig informasjon, og det er ingen ting som indikerer at pårørende i konkrete tilfeller ikke får den informasjonen de bør få.

Varsling til pårørende foregår i svært liten grad gjennom media, avhengig av budskapets alvorlighetsgrad.

- *Kriseledelsen må sørge for å publisere oppdatert informasjon etter hvert som hendelsen utvikler seg – eller krisen blir et faktum*

Her fremstår det som om det er stor spredning i praksis fra distrikt til distrikt, noe media finner frustrerende. Det er også svært personavhengig i hvilken grad journalister får tilgang på informasjon fra politiet eller ikke. Interne, lokale retningslinjer som omhandler tvitring sier imidlertid at politiet skal oppdatere Twitter med en jevn puls (Oslo) og at ting som utgjør en fare for befolkningen må tvitres (Buskerud).

- *Ta media på alvor i hendelsen – de kan spille en viktig rolle for å belyse kompliserte sammenhenger i en akutt situasjon*

Min oppfatning etter å ha snakket med informantene er at dette nå gjøres i mye større grad enn tidligere, hvor media ble sett på som en belastning for operasjonsleder. Dette gjøres nok fortsatt blant enkelte også i dag, men medias rolle generelt sett virker å være mer anerkjent og akseptert. Det fremstår som om operasjonssentralen i Oslo har størst fokus på å ta unna mediehenvendelser og er flittigst til å benytte Twitter.

Erfaringsmessig forteller de om viktigheten av å få ut nok informasjon på Twitter for å minske presset på innkommende telefoner. Dette er også viktig på bakgrunn av at dersom politiet ikke går ut med informasjon om en hendelse, kan media søke å innhente informasjon fra andre kilder. Faren er at denne kan være av dårligere kvalitet og mer spekulativ i årsaks hendelser og konsekvenser. Politiet kan også risikere å bli fremstilt i dårlig eller feilaktig lys dersom de ikke selv legger frem sin sannhet, eller sin versjon av hendelsen.

- *Sørg for en forenklet fremstilling av informasjonen slik at den er lett å forholde seg til – økt kunnskap kan gi økt sikkerhet*

Her treffer politiet med sin twitter-informasjon, informasjonen som sendes ut er kort, konsis og så korrekt som mulig på publiseringstidspunktet. Denne informasjonen skal også være reell og uten "tabloid krydder". For å nå ut bredest mulig er politiet allikevel avhengige av media, og her er kan den nye metoden med nyhetsrapportering løftes frem, nemlig den hvor media kopierer inn et bilde av politiets twittermelding i starten av saken og følger opp denne etter hvert med mer journalistisk stoff etter hvert som ny informasjon tilkommer.

Mange av sakene som politiet publiserer på Twitter beskrives av respondentene som mindre interessante saker sett i deres øyne. Her er det riktignok et skille for lokal og landsdekkende media om hva som er interessant. Grunnen til at politiet publiserer sakene de gjør, tror jeg kan komme av at det er enkle saker med lite eller ingen rom for feilmargin. Dette er sjelden komplekse saker som må følges opp med intrikate og granskende spørsmål som igjen vil kunne binde opp tid og ressurser for å kunne svare ut av politiet. I tillegg stiller politiet meget strenge krav til at det som publiseres skal være korrekt og etterrettelig, hvilket medfører at informasjonen må verifiseres og sjekkes nøye før den publiseres.

Politiet jobber mye med det som kan defineres å være nærliggende hurtigbrennende kriser i ulikt omfang. Hvor godt man responderer på krisen, vil derfor avhenge av hvor godt forberedt man er i fasen før de tydelige tegnene gjør seg gjeldende. Dette gjelder både for krisehåndterere og media (Olsen m.fl (2008:61). Hvis vi legger Turners Failure of Foresight-modell (1976) til grunn, så ser vi at fokus for å forebygge eller unngå krisen/ulykken bør rettes på stadium I og II for å unngå at hendelsen utvikler seg. Basert på dette vil det være i samfunnets (og politiets) interesse ved større hendelser (eller før) å informere om mest mulig, tidligst mulig. Politiet vektlegger derfor også mye tid i forebyggende arbeid blant annet trening og forberedelse på små til store hendelser, informasjon til befolkningen, øve samfunnets beredskap og implementere rutiner basert på tidligere erfaringer. Ved å tidlig prioritere informasjonsdeling er min oppfatning at beskrivelsen av media som "krisen i krisen" kan unngås/reduceres og politiet i større grad vil kunne få mer ro til å håndtere taktiske og operative utfordringer. Media kan også brukes av politiet i forebyggende arbeid gjennom å invitere dem med på aksjoner og således påvirke budskapet eller ønsket fokus.

På den andre siden er det flere saker som ikke publiseres: "Noen saker blir aldri publisert, sånn er det bare. Det er mange saker media ikke får vite om før det er et fengslingsmøte", i følge OPL Buskerud. Her er det oppstått en situasjon hvor informasjonen finnes, men ikke deles. Det er flere grunner til dette og av informantene har følgende blitt nevnt: Etterforskningshensyn, operasjonelle hensyn, kapasitetshensyn og bekvemmelighetshensyn (med henvisning til kapasitet). Hvis vi vurderer dette opp mot operasjonsleders rolle og redaktøransvar og hvordan Rosness m. fl. (2008:37) peker på ved at en organisasjon ikke klarer å formidle/analysere relevant informasjon, så kan man risikere at en ulykke oppstår. Dagens situasjon medfører at operasjonsleder ikke viderefremmer informasjon ut til presse og befolkning. Dette kan skyldes latente betingelser (Olsen 2008:67), som blant annet nevnes

å kunne være manglende opplæring (det er varierende grad av Twitter-opplæring i politiet), dårlig sammensatte systemer (Twitter er et eksternt system og krever "dobbellogging" i tillegg til PO), ubrukelige prosedyrer (dagens prosedyrer tilknyttet Nødnett er de samme som med det gamle analoge nettet) for å nevne noen. I tillegg til dette kan bemanning og kapasitet nevnes.

Det er interessant å se på Westrums (1993:402) beskrivelse av det han sier er et sentralt kriterium for vellykket informasjonsflyt i organisasjoner: "Organisasjonen er i stand til å gjøre bruk av informasjon, observasjoner eller ideer uansett hvor de finnes i systemet, uten hensyn til plassering eller status tilknyttet person eller gruppe som har slik informasjon, observasjon eller ideer". Basert på intervjuene med informantene på operasjonssentralen var det flere av disse som hadde tilsynelatende gode tanker om hvordan dette burde være for å øke effektiviteten og gevinsten av Nødnett sammen med Twitter. Operasjonssentralene i Sverige ble nevnt. Hvis vi erstatter ordet "organisasjonen" med "samfunnet" i Westrums beskrivelse, fremstår det som at dagens løsning ikke er tilfredsstillende. Turner (Rosness m. fl. 2004:41) understreker viktigheten av å ha god informasjonsflyt. Av de fire punktene som listes opp av tilknyttede fenomener er det punkt to (*informasjonen er kjent, men ikke fullt ut verdsatt*) og punkt tre (*informasjonen er ikke riktig sammensatt*) som ansees som mest aktuelle. En annen tilnærming og bruk av modellen er å søke aktivt etter de latente feilene som er der. Dette er typiske ting som media tidligere kunne ha hatt større innsikt i gjennom å lytte til politiets arbeidsmetoder. På bakgrunn av dette kunne det for eksempel blitt startet en undersøkende saker om politiet. Dersom feil oppdages, vil samfunnet og politikere reagere og det blir stilt krav til endring, utbedring og oppfølging. Ting kan også være feil selv om det hittil fremstår som riktig; det har bare ikke kommet til punktet hvor de latente og menneskelige feilene inntreffer samtidig (Reason 1997). Dette kan oppstå som følge av avvik mellom prosedyrer og faktisk arbeidsutførelse, feilkommunikasjon mellom ulike aktører med ulik bakgrunn og forståelse eller fokus på feil problem (Turners: *the decoy phenomena*, Rosnes m. fl. 2004:38). Hvis en båt tar inn vann, er det lett kun å fokusere på å få ut vannet, men det viktigste er oftest å tette lekkasjen. Selve informasjonsprosesseringen fra politiet var også et problem sett med medias øyne med det analoge nettet, men på grunn av muligheten til å lytte kan man si at dette fungerte. Etter Nødnett er ikke den samme informasjonen lenger tilgjengelig, og dette påvirker igjen kvaliteten på den informasjonen media produserer ut til befolkningen, siden de nå i mye større grad enn tidligere er avhengige av at politiet er aktive med å dele informasjon. Politiet på sin side er for første gang i en situasjon hvor de kan dele informasjon direkte med

befolkningen. Dette bidrar med å få ut konkret og etterrettelig informasjon, som politiet selv kaller det. Dette er med andre ord informasjon man kan stole på og den presenteres i mindre sensasjonell grad enn hvordan den ville fremstått i media. Allikevel vil dette vært for ensidig til å fungere som en erstatning for media. En av medias funksjoner er å belyse saker fra ulike vinkler, hente inn påstander fra ulike kilder, være kritiske og undersøkende overfor dem som sitter med ansvaret. Dagens situasjon er at politiet sitter på informasjon som ikke deles. Det er flere grunner til dette, blant annet kapasitet og organisering for pressehenvendelser. Basert på dette kan man igjen si at samfunnet blir mer sårbart som følge av mangel på hendelsesinformasjon, og ulykker kan oppstå som følge av kunnskapsmangel i befolkningen. Tidligere kunne for eksempel pressen velge å sette fokus på saker de oppfattet som et problem, ved at de lyttet på sambandet. Gjennom slike publiseringer skapes det ofte samfunns- og politisk engasjement som igjen kan "tvinge" politiet til å fokusere på problemet. Olsen m.fl. (2008:82) sier at folk er villige til å akseptere et høyere risikonivå dersom man velger farene selv. Dersom politiet f.eks. opplyser om utelivsvold eller voldtekter i Oslo sentrum, vil dette typisk være informasjon man leser om og allikevel oppsøker byen eller utelivet. I artikkelen som omtales i delkapittel 5.7 om det som ikke meldes på Twitter, blant annet voldtekt, nevnes følgende: "Bare ti av 27 operasjonssentraler tvitret om en voldtekt i løpet av de siste månedene, i til sammen 14 meldinger, blant de 87.000 meldingene i utvalget. Over tusen voldtekter blir årlig anmeldt i Norge." Når politiet ikke går ut med noe informasjon om f.eks. voldtekter i Oslo (eller veldig lite), kan nok folk reagere på dette i form av at politiet forsøker å "dysse ned" voldsepisoder i bybildet hvis det blir kjent at dette øker eller er jevnt over høyt. Folk vil i større grad føle seg lurt ved at man oppfattet et falsk bilde av hvor trygt det var å ferdes i byen. Dette er et konkret eksempel på noe som media typisk kan ta tak i og sette fokus på. Politiet kan som nevnt motvirke dette ved å gå aktivt ut med informasjon (via media) til befolkningen, da det er viktig for politiet å ta hensyn til hvordan risikoen oppfattes i samfunnet. Aven (2007:36) mener at en forsiktighetstilnærming kan være relevant i slike tilfeller hvor den samfunnsmessige oppmerksomheten (politiske, psykologiske og etiske vurderinger) beskrives som viktigere enn rene risikofaglige beregninger.

Dersom politiets virkelighetsbilde av farene i byen ikke samsvarer med den opplevde virkeligheten i samfunnet, må politiet ut til befolkningen med sitt budskap og underbygge sin sannhet. Her er media et potensielt verktøy politiet kan bruke for å nå befolkningen med budskapet. Dersom media (eller deler av media) er kritiske til politiets fremleggelse av situasjonen, vil de kunne finne frem til fornærmede og vitner som kan forteller om det

motsatte til hva politiet mener er riktig. Dette vil kunne gi et differensiert bilde av virkeligheten. Olsen m.fl (2008:185) sier at den opplevde virkeligheten er den befolkningen etablerer seg gjennom hva de tilegner seg av informasjon gjennom media, og det er ofte denne virkeligheten krisehåndtererne blir dømt etter. For politiet i denne sammenhengen vil det være fordelaktig å minske avstanden mellom den faktiske og den reelle virkeligheten så mye som mulig. Dette kan bare gjøres på en måte og det er gjennom informasjonsdeling. Dette betyr at politiet må dele informasjon. Dette har for så vidt politiet alltid gjort, og de er i tillegg pliktige til å dele informasjon av offentlig interesse. Det er imidlertid forskjell på hva og hvor mye de er villige til å dele. Olsen m.fl. (2008:186) sier at det i slike situasjoner er viktig å prioritere å få ut et klart og entydig budskap for å unngå eventuelle misforståelser. Det fremstår som mer troverdig at informasjonen kommer relativt tett knyttet opp mot sanntid med objektiv informasjon om hendelsen og utviklingen av denne. Sett opp mot dette er Twitter et godt verktøy for politiet. De lokale, interne retningslinjene (der de eksisterer) for twitterbruken til operasjonssentralen, oppfattes å reflektere disse prinsippene og et ord som går igjen fra politiet selv, er at det som skal publiseres på Twitter er "etterrettelig informasjon". Om Nødnett alene var grunnen til at Twitter ble tatt i bruk, vites ikke, men at det var én av, om ikke hovedgrunnen til dette, betviles ikke. Politiets twittermeldinger er rene informative meldinger ut til befolkningen, mens når media ringer inn, foregår det en kommunikasjonsprosess bestående av toveiskommunikasjon hvor politiet også kan gi ut mer informasjon, f.eks. om hendelsesårsak. I tillegg blir ofte informasjonen bearbeidet ytterligere av en eller flere journalister før den publiseres. Man kan da stille spørsmål til hvor etterrettelig informasjonen er, men på en annen side kan journalisten også ha tilført verdi ved å gi informasjonen et kritisk tilsnitt der denne kan ha blitt oppfattet som ensidig tidligere. Bang (2006:23) sier at det er senderens initiativ til å formidle sin virkelighetsoppfatning til omverdenen og basert på dette kan det oppstå to sannheter; en fra politiet og en fra media. Som nevnt tidligere bør det etterstrebtes av politiet å minske avstandene mellom disse.

6.3 Hvordan virker Nødnett inn på politiets krisekommunikasjon i kriser og ulykker?

Informantene i denne studien er personell som ofte jobber opp mot det som Olsen m.fl. (2008:64) omtaler som hurtigbrennende kriser. Basert på definisjonen gjort i delkapittel 3.2 legges også mindre ulykker og hendelser til grunn. Dette gjelder hendelser som kommer "ut av det blå", og det er i påfølgende periode etter start omfattende aktivitet for å berge liv/helse.

Om ikke dette er dagligdags, så vil jeg si at denne typen hendelser skjer ofte for begge gruppene. Altså kan begge plasseres rett inn i krisefasemodellen (Kruke 2015). De kommer alltid fra en etterkrisefase hvor denne bearbeides innenfor respektive fagområder som glir over i en førkrisefase. Her gjøres forberedelser som forebyggende informasjonsdeling (potensielt fra politi til media) og trening av beredskapsplanverk (Perry & Lindell (2003:338)). Dette vil igjen gå over til en ny hendelse (akutt krisefase) med respons fra begge sider. Etter Nødnett er det et nytt moment som har blitt lagt til for politiet i denne fasen, nemlig varsling. Dette gikk tidligere mer eller mindre av seg selv når media og tipsere hadde tilgang til å lytte til sambandet. Som følge av Nødnett har politiet i mye større grad måtte forholde seg til at de må ta en mer aktiv rolle for å sørge for at informasjon kommer ut i samfunnet. Dette gjøres primært via Twitter, og det er politiets første metode som er tatt i bruk for å formidle informasjon direkte til befolkningen. Politiet benytter seg fortsatt av pressemeldinger og pressekonferanser ved større hendelser, men dette tar ofte mer tid da disse skal forberedes, korrigeres og forberedes før de publiseres eller gjennomføres. OPL Buskerud fortalte om en økt bevissthet opp mot å formulere et budskap ved ulike varslinger. Dette samsvarer med det Sturges (1994) beskriver vedrørende innholdsstrategi og kriseforløp. Han deler dette inn i instruerende, tilpasset og internaliserende informasjon. Med henvisning til instruerende informasjon opplever jeg at politiet treffer med sin twitterløsning og utforming av budskap i denne. Kort, konsist, enkelt og til å stole på.

Tidligere ringte journalister som lyttet på sambandet inn til operasjonssentralen for å få bekreftelse og mer informasjon ved hendelser, ofte samtidig som de var på vei til den aktuelle hendelsen. Dersom de ikke fikk svar, kunne de søke bekreftelser gjennom andre kilder i nærheten ettersom de kjente til lokasjonen. Etter Nødnett er journalister i større grad avhengige av at politiet informerer om hva som skjer, noe som primært foregår via Twitter. Her er det i ferd med å etablere seg en egen twitterkultur mellom politiet og pressen som jeg mistenker at ikke alle andre får med seg. Eksempler på dette er ordbruken som ikke direkte sier hva som har skjedd, men som ligger implisitt i budskapet (f.eks. at "alvorlig ulykke" i praksis er en eufemisme for "dødsulykke"). Politiet har etter hvert skjønnet hva som må skrives for at media skal bli fornøyde: informasjon om hva, hvor og at politiet (nødetatene) er på vei. De fleste journalister skjønner da at politiet ikke har full oversikt over situasjonen. De vil da forstå at det ikke er stort å hente ved å kontakte operasjonssentralen og at det er mer hensiktsmessig å gjøre etter hendelsen er over. Journalister ringer da gjerne inn og spør om mer informasjon, evt. for å få bekreftet hva som skjedde, operasjonsleders uttalelser osv.

Dersom operasjonssentralen melder om at innsatsleder er på stedet, er dette verdifullt for journalistene da innsatsleder kan snakke med pressen og gi stedlige uttalelser. Det samme gjelder ved større hendelser hvis politiet twitterer om at det vil bli holdt en pressekonferanse. Som nevnt i 6.2 hender det også at media publiserer bilder av politiets twittermeldinger som et resultat av å publisere nyheten hurtig. Disse sakene består ofte av kun en overskrift, bilde av politiets twittermelding og at den aktuelle nettavisen oppdateres så fort det foreligger mer informasjon. Nødnett har generert et økt informasjonsbehov overfor media. Det ble sagt av respondentene at det ikke er ofte politiet opplever de store krisene i Norge, og hvis man snakker om krise, er det 22. juli som blir referert til. Allikevel mener operasjonslederne at mediehåndteringen i politiet har endret seg som følge av Nødnett, blant annet ved at bevisstheten rundt media har økt og at politiet må vurdere hva de faktisk kommuniserer ut, ofte ved å lage en varsling på Twitter fremfor å kun vente på innkommende spørsmål. Ettersom politiet nå i mye større grad kan kontrollere informasjonsflyten, er media avhengige av å få kontakt med politikilder som kan uttale seg. Informantene fra media oppfatter naturlig nok dette som negativt. Fra politiets side kan man derimot se på det som positivt ved at såkalte "falske saker" ikke blir blåst opp til noe mye større enn nødvendig, som igjen skaper unødvendig frykt i befolkningen. Politiet skal på generell basis kun publisere konkret og sannferdig informasjon.

Media har etter Nødnett mistet mye av muligheten til å kommunisere hendelser og kriser mens de pågår sammenliknet med tidligere. Media vil naturlig nok respondere, rapportere og publisere senere, og det kan være vanskeligere for journalister på stedet å tilegne seg situasjonsforståelse og på denne måten kan man gå glipp av detaljer som kan ha betydning for saken. Dette kan ha medført økt antall henvendelser til innsatsleder på stedet ved alvorlige hendelser. Politiet diskuterer mye antakelser og teorier over sambandet, og tidligere kunne dette bli plukket opp og gjort til sannheter av journalister. Dette er ikke lenger mulig, og det som til slutt blir kommunisert av politiet er korrekt. Man kan på bakgrunn av dette si at kvaliteten har blitt bedre. Media kan hevde det motsatte ved at de ikke selv kan velge i informasjonsgrunnlaget og på bakgrunn av dette velge vinkling på saken og således utøve kritisk journalistikk. Informasjonen som gis ut av politiet er ensidig og gir lite rom for tolkning. Ved større hendelser øker naturlig nok trykket på pressetelefonen til den aktuelle operasjonssentralen. I en tidlig krisefase (ulykkesfase) har operasjonsleder kun seg selv og eventuelt operasjonsleder 2 å spille på. Dersom det er to stykker som skal håndtere media, er det viktig at disse er godt koordinert slik at de gir ut lik informasjon. Ved større hendelser og

kriser hvor det er behov for å etablere stab, vil P5-funksjonen overta informasjonsansvaret. Dette er en eller flere ressurser som er trent innen mediehandtering, men det må allikevel settes av nok tid så disse blir fullstendig informert om saken før de igjen kan informere videre. Dette er igjen tidkrevende, men høyst nødvendig. Politiet anerkjenner at de i stor grad er avhengige av media i forbindelse med krisevarsling, eller som det ble sagt av OPL Oslo 1: "for å varsle krisen riktig". Politiets twitterløsning ansees ikke som tilstrekkelig alene for å varsle en krise. Selv om politiet ikke nødvendigvis selv ringer for å varsle via media, vet de at media leser twittermeldingene. Raske nyhetsartikler kan hurtig publiseres av dette (ut ifra politiets formulering i meldingen) og saken blir ofte oppdatert etter hvert som det utgis mer informasjon. For at politiet skal kunne treffe størst mulig del av befolkningen, fremstår det som om at de er avhengige av media, med premisset om at de fleste sjekker nettaviser oftere enn politiets twitter-konto.

6.4 De tradisjonelle dekningsfasene

De tradisjonelle dekningsfasene til media ved større hendelser beskriver handlingsmønstrene som ofte benyttes. Mange av fremgangsmåtene er også aktuelle i den dagligdagse ulykkesjournalistikken. Jeg vil gå igjennom de ulike punktene og sammenlikne disse med empirien jeg har funnet.

Tips: Olsen m.fl. (2008:172) sier at det hovedsakelig er tre typer kilder innen kategorien tips:

1. Journalister tar selv kontakt med blålysetatene (politi, brann og helse/hovedredningssentralen (HRS))

Av empirien fant jeg ut at dette var noe som foregikk i alle fasene, både før, under og etter Nødnett. Selv om media hadde anledning til å lytte på sambandet, ringte de altså fortsatt inn til operasjonssentralen for å verifisere, få sitater og eventuelle andre oppklaringer som kunne benyttes til å lage en sak. Lokalpresse og frilans var de som benyttet denne flittigst.

2. Tips kom tidligere inn fra faste tipsere som nesten kontinuerlig lyttet til politiradioen. Første tipser som kontaktet de ulike mediene fikk tipshonoraret.

Av intervjuobjektene fra media var det VG som benyttet seg av tipsere som lyttet på politiradioen. De hadde fortsatt radioer i redaksjonen med seg ut i felt, men på denne måten trengte de ikke å ha noen fast vaktordning som kun lyttet til denne.

3. Flere redaksjoner finner nyheter gjennom og monitorere andre nyhetsmedier ved å lese hverandres nyhetssaker i nettaviser, papiraviser, TV og radio.

De fleste medier monitorerer hverandre og man kan også se på enkelte saker at det står innledningsvis at saken ble publisert først i en annen avis. Dette er nyheter som kan bli kjøpt av andre aviser.

Ved større hendelser kan kriseledelsen kontakte media selv. Basert på intervjuene mine forekommer dette meget sjeldent. To av respondentene nevnte en episode (samme episode) hvor dette hadde skjedd, den ene var operasjonsleder Romerike og den andre var journalisten fra Romerikes Blad. Begge beskrev situasjonen som uvanlig. Politiet hadde behov for vitneobservasjoner om en konkret hendelse og ønsket mediedekning for å få inn tips.

Søk og kav: Den første tiden etter hendelsen inntreffer beskrives som uoversiktlig og kaotisk. Dette er meget reelt for personellet på operasjonssentralen, da innringere kan ha en tendens til å overdrive situasjonen. Politiet kan da være nødt til å reagere på det som blir sagt (f.eks. hvis innringer nevner våpen) og rykke ut i tilstrekkelig antall og med bevæpning hvis dette gis. En typisk twittermelding fra politiet på dette tidspunktet kan da beskrive hendelsestype, lokasjon og at politiet er på vei til stedet. Hvis dette viste seg å være en "ikke-sak" når politiet får kontroll på situasjonen, kan det allikevel hende at det tidligere dukket opp mange journalister på stedet etter å ha lyttet på sambandet. Dette kan selvsagt fortsatt forekomme i dag dersom de plukker opp saken på andre måter, men de vil ikke ha tilgang til operasjonssentralens varsling og sakens innhold i varslingen til patruljene ute. Fra medias side kan en slik "falsk" utrykning allikevel bli en sak hvis man har bilder av oppmøtet og får en beskrivelse av operasjons- eller innsatsleder. Olsen m.fl (2008:61) sier at selv om ulykker og kriser oppstår overraskende, vil utvikling og håndtering i stor grad påvirkes av hvor godt forberedt ansvarlige myndigheter og organisasjoner er. Han peker til hva som er gjort i forkant for å forebygge og forberedelser gjort for å kunne håndtere. Her har politiet grunnleggende rutiner og kommunikasjonsprosesser i orden som kan forsterkes ved større hendelser (Stab/P5 funksjon, pressemeldinger, pressekonferanser).

Ryktefasen: Her foreligger ikke et komplett oversiktsbilde over situasjonen, men informasjonsstrømmene vokser drastisk i følge Olsen m.fl. (2008:143). Tidligere kunne media ha større grad av kontroll i denne fasen da de kunne lytte på politiets kommunikasjon og pågående vurderinger av situasjonen både på vei til og under håndteringen av hendelsen. Media vil være enda mer avhengig av at hendelsen varsles (på Twitter) for å klare å dekke startfasen av denne. De vil være mer avhengige av tidlige vitneobservasjoner av hendelsen eller forløpet til denne for å finne ut hva som har skjedd. Ved større hendelser antas det at det

vil være vanskelig å få tak i operasjonsleder for uttalelser ettersom politioppgaver og ledelse vil ha prioritet på operasjonssentralen.

Meningsdanning: Det begynner å bli en oversikt over kaoset, patruljene rapporterer tilbake og det koordineres med andre nødetater/involverte. Dette kan være et typisk tidspunkt for politiet å komme med en oppfølgingsmelding på Twitter som bekrefter sakens omfang og politiets vurdering. Denne fasen kjennetegnes av at kriseledelsen prioriterer rett reaksjon fremfor å følge den skriftlige beredskapsplanen, altså vil det fremkomme at improvisasjon i krisehåndteringen, som påpekt av Kruke og Olsen (2006, fra Olsen m.fl 2008:145) bør planlegges og øves på forhånd. Dette gjelder også media, for ingen kriser er like, og som følge av dette vil medias og befolkningens reaksjoner også være forskjellige fra gang til gang.

Journalistenes tidsklemme: Det påhviler journalisten og den ansvarlige redaktøren et spesielt etisk ansvar i form av rapportering fra ulykker og intervjuer med involverte. Dette kan også gjelde involverte krisehåndterere i form av politibetjenter som ikke har fått samlet seg etter opplevelsen eller synet av hva de har opplevd. Olsen m.fl (2008:177) påpeker at personer som har vært involvert i en stor påkjenning ofte har behov for en følelsesmessig utladning. Journalisten må derfor klare å skille mellom hva som er av personlig karakter og hva som kan være av offentlig interesse. Politiet har løst dette ved at det kun er innsatsleder og operasjonsleder som snakker med media i slike tilfeller. Dette er politibetjenter med lang operativ erfaring og medietrening. Med hensyn til bildepublisering og vurdering av tid for varsling av pårørende, virker det som om dette stort sett går greit. Det er sjelden at journalister ringer inn og spør om de kan publisere bilder, dette bekreftes av begge parter. Journalist RB sier at to timer er tilstrekkelig tid før man publiserer bilder.

Massemedia som aktør: Boin m.fl. (2005:72) sin påstand om at "alle kriser er delvis skapt eller blitt forverret av menneskelig eller institusjonelle svakheter og feil" er interessant å vurdere opp mot empirien. For eksempel kan vi si at etter Nødnett må de faktiske dataene om en hendelse gjennom så mange ledd før de publiseres i en avis at det er svært sannsynlig at de har endret karakter underveis. Det kan også sies at enkelte nyheter med offentlig interesse ikke når frem til offentligheten fordi disse ikke slipper gjennom operasjonsleders filter, eller at saken ikke prioriteres til Twitter på grunn av stor arbeidsbelastning på operasjonssentralen. Saker som i ettertid plukkes opp av media som politiet burde ha tvitret om, kan ha en negativ effekt på politiet hvis media velger å blåse det opp. På en annen side, hvis en operasjonsleder er under stort press, kan han eller hun i beste mening publisere informasjon på Twitter for å gi

ut informasjon, men dette kan vise seg å være feilaktig informasjon, eller at ny informasjon kom like etterpå. Dette vil kunne gi et bilde av at politiet ikke har kontroll på situasjonen, som igjen kan gå utover deres troverdighet. Ved stor pågang og trykk på operasjonssentralen kan stress også være en medvirkende faktor til dette. Boin m.fl. (2005:74-75) sier at i tillegg til de ulike nyhetsbyråenes politiske ideologi og redaksjonelle retningslinjer, er kriserapporteringens karakter også påvirket av organisatoriske forhold, som for eksempel rapporteringsstiler, tradisjoner og organisasjonens kapasitet ved ekstraordinære hendelser. Sett i lys av mediebransjens stadig avtakende salg av papiraviser, omstrukturering og nedbemanning, ansees dette som aktuelt basert på tilbakemeldinger fra informantene. Samtlige bekreftet en ressursnedgang og bortfall av tidligere døgnkontinuerlige vaktordninger som rykket på oppdukkende hendelser. De har ikke lenger ressurser til å overvåke politiet i den grad de gjorde tidligere eller på et behov som nå ansees som nødvendig etter Nødnett.

Twitter: Medias avhengighet av politiets twitterkontoer for hurtig nyhetspublisering er stor. Enkelte medier benytter i enkelte situasjoner kun en skjermdump av selve twittermeldingen i sin nyhetspublisering. Jeg oppfatter at dette som oftest er nyheter som skal spres hurtig, men det negative kan være at disse ikke tillegges journalistisk kritikk. Da er journalistene avhengige av å kunne stole på kilden for å i det hele tatt kunne vurdere å publisere på denne måten. Basert på dette bør mediene på sin side også verdsette at politiet bruker tid på å verifisere opplysningene de kommer med før noe legges ut på Twitter. Boin m. fl. (2005:73) påpeker nettopp dette med det ansvaret og vurderingsevnen som påhviler den redaksjonen som skal publisere nyheter om en potensiell krise med en avmålt mengde informasjon, hvor også tidspress og usikkerhet er dominerende faktorer (Hestvik 2003). Etersom politiet i Norge har stor grad av integritet og troverdighet, er faren ved å publisere denne typen meldinger relativt lav. Kappløpet som tidligere gikk ut på å publisere saken først, har vridd seg over på å få "mer kjøtt på beinet" først, ettersom "alle" publiserer hoved overskriften omtrent samtidig i påvente av mer informasjon, ikke ulikt Olsen m.fl. (2008:24) sin beskrivelse av hvordan nyheter ble presentert via telegraf. Resultatet er det samme i dag, men grunnen er ulik. Tidligere hadde man innsikten, men evnet ikke å formidle den ut. Nå er det motsatt, og journalistene har ikke lenger den samme informasjonstilgangen som tidligere, men meget gode muligheter for å formidle den videre. En fordel for media med denne situasjonen slik jeg ser det, er at det er mulig å vurdere hvilken vinkling man skal ha på saken eller rapporteringen underveis basert på hvor mye informasjon man klarer å skaffe. Dette også i tråd med Boin m.fl. (2005:74-75) sin beskrivelse av nyhetsbyråers kapasitet, politiske

ideologi og organisatoriske forhold. Det fremgår av intervjuene jeg har gjennomført at oppfatningen av hvordan Twitter skal brukes er ulik mellom de to gruppene. Media mener hovedsakelig at alt skal deles, såfremt det ikke foreligger klare etterforskningsmessige grunner til ikke å gjøre dette. Spesielt frilansfotografen mente at Twitter skulle reflektere øyeblikkssituasjonen i bybildet. Ved å legge til grunn det som blir publisert i dag, vil det gi et veldig skjevt innblikk i hvordan den faktiske situasjonen er. Politiet på sin side sier de aldri har sagt at alt skal publiseres og på Oslopolitets egen Twitter-side står det at "Operasjonssentralen informerer om ulike hendelser i Oslo". I intervjuene med operasjonslederne fremstår det heller ikke som om det har vært noen intensjon om å publisere alt av hendelsesinformasjon. Dette bekreftes også av de ulike lokale twitterføringene (se vedlegg 6)

7. Konklusjon

Samspeilet mellom politiet og media har antagelig aldri vært friksjonsfritt. Tær har blitt ømme og bed har blitt tråkket i. Samtidig anerkjenner begge parter et avhengighetsforhold, som i hvert fall i noen grad har båret preg av en form for gjensidig respekt. Etter politiet innførte Nødnett som sambandsverktøy, fikk imidlertid journalister, fotografer og reportere en dramatisk endret arbeidshverdag. Fra tidligere å ha kunnet følge politiets arbeid med hendelser i sanntid og rapportere videre til befolkningen, har de nå gått over til en situasjon hvor de ikke lenger kan vite hva som foregår og er avhengig av å få informasjon fra politiet eller andre. For politiet har Nødnett gitt betydelig mer arbeidsro, siden de nå kan ha kontroll på hvem de faktisk deler informasjon med via samband. Samtidig har politiet mistet sin kanskje største (uoffisielle) informasjonskanal overfor media, noe som har blitt fulgt opp med flere krav om mer informasjon. Politiets svar har de fleste steder vært mikrobloggtjenesten Twitter, hvor de på 140 tegn kan informere om pågående hendelser. Med Twitter settes imidlertid media og resten av befolkningen i samme kategori, og førstnevnte får ikke mer informasjon enn sistnevnte. I tillegg deler ikke politiet *all* informasjon på Twitter, noe som kan føre til en mistenkeligjøring om hemmelighold, blant annet fra aktører i pressen.

7.1 Oppsummering av oppgaven og funn

I denne oppgaven har jeg sett nærmere på hvordan dette samspeilet mellom politiet og media har endret seg etter at politiet innførte Nødnett, og problemstillingen jeg valgte, var følgende:

Hvordan har Nødnett påvirket samspeilet mellom politi og media?

For å strukturere svaret på dette spørsmålet, og dermed også selve oppgaven, laget jeg også tre forskningsspørsmål som har vært underordnet problemstillingen og fungert som rettesnorer underveis i arbeidet. For å kunne svare godt nok på problemstillingen, kom jeg ganske raskt frem til at det ikke ville være tilstrekkelig med et teoretisk dybdestudium eller å ta utgangspunkt i nyhetsartikler. Derfor innså jeg at det ville bli nødvendig å innhente førstehåndsinformasjon både fra politiet og media, og jeg kom frem til at det beste alternativet var en rekke dybdeintervjuer. Jeg endte opp med å intervjuer fire operasjonsledere og to innsatsledere i politiet og tre relevante representanter for media. Alle fikk tilsvarende spørsmål, og formålet var å avdekke forholdet mellom politiet og media både *før* Nødnett, *under/umiddelbart etter* innføringen og *nå*-tilstanden. Disse intervjuene er grunnmuren i oppgaven, og utgjør både mesteparten av empirien og de viktigste utgangspunktene for drøfting.

Det teoretiske grunnlaget for å svare på spørsmålene er gjennomgått i kapittel 3. Her så jeg blant annet nærmere på kommunikasjonsteori, krisedefinisjoner/utvikling og medias fremgangsmåter for informasjonsinnhenting og meningsdanning. Med andre ord har både teori om politiets arbeid med krisehåndtering og medias arbeid med dekning av kriser vært relevant for problemstillingen. I kapittel 4 gjennomgikk jeg oppgavens fremgangsmåte og design og forklarte hvorfor denne oppgaven faller inn under kategorien dyptgående casestudium. I tillegg gikk jeg i kapittel 4 også gjennom de ulike aspektene ved intervju som innsamlingsmetode, deriblant diskusjoner om validitet og reliabilitet.

Når det gjelder empiri, utgjør intervjuene hovedvekten, men jeg har også brukt noen støttedokumenter i form av brev, proposisjoner og rapporter. De relevante delene er gjennomgått i begynnelsen av kapittel 5. Resten av kapitlet er en gjennomgang av resultatene fra intervjuene. I kapittel 6 brukte jeg teorien fra kapittel 3 og empirien fra kapittel 5 og forsøkte å besvare oppgavens problemstilling. De viktigste funnene i studien er følgende:

Selve samspillet mellom politi og media er endret som følge av Nødnett, men i mindre grad enn forventet. Konsekvensene av endringene har også vært mindre enn hva man så for seg i forkant, noe som hovedsakelig kan henvises til politiets bruk av Twitter som informasjonsløsning. Media har på sin side reagert med å dekke færre politisaker enn tidligere som følge av mangel på kjennskap om og tilgang til informasjon. Dette kan gi befolkningen en uriktig oppfatning om risikonivået i samfunnet. En konsekvens av Nødnett har også ført til at politiet er mindre "gjennomsiktig" enn tidligere, og uten en "vaktbikkje" er det tenkelig at latente feil kan oppstå mer ubemerket enn tidligere. I tillegg er det også en følge at informasjonen som publiseres direkte fra politiet (på Twitter) kan bli publisert senere etter innføringen av Nødnett. Dette skyldes blant annet krav til at kun korrekt informasjon skal publiseres. Den andre siden av denne medaljen er at kvaliteten på den publiserte informasjonen øker.

Twitter fremstår som en "gylden middelvei", for til tross for at ingen av gruppene er veldig fornøyde med løsningen, er de heller ikke veldig misfornøyde. Forbedringspotensialet i løsningen ligger hovedsakelig i å:

- i. Øke bemanningen på operasjonssentralene, slik at man kan ha dedikert personell som deler informasjon.
- ii. Utarbeide overordnede retningslinjer og krav om twitterbruk i politiet.

- iii. Øke bevisstheten internt i politiet om fordelene ved å informere pressen.

Ved endring av dagens løsning fremstår følgende som potensielt gode løsninger:

- i. Engasjere egne presse- og informasjonsarbeidere på operasjonssentralene.
- ii. Differensiere øyeblikksvarslingen til presse og befolkning.

7.2 Overførbarhet til andre tilfeller

På tross av at utvalget mitt med informanter ikke var større enn ni, anser jeg den eksterne validiteten som god, spesielt når det gjelder overførbarheten til andre geografiske områder. Først og fremst er det stor grad av enighet hos gruppene, og deres beskrivelse av virkeligheten synes å overlape i stor grad. I tillegg samstemmer meningene de forfekter med annen empiri jeg har sett på i oppgaven. For det andre er det ingen grunner til å tro at funnene i denne studien ikke kan overføres til andre politidistrikter enn de jeg har undersøkt. Noen av momentene jeg har gjennomgått vil muligens være særegne for Oslo, men de generelle tendensene virker uavhengig av geografiske forhold. Når det gjelder overførbarheten til andre enheter eller organisasjoner og deres implementering av Nødnett, vil den antagelig være noe redusert: Politiet er i en særstilling som informasjonsknutepunkt under alvorlige hendelser, og det er naturlig at media har et særlig behov for informasjon fra disse. Andre etater kan sitte på viktig informasjon i ulike hendelser, men det er liten grunn til å tro at media vil være like interessert som de er i opplysningene fra politiet. Overførbarheten til andre, sammenlignbare land og eventuelle overganger til kryptert og avlyttingssikkert nett, vil derimot kunne være god. Det er rimelig å anta at flere av problemstillingene som har kommet frem i denne oppgaven, også vil være relevante for andre.

7.3 Videre forskning

I løpet av denne oppgaven har det dukket opp flere interessante spørsmål som kan være temaer for videre forskning. For det første hadde det vært interessant å se nærmere på andre politidistrikter og om deres erfaringer samstemmer med funnene i denne oppgaven. Som en forlengelse av dette hadde det også vært spennende å undersøke om det er store forskjeller mellom store byer og distriktene, både fra media og politiets perspektiv. Konsekvensene av andre nødetaters innføring av Nødnett hadde også vært et interessant felt, og da spesielt for å undersøke hypotesen om at media i hovedsak er interessert i politiet.

8. Litteraturliste

Andersen, S. S. (2006), "Aktiv informantintervjuing", i *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift*, vol. 22, ss. 278-298.

Aven, T. (2007), *Risikostyring*, Oslo: Universitetsforlaget.

Bang, T. (2006), *Makt og spinn i mediene*, Oslo: Abstrakt forlag.

Blaikie, N. (2009), *Designing social research*, 2. utg., Cambridge: Polity Press.

Boin, A., t'Hart, P., Stern. E., Sundelius. B. (2005), *The Politics of Crisis Management*, Cambridge: Cambridge University Press.

DNK (2010), "Øvelse nødkommunikasjon", versjon 1.03, Direktoratet for nødkommunikasjon. Tilgjengelig fra:

http://www.dinkom.no/Global/Dokumenter/rapporter/velse_ndkommunikasjon_-_evalueringsrapport_v1_03.pdf [Nedlastet 8.5.2016]

DNK (2011), "Evalueringsrapport Nødnett trinn 1", Direktoratet for nødkommunikasjon. Tilgjengelig fra:

http://www.dinkom.no/Global/Dokumenter/rapporter/evalueringsrapport_trinn_1_ver1_1.pdf [Nedlastet 8.5.2016]

DNK (2016), "Kostnader for utbygging". Tilgjengelig fra:

<http://www.dinkom.no/Utbyggingen/Om-Nodnett1/Kostnader-for-utbygging/> [Nedlastet 18.5.2016]

DNK (2016), "Grundig prosess for å få til god dekning". Tilgjengelig fra:

<http://www.dinkom.no/Utbyggingen/Utbygging-av-Nodnett/Grundig-prosess-for-a-fa-til-god-dekning/> [Nedlastet 18.5.2016]

Eidsvik, Ø.L, Eriksen, A.S.G (2016), "Dette varsler politiet deg om", *Bergens Tidene*, 4.3.2016.

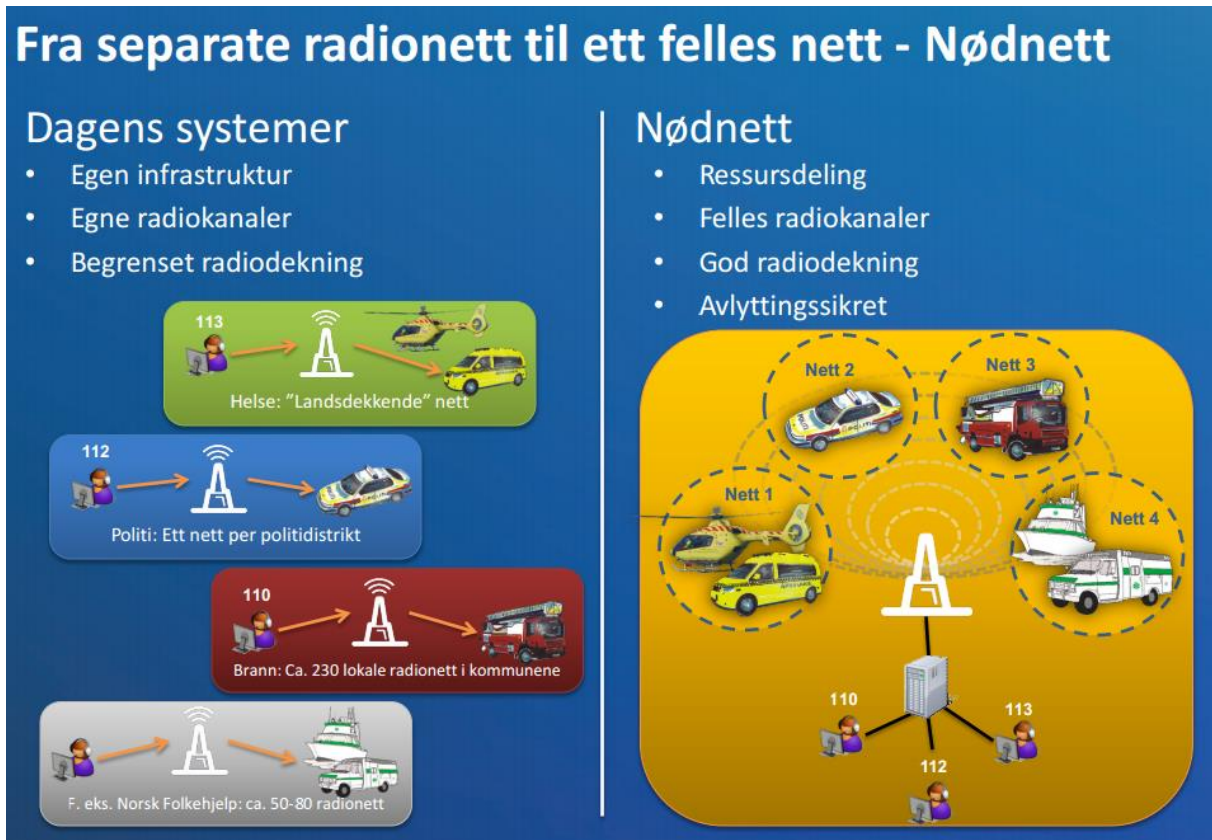
Tilgjengelig fra: http://www.bt.no/nyheter/innenriks/Dette-varsler-politiet-deg-om-3544684.html?utm_content=buffer71511&utm_medium=social&utm_source=twitter.com&utm_campaign=buffer [Nedlastet: 8.5.2016]

- Engen, O.A., B.I. Kruke, K.H. Olsen, O.E. Olsen og K.A. Pettersen (2016), *Perspektiver på samfunnssikkerhet*, Oslo: Cappelen Damm.
- Johansen, W., Frandsen, F. (2015), *Krisekommunikation*, Fredriksberg: Samfundslitteratur.
- Kirknes L.M., (2012), "Møt Oslo-politiets Twitter-sjef", *Computerworld*, 17.10.2012.
Tilgjengelig fra: <http://www.idg.no/computerworld/article256926.ece>
[Nedlastet 8.5.2016]
- Korperud, L. K (2015), "Eksamensoppgave i risiko, sikkerhet og sårbarhet", Universitetet i Stavanger.
- Kruke, B. I. (2015). "Planning for crisis response: the case of the population contribution", i *Safety and Reliability of Complex Engineered Systems*, CRC Press, ss. 177-185.
- Kvale, S., Brinkmann, S., (2009), *Det kvalitative forskningsintervju*, 3.utg., Oslo: Gyldendal.
- Mehmetoglu, M. (2004), *Kvalitativ metode for merkantile fag*, Bergen, Fagbokforlaget
- Nielsen, J. C. R., Repstad, P (2004), *Fra nærhet og distanse og tilbake igjen*, Oslo: Universitetsforlaget.
- Vær Varsom-plakaten: Etiske normer for mediene* (2015). Norsk Presseforbund (1936) senere revidert i 1956, 1966, 1975, 1987, 1989, 1990, 1994, 2001, 2005, 2007, 2013 og 2015 (gjeldende utgave fra 12.06.2015). Tilgjengelig fra: <http://presse.no/pfu/etiske-regler/vaer-varsom-plakaten/> [Nedlastet 8.5.16]
- Justis- og beredskapsdepartementet (2000), "Et sårbart samfunn: Utfordringer for sikkerhets- og beredskapsarbeidet i samfunnet", NOU 2000:24. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2000-24/id143248/?ch=2>
[Nedlastet 8.5.2016]
- Olsen, O.E., Mathiesen, E.R., Boyesen, M. (2008), *Media og krisehåndtering*, Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Perry, R., W., Lindell, M., K., (2003), "Preparedness for Emergency Response: Guidelines for the Emergency Planning Process", i *Disasters*, vol. 27 (4), ss. 336-350.
- Perry, R. W. and E. L. Quarantelli (2005), *What is a disaster?: New Answers to Old Questions*, Bloomington, Philadelphia: Xlibris.

- Politidirektoratet (2007), *Politiets beredskapssystem del I (PBS I)*, Oslo, Politidirektoratet.
- Politidirektoratet (2009), "Mediekommunikasjon når politiet tar i bruk avlyttingssikkert samband", Oslo, Politidirektoratet. Tilgjengelig fra: <http://presse.no/wp-content/uploads/2014/11/rapportomndnettoemediekom.pdf> [Nedlastet 8.5.2016]
- Quarantelli, E. L. (2000), "Emergencies, disaster and catastrophes are different phenomena". University of Delaware Disaster Research Center (Preliminary paper 304).
- Reason, J., (1997), *Managing the Risks of Organizational Accidents*, Farnham, Surrey, Ashgate Publishing Limited
- Rosness, R., Guttormsen, G., Steiro, T., Tinmannsvik, R. K., Herrera, I. A (2004), "Organisational Accidents and Resilient Organisations: Five Perspectives", Trondheim: SINTEF Industrial Management - Safety and Reliability.
- St.prop. nr. 30 (2006-2007) Det kongelige justis og politidepartement, "Om igangsettelse av første utbyggingstrinn for nytt digitalt nødnett". Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stprp-nr-30-2006-2007-/id440626/?ch=1&q> [Nedlastet 8.5.2016]
- St. Prop. 100 S (2010-2011), Det kongelige justis og politidepartement (2011), "Fullføring av utbygging og drift av Nødnett i hele fastlands-Norge", Oslo: Statens forvaltningstjeneste. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop-100-s-20102011/id640914/?ch=1&q=> [Nedlastet 8.5.16]
- Thagaard, T. (2013) *Systematikk og innlevelse*, 4.utg., Bergen: Fagbokforlaget.
- Turner B A, (1976), "The Organizational and Interorganizational Development of Disasters", i *Administrative Science Quarterly*, vol. 21 (3), ss. 378-397.
- Wæhle, E., Braanen Sterri, A (2016), "Case-studie", Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/case-studie> [Nedlastet 18.5.2016].
- Yin, R.K. (2009), *Case Study Research: Design and methods*, 4.utg., Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

9. Vedlegg

9.1 Vedlegg 1, grafisk sammenlikning av nytt og gammelt nett

Figur 1. (SINTEF, Mørch Andersen, 2011) Figuren viser forskjellen på dagens systemer (gammelt nett) som i hovedsak består av 4 ulike nett som ikke kommuniserer med hverandre og hvordan det nye digitale nødnettet er bygget opp hvor alt går ut fra et felles, landsdekkende nett.

9.2 Vedlegg 2, konsekvenser for mediekontakt

Til
Justisdepartementet v/kst justisminister Grete Faremo
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap v/direktør Jon A. Lea
Direktoratet for nødkommunikasjon v/direktør Tor Helge Lyngstøl
Helsedirektoratet v/kst helsedirektør Bjørn Guldvog

Oslo 2011-03-31

Innføringen av Nødnett og konsekvenser for mediekontakt

Norsk Presseforbund (NP) er fellesorganet for alle norske medier i etiske og redaksjonelt faglige spørsmål. Norsk Redaktørforening (NR) organiserer rundt 750 norske redaktører fra alle typer medier. Norsk Journalistlag (NJ) er organisasjonen for redaksjonelle medarbeidere og frilansere som har journalistikk som hovedyrke.

Vi viser til at både myndigheter og medier nå har vunnet de første erfaringer ved innføring av Nødnett i Norge. Fra medier i området som omfattes av Trinn 1 har våre organisasjoner mottatt flere bekymringsmeldinger i forbindelse med at mange medier mener de kommer for sent til åsteder for alarmutrykninger. Vi mener at dette ofte kan være en uheldig utvikling av et lukket nett. Vi understreker at vi ikke har noen problemer med å forstå nødetatenes behov for et lukket nett, men vi mener at det er grunn til å ta alvorlig behovet også for effektiv varsling av mediene.

Problemer som oppstår når lukkede nett innføres er tidligere belyst i mange land. Politidirektoratet utarbeidet rapporten "Mediekommunikasjon når politiet tar i bruk avlyttings-sikkert samband" med erfaringer særlig fra Sverige og England. Kommunikasjonsdirektør Svein Holtan i Politidirektoratet tok opp ulike problemstillinger i eget skriv til politidistriktene innenfor Fase 0 for omkring ett år siden, og nevnte der at Island og Finland også har tilsvarende erfaringer som i Sverige og England. Vi vet at diskusjoner pågår i en rekke miljøer i alle nødetatene om at det ikke bare er fordeler ved nyordningen etter innføringen i det første området. Blant annet er det pekt på at bildedekning av f.eks brannulykker har blitt mindre og dermed skaper mindre oppmerksomhet omkring brannfare og brannsikkerhet, og noe lignende kan kanskje anføres i forhold til trafikkulykker. I mange tilfeller var mediens fotografier tidligere på åstedene enn politiet, og mediebildene har derfor ofte vært nyttige i politiets arbeid med å oppklare brann- og ulykkesårsaker.

Etter vår oppfatning er ikke dette et spørsmål som kan løses ved et rundskriv til den enkelte enhet innenfor nødetatene, med beskjed om at det er den enkelte nødsentral, den enkelte politimester eller den enkelte brannsjef som må ta seg av disse utfordringene. Med de

erfaringene vi har fra mange land om virkningene ved lukking av nødnett, mener vi at problemene må søkes løst ved systemløsning, før videre utbygging av nødnett finner sted. Det er for eksempel mulig at problemet kan løses enkelt ved en eller flere former for medievarsling som utløses av nødsentralen med et tastetrykk.

Vi anmoder om at disse problemstillinger blir tatt til vurdering i arbeidet med å videreføre utbyggingen av det lukkede nødnett.

Med vennlig hilsen

Norsk Journalistlag

Norsk Presseforbund

Norsk Redaktørforening

Elin Floberghagen
Leder

Per Edgar Kokkvold
Generalsekretær

Nils E. Øy
Generalsekretær

9.3 Vedlegg 3, svarbrev konsekvenser for mediekontakt

POLITIET
POLITIDIREKTORATET

dsb
Direktoratet for
samfunnssikkerhet
og beredskap

Helsedirektoratet

Norsk Presseforbund, Postboks 46 Sentrum, 0101 Oslo
Norsk Journalistlag, Postboks 8793, Youngstorget, 0028 Oslo
Norsk Redaktørforening, Postboks 624 Sentrum, 0106 Oslo

Deres referanse

Vår referanse
201101093

Dato
4.07.2011

Innføringen av Nødnett og konsekvenser for mediekontakt

Innføringen av nytt nødnett har gitt nødetatene et verktøy for sikker kommunikasjon. Taktiske opplysninger og taushetsbelagt informasjon kan nå formidles over det nye sambandet, uten avlytting fra utenforstående. Dette ivaretar også Datatilsynets krav om at personopplysninger ikke skal formidles over et åpent samband.

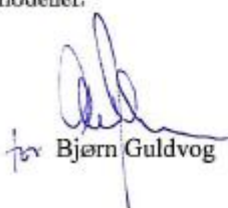
Mediene har i mange år kunnet avlytte nødetatenes samband. For mediene har dette vært en viktig kilde til informasjon som har gitt mulighet til å være på et innsatssted meget tidlig. Når det nye nødnettet etableres forsvinner denne muligheten. Vi har forståelse for medias ønske om rask informasjon om hendelser som håndteres av nødetatene. Selv om det ikke er aktuelt å kunne la media lytte på det nye nødnettet, eller motta en automatisk varslings, ser nødetatene at varslings av media i mange situasjoner vil være både riktig og hensiktsmessig, både for media og for nødetatene selv.

Nødetatene har sett, og ser på ulike løsninger for å ivareta media i den tidlige fasen ved hendelser, og vi ønsker dialog med presseorganisasjonene om dette. Det er oftest politiet som eier situasjonen i en tidlig fase av hendelser, og som dermed har ansvar for å få ut et tidlig varsel til media. Her har det på systemnivå vært målrettet arbeid med både struktur og kultur for å ivareta endrede krav til kommunikasjon mellom etaten og media og publikum.

For å opprettholde en god dialog med media ønsker vi å over sommeren invitere til møte mellom Direktoratet for nødkommunikasjon (DNK), nødetatene og presseorganisasjonene, for å diskutere utfordringer og ulike løsningsmodeller.

Vidar Refvik

Jon Lea

for Bjørn Guldvog

Kopi: Direktoratet for nødkommunikasjon (DNK)

9.4 Vedlegg 4, mediehåndteringsnotat POD

POLITIET

POLITIDIREKTORATET

Notat

<i>Fra</i>	Svein Holtan	<i>Dato</i>	03.03.2010
		<i>Vår referanse</i>	201000753
<i>Til</i>	Oslo, Asker og Bærum, Romerike og Søndre Buskerud, Østfold, Follo politidistrikter	<i>Saksbehandler</i>	Karoline Johnsrud
		<i>Telefon</i>	
		<i>Telefaks</i>	

Kopi til

Mediehåndtering ved innføring av avlyttingsfritt samband

Avlyttingssikkerhet blir en av de viktigste gevinstene for politiet når det nye nødnettet tas i bruk. Med dagens teknologi vil det ikke være mulig å avlytte politiets del av det nye krypterte digitale sambandet. Operative vurderinger, personopplysninger og andre sensitive opplysninger kan nå håndteres på en forsvarlig måte på en felles plattform. Dette er en ønskelig utvikling, men den nye situasjonen medfører noen kommunikasjonsmessige utfordringer som politiet må være forberedt på.

Politiet er tjent med å komme ut med riktig informasjon om hendelser som håndteres. Politiet skal dessuten oppfylle informasjonsplikten som er nedfelt i Statens kommunikasjonspolitikk¹, politiets kommunikasjonsstrategi², samt i politiinstruksen.³

Mulige kommunikasjonsutfordringer ved innføringen av avlyttingsfritt samband

I flere år har mediene fullt lovlig kunnet lytte til politiets samband, og sambandet har vært en viktig kilde til nyheter og på denne måten tatt noe av "medietrykket" bort fra operativt personell og ledelse. Når denne muligheten blir borte, er det stor sannsynlighet for at pressen vil søke informasjon om hendelser der politiet er involvert på andre måter.

Mulige konsekvenser er:

- Flere telefoner til operasjonssentralen og sentralbordet i hverdagen
- Ved større hendelser kan man oppleve et enormt trykk som kan være uhåndterbart, altså at vi oftere kan oppleve situasjoner som minner om kriser med behov for krisekommunikasjon
- Flere "amatorjournalister" på åstedet med begrenset erfaring og innsikt
- Flere øyenvitneskildringer, annenhåndsfortellinger og synsere
- Flere journalister som spaner på politiet
- Journalister henger seg på utrykninger
- Økt press på den enkelte tjenestemann med mulighet for flere uønskede lekkasjer

¹ Fastsatt av Fornyings- og administrasjonsdepartementet 16. oktober 2009.

² Utgitt av Politidirektoratet juni 2009.

³ Politiinstruksen §5-5, tredje ledd.

- Færre tips til politiet som følge av mindre opplevd kontaktflate mellom politi og publikum. Dette har konsekvenser for tillitsforholdet mellom publikum og politi og for politiets oppgaveløsning.

I sum kan dette føre til at politiet som organisasjon får dårligere kontroll med informasjon som angår oss. Disse mulige konsekvensene samsvarer godt med dokumenterte erfaringer fra blant annet Sverige, Storbritannia, Finland og Island som alle har innført avlyttingsfritt samband.

I tillegg er det også grunn til å stille spørsmål om hvordan publikums oppfatninger av politiet vil kunne endres over tid dersom publikum, gjennom media, sjeldnere får se politiet i aksjon. Politiets innsatsledere har i dag meget høy troverdighet og gjør en svært god jobb med å håndtere pressen. Deres innsats bidrar i stor grad til at tilliten til politiet er høy. Det vil være uheldig dersom pressen ikke hurtig nok får tilstrekkelig med informasjon til å kunne dokumentere politiets oppgaveløsning ved hendelser gjennom bilder og film, og ved egne inntrykk og innsatsledernes kommentarer på hendelsesstedet. Færre skildringer av politiet i arbeid vil over tid kunne endre publikums oppfatninger om politiet.

Mulige løsninger for norsk politi

Politidirektoratet har tidligere utarbeidet en rapport basert på svenske og britiske erfaringer og løsninger for kommunikasjon med mediene ved avlyttingsfritt samband (vedlagt). Politiet i Stockholm og London har ulike løsninger for mediehåndtering, men felles for dem er at det er avsatt ressurser dedikert til mediehåndtering, altså i tillegg til operatorene på operasjonssentralen.

Syrking av operasjonssentralen

I norsk sammenheng vil det i få tilfeller være hensiktsmessig med så omfattende ordninger som det vi finner i Storbritannia og Sverige. Men for politidistrikt med stor pågang fra mediene må det vurderes om det behov for å styrke operasjonssentralen med en egen funksjon for mediehåndtering, i hvert fall i de normalt mest hektiske periodene. En slik funksjon vil sørge for at mediene håndteres på en god og profesjonell måte, men like viktig vil funksjonen bidra til å skjerme operasjonslederne slik at de får konsentrere seg om sin primæroppgave. Et mulig tiltak kan være å knytte erfarne seniorer som har verdifull erfaring, men som ikke lenger er i aktiv operativ tjeneste, til denne nye funksjonen. Et annet alternativ er at sivile informasjonsrådgivere fra distriktets kommunikasjonsenhet går en form for turnustjeneste på operasjonssentralen.

Politilogg på nett

Uavhengig av innføring av nytt nodnett har flere politidistrikter allerede etablert praksis med å kommunisere med mediene ved å legge en bearbeidet versjon av politiloggen ut på politi.no. Det er da operasjonsleder som har fått opplæring og som forestår publisering. Fordelene ved ordningen er at operasjonsleder får frigjort tid til å ivareta kjerneoppgavene sine, samt at mediene får lik informasjon på samme tid. Andre fordeler ved ordningen er at pressen får tilgang til informasjon uten å ringe operasjonssentralen. Politilogg på nett har vist seg å kunne generere en mengde besøk på politiets nettsider. Et godt eksempel er Helgeland politidistrikt som hadde 34 464 sidevisninger av sin politilogg i februar i år. Noe av årsaken til dette er at lokalavisen Helgeland Arbeiderblad legger lenker til politiloggen fra mange av sakene de skriver om politiet. Også Nordmøre og Romsdal og Midtre Hålogaland politidistrikter får mange besøk på sine politilogger på nett. Besøkene på loggene betyr at publikum får tilgang til politiets versjon av hendelser uten at de er filtrert av mediene. Dette

gir politiet en ypperlig mulighet til å kommunisere våre budskaper direkte til publikum. Operasjonssentralen må likevel være beredt til å svare på mediehenvelser på telefon der journalister ber om utdypende informasjon. Ved innføring av avlyttingsfritt samband vil en slik løsning for noen distrikter være fullgod.

Politilogg på mail til redaksjonen

Et annet alternativ er å distribuere informasjon til pressen per e-post. Østfold og Telemark politidistrikt sender en redigert utgave av PO-loggen per e-post til mediene 6 ganger i døgnet. Tidspunktene er faste og er bestemt i samarbeid med lokale medier. Operasjonsleder forestår utsendelsen. Medieinstruksen er uforandret: de samme kriteriene gjelder for det som går ut på mail som for det som tidligere gikk ut muntlig. Ordningen vurderes som svært tidsbesparende i forhold til telefonkontakt med mediene og krever ingen ressurser utover normal bemanning. Både de ansatte ved operasjonssentralen og mediene er svært fornøyde med ordningen. Det forutsettes at operasjonssentralen fremdeles snakker med pressen på telefon når det er nødvendig. Ved innføring av avlyttingsfritt samband vil også en slik løsning for noen distrikter være fullgod.

Konklusjon

Det er den enkelte politimester sitt ansvar å finne lokale løsninger for kommunikasjon med mediene når distriktene tar i bruk avlyttingsfritt samband. Kontakt med mediene per nettlagg eller e-post er erfaringsmessig en god løsning og koster ikke mer enn dagens løsning. Dette er ikke en ny oppgave – det er en mer hensiktsmessig måte å løse en eksisterende oppgave på. For distrikter med svært stor mediepågang må slike løsninger suppleres med andre tiltak.

Politidistriktene må finne egne løsninger tilpasset medietrykket og behovet lokalt. Det kan være hensiktsmessig å invitere lokale medier med på diskusjonen rundt gode løsninger. Kommunikasjonsrådgiverne i distriktene er en ressurs i diskusjonen rundt løsninger for kommunikasjon med pressen når det blir stille på politisambandet.

Hilsen

Svein Holtan
Kommunikasjonsdirektør
Politidirektoratet

9.5 Vedlegg 5, utdrag PBS I: stabsfunksjoner

3.7

Funksjonell inndeling av stab

Staben skal bidra med ekspertise på ulike funksjonelle fagområder og er derfor funksjonelt organisert. Ved spesielle behov kan staben suppleres med spesielle fagfunksjoner. Stabens sammensetning og størrelse vil variere etter type hendelse.

Stabsinstruks

Politidistriktene bør ha en stabsinstruks som mer detaljert beskriver stabens sammensetning, kompetanse, hvem som inngår i de forskjellige funksjonene, mv.

Når stab er satt, skal alle stabsfunksjoner ivaretas. Hovedinndelingen av stabsfunksjonene vil være slik:

- STSJ – stabssjef
- P1 – personell
- P2 – etterretning
- P3 – operasjon
- P4 – logistikk
- P5 – informasjon
- rådgivere
- liaisoner

Lederen for de enkelte funksjonene benevnes P1, P2, P3, P4 og P5.⁴ Staben ledes av stabssjefen. Under seg kan funksjonslederne ha et varierende antall tjenestepersoner. I de fleste situasjoner vil det være praktisk og nødvendig at funksjonslederen fritt organiserer sin funksjon i samsvar med personellressursene og oppgavene. For å løse spesielle oppgaver kan stabssjefen også organisere arbeidsgrupper på tvers av funksjonsinndelingen.

3.8

Politimesteren og staben

Når stab er satt, handler staben etter fullmakt fra politimesteren. Staben blir med andre ord politimesterens ledelsesapparat for håndtering av en konkret hendelse.

Et nært og tillitsfullt samarbeid mellom politimesteren og staben er selve fundamentet for et godt og effektivt stabsarbeid. Derfor er det viktig at både politimesteren, stabssjefen og stabmedlemmene har en felles plattform av kunnskap og ferdigheter. Skal en få til et velfungerende ledelsesapparat i den ekstraordinære hendelsen, må politimesteren og staben være trygge i rollene sine og vite hvordan de skal samarbeide og samhandle. Dette kan en oppnå ved å bygge opp kompetanse innen fagfeltet, avholde øvelser og ved å være bevisste på hvordan man håndterer reelle hendelser.

Skal politimesteren få tid til å tenke fremover og konsentrere seg om de viktige beslutningene, må han/hun frigjøre seg fra detaljer ved å gi entydige fullmakter til staben. Hvilke fullmakter staben får, vil avhenge av politimesterens og stabens kompetanse og av hendelsens omfang og kompleksitet. Uansett ligger ansvaret hos politimesteren, som må være bevisst på sin rolle som leder.

Politimesteren bør oppmuntre stabmedlemmene til frimodig diskusjon og fremming av faglige synspunkter, selv om disse kan stride mot politimesterens syn. Politimesteren må se det som positivt at staben legger frem reelle alternativer med sin anbefaling. Dette er viktig for å få belyst alle sider og muligheter best mulig før politimesteren fatter sin beslutning. Men når beslutningen er fattet og gjort kjent, skal

⁴ Internasjonalt og i Forsvaret benyttes bokstaver og tall for å beskrive stabsfunksjonene. Tallet angir funksjonsområdet, mens bokstaven som regel angir hvilket nivå eller etat staben tilhører. Som eksempel kan nevnes at Forsvaret benytter bokstavene J på fellesoperativt nivå, G på divisjons-, brigade- og regimentsnivå og S på bataljonsnivå og lavere. Bokstaven P foran funksjonstallet angir politi.

9.6 Vedlegg 6, Søndre Buskerud PD Twitterinfo

Hva skal vi tvitre om?

- Aktuelle hendelser
- Pågripelser
- Ulykker
- Trafikkforhold
- Forebyggende tiltak

Der beskrivelse av sted og personer ikke er av allmenn interesse skal dette utelates.

Det må tas hensyn til om det er fomuftig å informere publikum via Twitter før etterforskningen er iverksatt.

Operasjonsleder må utvise godt skjønn når det gjelder hva det tvitres om.

Det er funksjonen operasjonsleder som skriver på Twitter slik at navn på operasjonsleder ikke nødvendig.

Dette er ikke en ny informasjonskanal inn til politiet Søndre Buskerud politidistrikt. Twittermeldinger som kommer inn besvares ikke av ops.

Når skal vi tvitre?

- Vi bør/kan ikke tvitre om etterforskningshensyn, skjulte aksjoner/pågripelser, psykiatri, selvdrap, familievold
- Vi kan tvitre om dyr, arrangementer, planlagte hendelser, ordensforstyrrelser, pågripelser, innbrudd
- Vi bør kvitre om trafikkulykker, brannmeldinger, pågående oppdrag med flere enheter, hjelp til pågripelser/vitneopplysninger (husk å be om at disse meldes på telefon ikke på twitter), saknede, redningsaksjoner, trafikkontroller
- Vi må kvitre om fare for befolkningen, pålegg/ønsker, kriser, hold dere innendørs, forlat området, begrenns mobilbruk, ferdelsforbud

9.7 Vedlegg 7 – Intervjuguide politiet

Intervjuguide

Intervjuobjekt: _____

Stilling: _____

Innledning og informasjon om oppgaven og intervjuet

Aksept for opptak av intervjuet

Bakgrunnsinformasjon:

1. Hvilken stilling har du og hvor lenge har du hatt denne stillingen?
2. Har du erfaring med det gamle nettet og det nye nødnettet? (hvor lenge?)

Tema 1: Før Nødnett

1. Hvem hadde ansvaret for mediehåndteringen i politiet?
2. Ble denne endret i en krisesituasjon?
3. Hvordan var samspillet mellom politi og media med det gamle nettet (hvordan fungerte dette i det daglige)?
4. Opplevde politiet å ikke være først på stedet ved en ulykke/krise?
5. Hvordan tilpasset politiet seg når man visste at sambandet var "åpent"?
6. Opplevde politiet at enkelte hendelser var "medieskapte" ved at media lyttet til sambandet?
7. Har det noen gang ringt en journalist og spurt om det er greit å publisere info fra en ulykke?
8. Ble politiloggen publisert på nett? Evt. hvordan?

Tema 2: innføringen av Nødnett

1. Hvordan opplevde du innføringen av Nødnett?
2. Opplevde politiet økt press fra media i overgangen til Nødnett?

3. Var politiet godt forberedt på mediehåndteringen?
4. Hadde dere lokale infomøter med pressen i forkant?
5. Burde noe vært gjort annerledes?
6. Har politiet endret sin mediestrategi for at media skal få den informasjonen de trenger etter innføring av et lukket nødnett?
7. Opplevde dere økt press basert på rykter om hendelser?
8. Er politiet avhengige av media for å krisevarsle?

Tema 3: Etter Nødnett

1. Opplever dere økt medietrykk etter Nødnett?
2. Hvem i politiet har ansvar for mediehåndtering?
3. Opplever du dagens Twitterløsning som god nok?
4. Hvordan fungerer Twitter som informasjonskanal?
5. Har dere egne Twitter-kurs i politiet?
6. Oppdaterer dere ofte nok?
7. Hvordan opplever du å ha "redaktør-rollen"?
8. Er det noe dere unnlater å informere om?
9. Hvis politiet holder tilbake informasjon, hvor lang tid tar det før man frigir dette?
10. Har mediehåndteringen i en krisesituasjon endret seg som følge av Nødnett?
11. Har kvaliteten på kommunikasjonen mellom Politiet og media forandret seg etter innføringen av Nødnett?
12. Har overgangen til et lukket nødnett påvirket medias mulighet til å kommunisere hendelser mens de utvikler seg?
13. Har kvaliteten på kommunikasjonen ut til befolkningen endret seg?

14. Mottar dere flere telefoner til operasjonssentralen og sentralbordet i hverdagen?
15. Opplever dere større trykk ved store hendelser/situasjoner som minner om kriser hvor det oppstår behov for krisekommunikasjon?
16. Opplever dere flere "amatørfjournalister" på åstedet med begrenset erfaring og innsikt?
17. Har du noen grep du kan gjøre for å få bistand i mediehåndteringen?
18. Opplever politiet flere øyenvitneskildringer, annenhåndsfortellinger og synsere?
(Belager media seg mer på de som var i området når ting skjedde da de selv ikke når frem tidsnok)
19. Opplever dere at journalister spaner på politiet?
20. Opplever dere at journalister henger seg på utrykninger?
21. Opplever dere økt press på den enkelte tjenestemann for å utlevere informasjon?
22. Opplever dere færre tips til politiet som følge av mindre opplevd kontaktflate mellom politi og publikum. *Omformulert til: Har mengden tips endret seg i forhold til før pga. den nye kontaktflaten med publikum (Twitter)? Hvorav politiet tidligere har blitt fremstilt gjennom medias bearbeidede artikler.*
23. Er samspillet mellom politi og journalister endret?
24. Opplever dere noen endring i tillitsforholdet mellom politiet og publikum?
25. Ble det for lite oppmerksomhet rundt politiets arbeid i media?
26. Opplever politiet flere henvendelser fra publikum etter Nødnett?
27. Var det noe som var bedre med de gamle nettet fremfor det nye?

9.8 Vedlegg 8 – Intervjuguide media

Intervjuguide

Intervjuobjekt: _____

Stilling: _____

Innledning og informasjon om oppgaven og intervjuet

Aksept for opptak av intervjuet

Bakgrunnsinformasjon:

1. Hvilken stilling har du og hvor lenge har du hatt denne stillingen?
2. Har du erfaring med de gamle nettet og det nye nødnettet? (hvor lenge?)

Tema 1: Før Nødnett

1. Hvordan fikk media informasjon fra politiet?
2. Ble kontaktpunktet endret i en krisesituasjon?
3. Hvordan var samspillet mellom politi og media med det gamle nettet (hvordan fungerte dette i det daglige)?
4. Opplevde du ofte å være først på stedet ved en ulykke/krise?
5. Hvordan tilpasset politiet seg når man visste at sambandet var "åpent"?
6. Ble sensitiv informasjon kommunisert over sambandet
7. Opplevde du at saker kunne bli til kun ved å lytte til sambandet?
8. Ringte du for å spørre om det var greit å publisere bilder fra hendelser?
9. Ble politiloggen distribuert til mediehusene og hvordan ble denne brukt?

Tema 2: innføringen av Nødnett

1. Hvordan opplevde du innføringen av Nødnett?
2. Opplevde du økt press (internt/fra kolleger) mot politiet ved overgangen til Nødnett?

3. Var politiet godt forberedt på mediehåndteringen?
4. Var media godt forberedt?
5. Ble det holdt infomøter med pressen i forkant?
6. Burde noe vært gjort annerledes? Hva?
7. Opplever du at politiet har endret sin mediestrategi for at media skal få den informasjonen de trenger etter innføring av et lukket nødnett?
8. Opplevde dere økt press basert på rykter om hendelser?
9. Ble det vanskeligere å få bekreftet tips?
10. Er politiet avhengige av media for å krisevarsle?

Tema 3: Etter Nødnett

1. Genererte Nødnett økt mediehevendelse til politiet?
2. Hvordan forholder media seg til i politiet?
3. Har mediehåndteringen i en krisesituasjon endret seg som følge av Nødnett?
4. Har samspillet mellom media og politi endret seg som følge av Nødnett?
5. Hvordan fungerer Twitter som informasjonskanal?
6. Oppdaterer politiet Twitter ofte nok?
7. Har media endret strategi for informasjonsinnhenting etter Nødnett?
8. Har kvaliteten på kommunikasjonen mellom Politiet og media forandret seg etter innføringen av Nødnett?

9. Har overgangen til et lukket nødnett påvirket medias mulighet til å kommunisere hendelser mens de utvikler seg? (hvordan?)
10. Har kvaliteten på kommunikasjonen ut til befolkningen endret seg?
11. Hva syntes du om at operasjonsleder også fungerer som redaktør?
12. Opplever du at politiet holder tilbake informasjon? (evt. hva/hvor lenge)
13. Har pressen økt antall telefoner til operasjonssentralen og sentralbordet i hverdagen?
14. Opplever dere flere "amatørjournalister" på åstedet med begrenset erfaring og innsikt?
15. Opplever journalister en økt konkurranse med amatører ved hendelser/kriser? (sosiale medier)
16. Spaner journalister på politiet?
17. Henger journalister seg på politiutrykninger?
18. Har du/kjenner du til journalister med egne informanter i politiet?
19. Opplever dere noen endring i tillitsforholdet mellom politiet og media?
20. Ser du noen fordeler med det nye nettet?
21. Opplever du Nødnett i konflikt med vær-varsom-plakaten?

9.9 Vedlegg 9, Forespørselsbrev

Til
Adresse

Forespørsel om å delta i intervju i forbindelse med en masteroppgave

Jeg er til daglig ansatt som sikkerhetsleder i Direktoratet for nødkommunikasjon/Nødnett og er samtidig i ferd med å fullføre en master i risikostyring og sikkerhetsledelse ved Universitetet i Stavanger. Jeg tar kontakt med dere som ledd i arbeidet med den avsluttende masteroppgaven. Temaet for min masteroppgave er hvordan innføringen av Nødnett i politiet har påvirket medias nyhetsformidling. Jeg er interessert i å finne ut hvilke forskjeller og likheter det er mellom det gamle og nye nettet i forhold til medias krisekommunikasjon fra skadested og hvilken innvirkning det har at Nødnett er avlyttingssikkert.

For å finne ut av dette, ønsker jeg å intervju polititjenestemenn og nyhetsjournalister med erfaring fra før og etter innføringen av nettet. Spørsmålene vil i hovedsak dreie seg om erfaringer med krisekommunikasjon og informasjonsinnhenting før og etter Nødnett.

Intervjuet vil ta omtrent 90 minutter, tid og sted avtales med det enkelte intervjuobjekt.

Det er frivillig å være med og informanter har mulighet for å trekke seg når som helst underveis, uten å måtte begrunne dette nærmere. Dersom du trekker deg vil alle innsamlede data om deg bli anonymisert. Opplysningene vil bli behandlet konfidensielt, og ingen enkeltpersoner vil kunne kjenne seg igjen i den ferdige oppgaven. Det vil ikke være referanse til navn på informantene i oppgaven. Opplysningene anonymiseres og opptakene slettes når oppgaven er ferdig, innen utgangen av 2016.

Hvis det er noe du lurer på kan jeg nås på 958 23 898, eller sende en e-post til lars.korperud@gmail.com

Du kan også kontakte min veileder Bjørn Ivar Kruke ved Universitetet i Stavanger på mail: bjorn.i.kruke@uis.no og mobil: 90056364.

Med vennlig hilsen
Lars Kongstun Korperud
Student evu - UiS
www.uis.no